

Nya Saturnus

En studie i arkitektoniska kvaliteter i tid och rum

Examensarbete i arkitektur av Klara Bengtsson
2018

Min ingång

Detta projekt är något av en lågmäld hyllning till en typ av arkitektur som utgör en bas i många av våra städers yttrekantsområden. Byggnader som inte från början var menade att göra något väsen av sig, men som i en senare kontext står ut och attraherar.

Min ingång till projektet var att försöka närma mig kärnan i vad som gör att vissa typer av platser och byggnader lyckas överleva, transformeras och återuppstå för att sedan blomstra. Jag syftar på platser och byggnader, inte sällan från förra sekelskiftet, som bär på kvaliteter som gör att vi människor anstränger oss för att bevara dem och ge dem nytt liv. Genom att denna typen av byggnader används till något som inte från början var avsett avslöjas nya lager av kvaliteter.

Dessa tidlösa platser och rum bär på egenskaper som gör att de kan fungera i olika sammanhang

och till flera olika typer av verksamheter. Byggnaderna är funktionella först och vackra, intressanta eller estetiskt tilltalande i andra hand.

Det fina med denna typen av byggnader är att de har visat sig bära på förmågan att nästan sömlöst kunna transformeras och växa i symbios med nya behov som uppkommer i takt med att samhället utvecklas och förändras. Många gamla industribyggnader som bär på dessa egenskaper kan enkelt anpassas och fungera som arbetsplatser, restauranger, ateljéer eller husera andra typer av mer publika verksamheter.

Denna typen av byggnader, som finns överallt i både städer och på landsbygden, är ofta uppförda på ett, för tiden, ytterst konventionellt sätt. Byggnadsstrukturerna är robusta nog att lappas och lagas om och om igen, och av tillräckligt god kvalitet för att det ska vara värt besväret.

Detta formmässigt anspråkslösa uttryck är en skön kontrast till den kicksökande, glansiga och formalistiska arkitektur som ofta dominerar rampljuset idag.

De platser som jag studerat under detta arbete, och egentligen under hela min utbildning, är delvis en flykt från den säljkultur som jag upplever att arkitekturvärlden ofta handlar om. Mycket av dagens 'main-stream' arkitektur liknar en sorts förenklad abstraktion som tycks vara designad enbart för att vinna tävlingar. Ofta tappar denna arkitektur i både relevans och kontext. Dessa exhibitionistiska byggnaders främsta uppgift är att stå ut som objekt. Inte sällan är de så specifika att de totalt saknar flexibilitet. Denna kortsiktighet leder, förumton till bristande kvalitet, till att vår byggda miljö i allt högre grad saknar förmågan att utvecklas i takt med vårt samhälle.

I min värld, där arkitektur och politik är intimt sammankopplade, är denna kortsiktighet i mångt och mycket ett uttryck för grundläggande kapitalistiska värderingar. Arkitektur befinner sig ofta i gränlandet mellan mjuka och hårda värden, mellan kultur och konst å ena sidan och kapital och makt å andra sidan. Detta är en verklighet som vi som arkitekter måste förhålla oss till. En del av mig ser den kicksökande arkitekturen som ett symptom på den sjukdom som vårt samhälle tampas med på flera olika plan. Min frustration kring denna verklighet i kombination med min passion för tidlösa, anspåkslösa och herrlösa platser och byggnader utgör i mångt och mycket grunden till denna studie.

JOSEF'S
DACKHOTELL

Nordsjör
let's colour

FÄRG
grossisten
FÄRG
TILL
GROSSIST
PRISER

KYLLAS O BOCKA
20090

BILHANDVATT
99:-

Bilverkstad

JOSEF'S
DACKHOTELL

Innehåll

Den icke-linjära processen	6-9
Om projektet	10
01 PLATS	12-37
/ Kontext & potential	14-17
/ Norra Sofielund & kulturen	18-19
/ Idéverkstad	20-21
/ Observationer från området	22-23
/ Nätverk för offentlig kultur	24-25
/ Saturnus då	26-27
/ Saturnus nu	28-37
02 FORM	38-71
/ Rum / Material / Tid	40-41
– Fondazione Prada, Milano	42-47
– Skissernas Museum, Lund	48-53
– Sir John Soan's Museum, London	54-59
/ Rum - Lärdomar	60-63
/ Material - Lärdomar	64-67
/ Tid - Lärdomar	68-71
/ Sammanfattning lärdomar	72-73
03 NYA SATURNUS	74-105
/ Program & Roll, Omgivning	76-77
/ Rum	78-87
/ Material	88-91
/ Tid	92-95
/ Ritningar & visualiseringar	96-107
04 REFLEKTIONER	108-113
/ Reflektion kring lärdomar	110-111
/ Avslutande reflektion	112-113
Källförteckning	114-115
Bilagor - Skissprocess	116-137

Den icke-linjära processen

Detta projektet har existerat i minst två olika skepnader, i två olika omgångar. Min ursprungliga plan var att på ett så rationellt sätt som möjligt slutföra projektet inom den föreslagna tidsramen. Trots att jag visste att processen aldrig skulle kunna vara konsekvent linjär hade jag en ambition om att styra den till att bli så rak och fokuserad som möjligt.

Den första omgången präglades till stor del av mitt samarbete med min kollega Käbi Noodapera Ramel. Det visade sig, som av en slump, att vi arbetade med precis samma plats i Malmö. Vi bestämde oss först för att samarbeta kring analyser och research, men insåg strax att vi ville fördjupa

kollaborationen och även samarbeta kring gestaltningen av platsen. Detta ledde till att vi delade upp kvarteret, och började rita vars en del. Tanken var att integrera våra två projekt och låta dem leva ihop inom ramen för fastighetsgränsen. Experimentet tilltalade mig eftersom bristen på kontroll över Käbis del gjorde att processen kändes mer verklig.

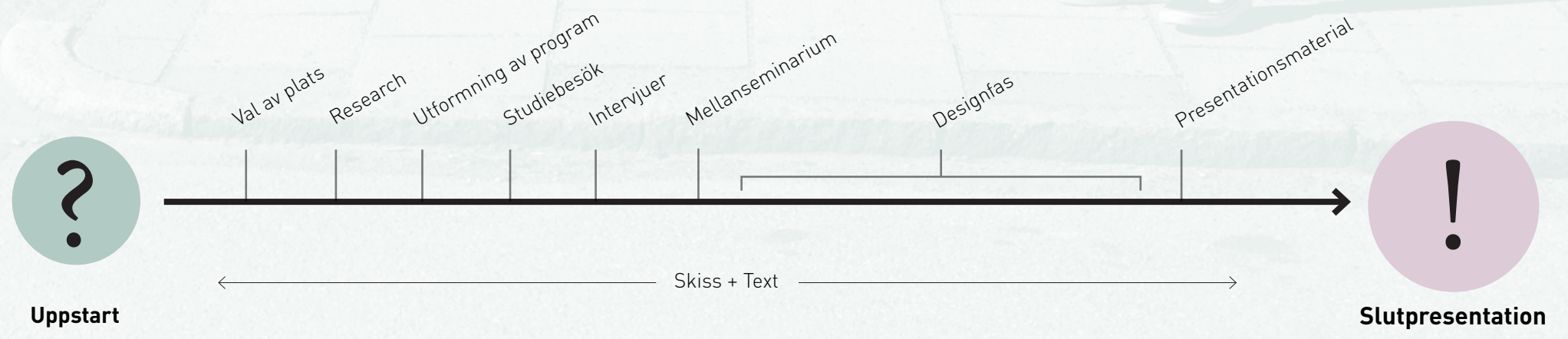
Vi skapade ett litet kontor hemma i min lägenhet ett stenkast från platsen. Detta tillät oss att göra frekventa platsbesök under olika tider på dygnet. Vi studerade platsen noga genom observationer, uppmätningar och samtal med brukare.

En månad innan slutpresentation var jag tvungen att pausa projektet. Käbi slutförde sin del på egen hand. När jag ett antal månader senare hade möjlighet att återuppta projektet igen bestämde jag mig för att ta mig an hela kvarteret på egen hand.

Mitt och Käbis tidigare arbete låg fortfarande som en stadig grund för utformningen av platsen. Eftersom jag nu kunde ta hela kvarteret i anspråk öppnades dock nya möjligheter för både programmering och design.

/ Ursprunglig processplan

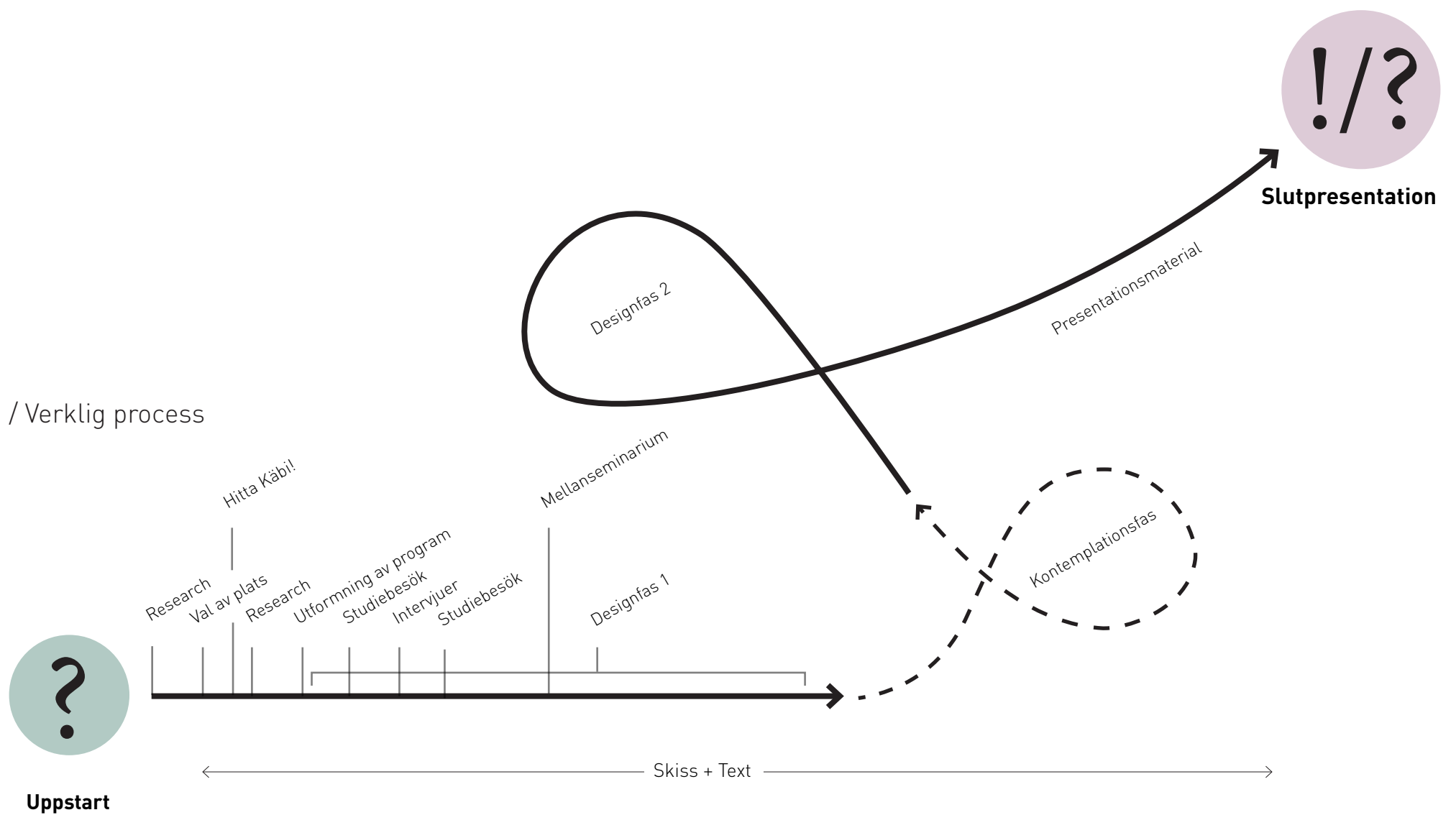
/ Skissprocess
Mellanseminarium

Skissmodell vid Mellanseminarium / Hemmakontor i Norra Sofielund / Malmö 2017

/ Verklig process

Om projektet

Min ambition är att undersöka vilka komponenter som genererar dessa platser; som på något sätt bär på förmågan att fungera i olika typer av sammanhang, över tid, och utan att för den sakens skull framstå som generiska eller intetsägande.

Utöver dessa rumsliga aspekter ville jag arbeta med en plats som hade förutsättningar att ge något tillbaka till sin omgivning på ett vidare samhällsligt plan. Tanken var att utgå från en befintlig byggnad som bär på en viss uppsättning egenskaper, men som idag inte utnyttjas till sin fulla potential. Jag hittade den ideala utgångspunkten för mitt projekt ett stenkast från min bostad, i Norra Sofielunds industriområde, i Malmö. Saturnusfabriken är en före detta likör- och essensfabrik som stått övergiven sedan verksamheten flyttade år 2000.

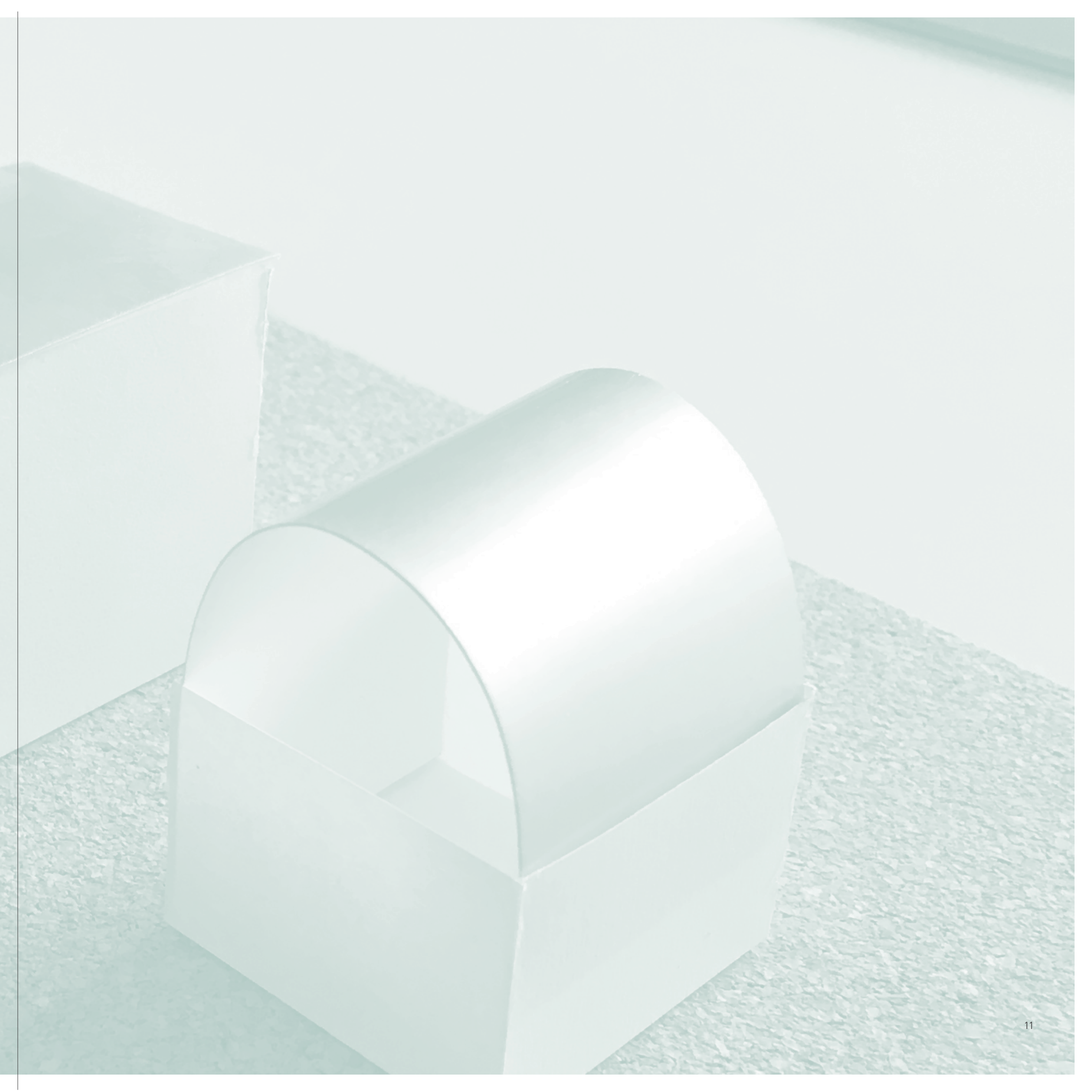
Genom att vidare studera utvalda platser med en viss typ av kvaliteter ville jag testa om det gick att isolera en rad lärdomar för att sedan använda dessa som en verktygslåda i utformandet av en ny byggnad.

PLATS & FORM

Studien som består av två huvuddelar; Plats och Form tar avstamp i ett utzoomat perspektiv som behandlar platsens roll i en vidare kontext. En övergripande analys av platsens roll i staden hjälper till att förankra projektet och identifiera platsens potential.

Observationer av platsen och dess omgivning ger ett ramverk för övergripande utformning och gestaltning. Platsens identitet och potential leder vidare till utformning av program. Detta kapitel agerar som en språngbräda för del två, Form, som utgör tyngdpunkten för projektet.

Del två inleds med tre fallstudier av platser med olika arkitektoniska sammansättningar, från olika epoker och med olika kvaliteter, men med liknande typer av program. Utifrån analyser av dessa studieobjekt utvinns tre teman; Rum, Material och Tid. Ur dessa teman definieras en uppsättning lärdomar som används som vägledning i omgestaltningen av den valda byggnaden, samt gestaltningen av en ny tillbyggnad.

1 / PLATS

Kontext & potential

Malmö är en snabbt växande stad med en unik mångfald och ett mycket rikt kulturliv. Detta är något som staden gärna visar upp i syfte att locka nya invånare och besökare. Ryktet om Malmö som kreativ hub gynnar både stadens popularitet och kulturlivets utveckling i hela regionen.

En av Malmös stora utmaningar kretsar kring segregation. Ett aktivt arbete krävs för att länka samman stadens olika stadsdelar och de människor som befolkar dem. Detta arbetet sker på flera fronter och handlar delvis om att undersöka vägar för hur det rika kulturlivet har potential att gynna social integration inom staden.

I översiktsplanen beskrivs staden som en kulturell och demokratisk arena där publika rum utgör kontaktytor som gynnar integration och stimulerar demokrati. Ett viktigt fokusområde

i översiktsplanen handlar om att skapa trygga och jämställda mötesplatser som bjuder in till delaktighet. Denna typen av platser anses bidra till både gemenskap och förbättrad folkhälsa.

De områden som idag upplevs som otrygga sammanfaller i relativt hög grad med de områden med som har stor andel arbetslöshet och låg utbildningsnivå. Dessa områden, som främst är koncentrerade i de sydöstra delarna av staden, behöver extra fokus då större delen av stadens stadsutvecklingsprojekt under en lång tid i synnerhet har kretsat kring utveckling av Västra hamnen i nordväst, med Bo01 i spetsen.

En av de just nu viktigaste satsningarna inom ramen för arbetet kring stadens segregation är stadsomvandlingsprojektet Amiralstaden. Området som omfattas av satsningen är stort och spänner från Rosengård i öster till Norra Sofielund i väster (www1).

Jag såg en potential i att arbeta med en plats i utkanten av det område som Amiralstaden behandlar. En plats i gränslandet mellan det privilegierade och det mer utsatta Malmö skulle eventuellt ha potential att utgöra en länk som, med rätt behandling, skulle kunna bjuda in människor från flera olika stadsdelar att mötas.

Den gamla Saturnusfabriken ligger precis i mötet mellan välbärgade bostadskvarter och ett delvis aktivt industriområde, som idag bubblar av olika typer av kulturella verksamheter. Dessutom ligger byggnaden utmed Rosengårdsstråket, som är en av stadens satsningar inom ramen för integrationsarbetet mellan öst och väst, ett par kvarter från den nya tågstationen, som beskrivs som ett nytt centrum i östra Malmö. Med dessa förutsättningar såg jag potential för en utåtriktad och publik byggnad som kunde agera plattform för möten och integration.

De områden som idag upplevs som otrygga sammanfaller i relativt hög grad med de områden som har stor andel arbetslöshet och låg utbildningsnivå (www1).

Samtidigt finns det en brist på publika kulturella institutioner i dessa delar av staden.

Å andra sidan finns det ett stort kulturellt engagemang som inte visar sig på kartan.

Saturnusfabriken

- Områden som upplevs som otrygga
- Förvärsarbetande 0 - 40 %
- Eftergymnasial utbildning 0- 40 %

Norra Sofielund & kulturen

Platsen för projektet ligger i utkanten av Norra Sofielunds industriområde där Lantmannagatan korsar Ystadsgatan, utmed Rosengårdsstråket, i gränlandet mellan välbärgade Malmö och det Malmö som beskrivs som utsatt och otryggt. Stadslandskapet skiftar drastiskt från ett finmaskigt nät av gamla gathus i tegel, i väster, till industribyggnader från olika epoker öster om Lantmannagatan.

Norra Sofielunds industriområde består idag av en mix av äldre industribyggnader från 1930-40-talen, med några av inslag av äldre byggnader från 1800-talets senare hälft. Området har byggts ut successivt under hela 1900-talet och många av bygganderna har anpassats i flera omgångar för att fungera till nya verksamheter (DP4685, 2001). Idag huserar de gamla industribyggnaderna allt från kontor, sportcenter, fabrikslokaler, replokaler, ateljéer, undervisningslokaler, småskalig handel, vårdlokaler till gatukök och

barer. Det är med andra ord ett mycket blandat område fullt av kreativa utövare av olika slag.

“NORRA GRÄNGES”

Norra Grängesbergsgatan är känd för sitt rika kulturliv och mix av småskaliga verksamheter. Längs gatan, som har beskrivits som Malmös kulturtätaste, huserar hundratals kulturutövare i replokaler, kulturföreningar, studieförbund, ateljéer, film- och musikstudios, musikklubbar och mycket mer.

I syfte att belysa detta kulturliv har en gatufestival anordnats de senaste två åren. Kulturverksamheterna, som annars gömmer sig i olika industrilokaler i kvarteren runt gatan, flyttar då ut under ett par dagar och intar formen av en gatufest. Festivalen har bidragit till att synliggöra de positiva krafter som verkar i området och därmed bryta det stigma som länge präglade denna delen av Malmö (www2).

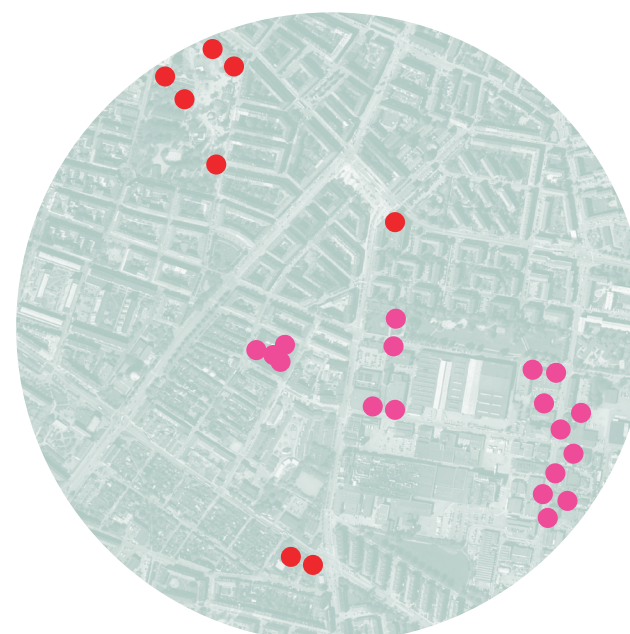
AMIRALSSTADEN

Projektområdet som saknar exakt geografisk avgränsning omfattar bland annat Norra Sofielunds industriområde. Detta dynamiska område tros ha potential att utvecklas och fungera som en aktiv generator för integration i Malmö. Ett par kvarter från Saturnusfabriken ligger den nya tågstationen som förväntas bli en ny viktig komponent i utvecklingen av Amiralstaden. Projektet, som delvis finansieras med bidrag från EU's Regionala Utvecklingsfond (ERUF), är en stadsutvecklingsprocess som ska främja ett socialt hållbart Malmö.

Inom projektet läggs stor vikt vid att den fysiska strukturen ska kunna förbättra ojämlika förutsättningar i staden. En av tre huvudpunkter som ligger till grund för finansieringen är att projektet ska utreda möjligheten av en stationsnära kulturbugnads (www1).

Malmö Stads officiella karta över kultur och nöje i området.

Alternativ karta över kultur och nöje i området.

Idéverkstad

Under våren 2017 hölls en omfattande idéverkstad kring projektet, där tre arkitektteam och ett studentteam arbetade fram omfattande strategier för Amiralstaden. Detta kombinerades med en bred och involverande process som inkluderade medborgare, sakägare, näringsidkare och politiker.

De slutsatser som drogs från idéverkstaden har resulterat i en lista över sju huvudsakliga aspekter som behöver prioriteras i utvecklingen av området; (1) *Fler och bättre jämställda mötesplatser*, (2) *Överbryggande av mentala och sociala barriärer*, (3) *Lokala jobbmöjligheter*, (4) *Lockande magnet*, (5) *Fler bostäder*, (6) *Likvärdig skola*, (7) *Satsa på kultur*.

Under punkten "satsa på kultur" önskades bland annat utomhus- samt inomhus scener, black box, skulpturpark och kanske en offentlig kulturinstitution (Rapport för Amiralstaden idéverkstad, 2016).

Utifrån dessa förutsättningar och med tanke på den kulturella verksamheten som redan förekommer i området idag, såg jag framför mig hur den gamla Saturnusfabriken skulle kunna förvandlas till en ny, mer officiell och framförallt mer utåtriktad kulturell plattform i området.

Platsens läge i direkt anknäytning till Rosengårdsstråket, och i gränslandet mellan olika typer av stadslandskap med olika typer av utmaningar och kvaliteter, ger platsen potential att bli en viktig länk i arbetet att överbrygga klyftor i staden.

Rosengårds Station

Norra Grängesbergsgatan

Replokaler

Kulturförening

Klätterklubb

Studiefrämjandet

Biljardhall

Cikusskola

Däckverkstad / Pop-up scener

Musik scener

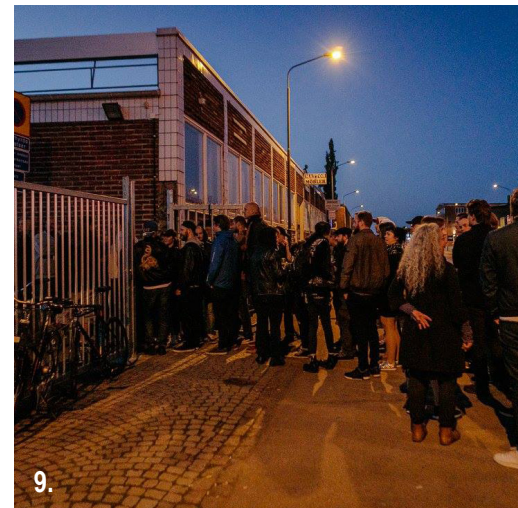
Replokaler

Kulturförening

Musikförening

Saturnusfabriken

/ Observationer från området

Rosengårds Station

Norra Grängesbergsgatan

Saturnusfabriken

Replokaler

Kulturförening

Klätterklubb

Studiefrämjandet

Biljardhall

Cikusskola

Däckverkstad / Pop-up scener

Musik scener

Replokaler

Kulturförening

Musikförening

6.

4.

8.

2.

7.

1.

3.

5.

9.

Fotografi av fysisk modell som användes som underlag för diskussion under idéverkstaden 2017.

Nätverk för offentlig kultur

“För att uppnå de kulturpolitiska målen ska kulturpolitiken: främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor, främja kvalitet och konstnärlig förnyelse, främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas, främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan, särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.” (www3)

Malmö Konstmuseum har idag Sveriges största samling av nordisk samtidskonst, från 1980-talets slut och fram till 2008. Samlingen har beskrivits som en av Sveriges viktigaste samlingar av nordisk konst. På grund av platsbrist har museet idag uppskattningsvis 7000-8000 av dessa verk magasinerade. Under många år har ett nytt konstmuseums vara eller icke vara diskuterats.

Det finns ambitioner om att det nya museet ska ha en hög internationell standard, både vad

avser byggnad och verksamhet. Just nu ligger projektet på is eftersom det fortfarande är oklart om det finns finansiering för ett nytt museum av denna dignitet. Dessutom saknas ett övertygande förslag om var det nya museet skulle kunna lokaliseras (www4).

ANNEX TILL MALMÖ KONSTMUSEM

En alternativ lösning skulle kunna vara att sprida ut museets verksamhet över staden genom ett nätverk för offentlig kultur. På detta sätt kan övergivna industribyggnader, liksom Saturnusfabriken, få nytt liv som mindre annex till Malmö Konstmuseum.

Med denna strategi distribueras kulturen till olika stadsdelar, vilket kan leda till positiva synergieffekter i form av integration och ny attraktionskraft för områden som idag upplevs som otrygga och är i behov av kulturella arenor och mötesplatser.

Utöver en demokratisering av kulturen skulle detta innebära betydligt lägre investeringskostnader, eftersom museet sprids ut i flera mindre enheter och därmed kan växa fram över en längre tid. Det blir då möjligt att låta utvecklingen ske mer organiskt och med större utrymme till flexibilitet.

Nya Saturnusfabriken utgör i detta projektet det första steget i detta nya nätverk för offentlig kultur.

Byggnaden intar formen av ett alternativt konstmuseum med program som har förmågan att attrahera både lokala utövare och nya besökare till platsen. På så sätt kan Saturnusfabriken bidra till att bryta det stigma som delvis vilar över området idag.

□ Områden som upplevs som otrygga

■ Förvärsarbetande 0 - 40 %

□ Eftergymnasial utbildning 0- 40 %

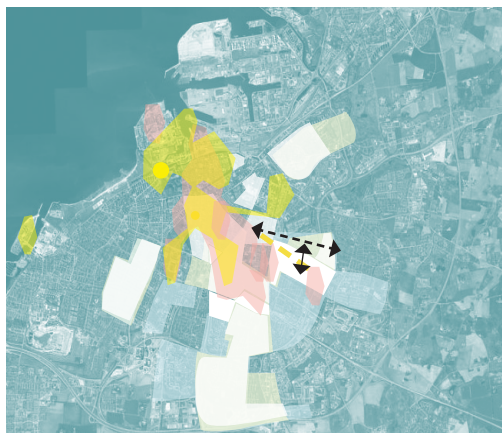
□ Områden som upplevs som otrygga
■ Förvärsarbetande 0 - 40 %
□ Eftergymnasial utbildning 0 - 40 %

● Malmö Konstmuseum
● Malmö konsthall
■ Konst & museer

● Malmö Konstmuseum
● Malmö konsthall
■ Konst & museer
■ Musik & teater

● Malmö Konstmuseum
● Malmö konsthall
■ Konst & museer
■ Musik & teater
⚡ Rosengårdstråket
↕ Norra Grängesbergsgatan

● Malmö Konstmuseum
● Malmö konsthall
■ Konst & museer
■ Musik & teater
⚡ Rosengårdstråket
↕ Norra Grängesbergsgatan
- - Nätverk för offentlig kultur

● Malmö Konstmuseum
● Malmö konsthall
■ Konst & museer
■ Musik & teater
⚡ Rosengårdstråket
↕ Norra Grängesbergsgatan
- - Nätverk för offentlig kultur
● Saturnus

Saturnusfabriken då

“Många Malmöbor minns fortfarande dofterna från den gamla fabriken på Lantmannagatan. – Och så kunde man köpa billiga skalade apelsiner där, minns jag. Skalen användes ju för tillverkningen men själva frukten blev över.” Bert Nilsson, som på 50-talet bodde nära fabriken, berättar hur det luktade gott av likör när man gick förbi (www5).

Varumärket Saturnus är idag mest känt som Sveriges äldsta och största glögg tillverkare. Verksamheten startade som en likör- och essensfabrik i centrala Malmö, i slutet på 1800-talet. Genom åren har Saturnus vuxit, utvecklats och flyttat runt inom Malmö.

Fabriksbyggnaden ritades som en del av ett helt kvarter, utmed Lantmannagatan och dåvarande Rosengårdsvägen, av Malmöarkitekten Stig

F. Johansson. Byggnaden är ett exempel på hur tidens funktionsstil kunde appliceras på en industribyggnad. Fabriken var ett flaggskepp för företaget och utrustades vid uppförandet med den senaste tekniken och utrustningen som fanns tillgänglig. Saturnus var först ut med tillverkning av bland annat den coca-cola liknande drycken cuba-cola som snabbt blev populär under efterkrigstiden.

Sedan 1917 var Saturnus det första privata företaget i Sverige att tillverka alkoholhaltiga drycker. I mitten på 1990-talet när monopolerna för alkoholtillverkning bröts var Saturnus snabba med att utöka sin verksamhet. Man växte snabbt ur lokalerna på Lantmannagatan och i april 2000 flyttade den sista delen av verksamheten från Lantmannagatan till den nya fabriken i Fosie.

Den gamla fabriksbyggnaden på Lantmannagatan upprättades 1937 och står idag tom och igenbomrad sedan flera år tillbaka (www6).

Saturnusfabriken nu

BYGGNADEN & DEN NYA PLANEN

Sedan verksamheten lades ner har flertalet rykten om vad som pågår i byggnaden florerat. Under åren har jag hört historier om hur platsen använts av polisen för spaning, av brandmän för att öva på att släcka bränder och av ungdomar för att hålla fester. Nästan alla jag möter när jag går runt i området har en historia att bjuda på när jag berättar att jag arbetar med den gamla fabriken. Jag tolkar dessa berättelser och rykten som ett tecken på att byggnaden bär på en sorts attraktionskraft. Folk, inklusive mig själv, är nyfikna på den egendomliga byggnaden med den iögonfallande kulören. Det framstår som underligt att en byggnad av det slaget står oanvänd under en så pass lång tid.

En detaljplan för kvarteret ligger just nu, i skrivande stund, ute för samråd. Syftet med planen är att pröva möjligheten att uppföra ny bebyggelse i kvarteret. Förslaget

omfattar bostäder i flera våningar samt centrumfunktioner i entréplan. Detaljplanen är också tänkt att säkerställa bevarandet av delar av den befintliga bebyggelsen. Det rundade hörnet ut mot Lantmannagatan anses vara särskilt bevarandevärt. Ett viktigt planmotiv är "att utveckla fastigheten som en del av Rosengårdsstråket med publikt innehåll i bottenvåningen". Planen ger möjlighet att bygga omkring 60 lägenheter samt ca 1500 kvm lokalyta.

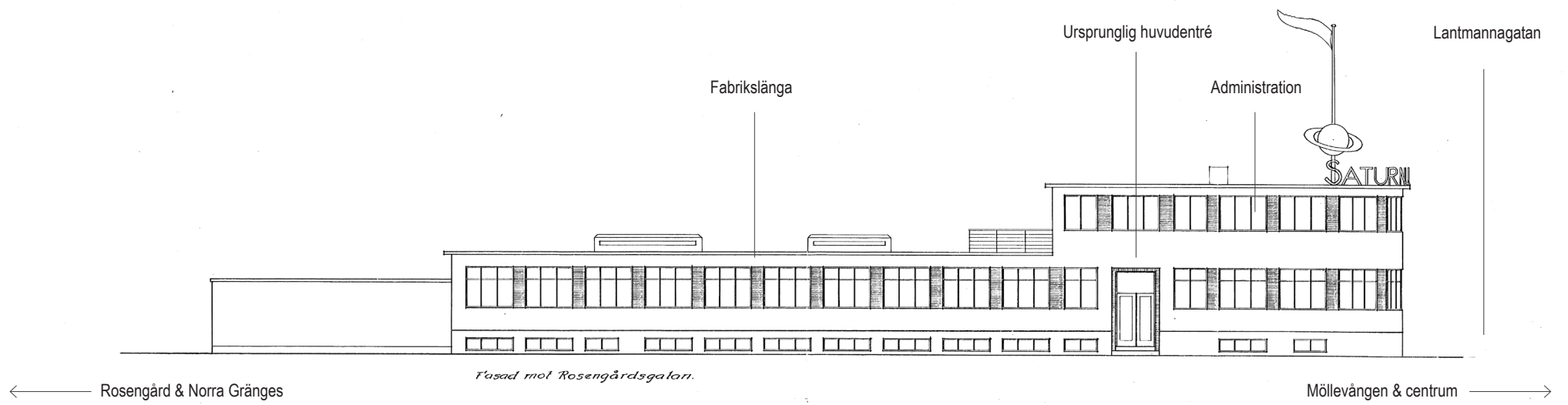
BYGGNADEN SOM INSPIRATION

Den gamla fabriksbyggnaden är med sin buteljgröna kulör och rundade hörn närmast ikonisk. I sin renodlade funktionalistiska stil är byggnaden en av de mest karaktäristiska i Malmö för sin tid. Byggnaden är i stort sett i originalskick och delvis belagd med skyddsbestämmelser. Efter att ha stått tom i många år och dessutom brunnit är byggnaden

dock invändigt i dåligt skick. Dessutom har taket bytts ut och därmed förändrat byggnadens ursprungligt lätta intryck (DP4685, 2001).

Trots att bostäder helt klart behövs i denna delen av Malmö anser jag att det inte är den mest lämpliga funktionen för just detta kvarteret. Den säregna byggnaden, med sin strategiska läge, har potential att öppnas upp till en bredare grupp och återigen bli ett stolt flaggskepp i området. Denna gången med en annan mer publik och inkluderande framtoning.

Byggnadens funktionalistiska form och rationella planlösning gör den flexibel och lämplig för en rad olika typer av verksamheter. Med små förändringar kan byggnaden anpassas till att innehålla de funktioner som krävs av ett konstmuseum idag.

/ Utdrag ur gällande detaljplan för kvarteret Intäkten (2001)

“Malmö Kulturmiljö, stadsantikvariska avdelningen, har i sitt yttrande över detaljplanen beskrivit byggnaden: "Satunusbyggnadens tak var ursprungligen helt platt och hade en utskjutande gesims. Den nya taktformen och takmaterialet är dock anpassat till byggnadens ursprungliga karaktär.

Putsen var ursprungligen genomfärgad i en kulör som identifierats som S2005-050Y i NCS. Ballasten i denna genomfärgade puts bestod av glimmer samt sma brunröda stenar som skapade liv i fasaden. Putsen är idag målad i en grön kulör som ligger något mörkare än originalet.

Putsens tjocklek stegras successivt i fasaden. Under fönstren och på sockeln är den som tunnast. Mellan fönstren i bottenvåningen blir den något tjockare. Mellan fönstren i andra våningen ökas den på ytterligare.

någon nyans mörkare mellan fönstren. Några äldre färgskikt mellan fönstren var dock inte tillgängliga vid okulärbesiktningen. **Sockeln var först avfärgad i en kulör som liknade den genomfärgade putsen, men omgående har den blivit övermålad i kimröksvart att döma av fotografier från 1930-talets senare hälft.**

Fönstren i byggnaden har bågar, karmar och poster i trä. Fönstren i bottenvåningen har råglas medan fönstren i andra våningen har draget glas. Fönsterbyte bör undvikas. Om fönstren i framtiden behöver repareras bör nya fönsterdelar göras lika befintliga i material och utförande.

Bottenvåningens fönster är sexlufts-fönster. Fönstren delas upp av två horisontell poster och en tvärpost. Fönstren är inte öppningsbara. Undantaget är de mitre fönsterluftema ovan tvärposterna. Dessa fönster är hängda uppifrån och utåtgående. Bottenvåningens dörr flankeras av två fyrlufts-fönster. De är inte öppningsbara. Ovanvåningens fönster

är tvålufts-fönster. De är sidohängda, mötande och inåtgående. Bottenvåningens och andra våningens smäckra men enkla profiler skapar djup i fönstren.

Fönstren var ursprungligen målade i en gul kulör som identifierats som S2030-YISR i NCS. I fasaden ut mot Fagerstagatan finns en port. Porten ramar in av ett vindskydd murat av hårdbrända smala tegelstenar. Porten har en trappa i natursten. De två dörrbladen är fernissade och originalhandtagen är bevarade. Ovan dörrbladen finns ett överljusfönster med råglas.

I fastighetens sydöstra hörn finns en kioskbyggnad som är ritad av Saturnushusets arkitekt två år efter det att ritningarna till Saturnushuset togs fram. Kiosken är idag inklädd med plåt.”

(DP4685, 2001)

“Sockeln (...) har blivit övermålad i kimiröksvart att döma av fotografier från 1930-talets senare hälft.”

“Porten ramas in av ett vindskydd murat av hårdbrända smala tegelstenar. Porten har en trappa i natursten.”

“Putsen var ursprungligen genomfärgad i en kulör. Ballasten i denna genomfärgade puts bestod av glimmer samt små brunröda stenar som skapade liv i fasaden.”

“Putsen är idag målad i en grön kulör som ligger något mörkare än originalet.”

/ Minnen från Saturnus

Hattmannen & Piraten på Saturnus.

[...]

De nya lokalerna vid hörnet av Ystadsgatan, eller Rosengårdsvägen som den delen av gatan hette då, låg i Sofielunds municipalsamhälle som först 1947 blev en del av Malmö. Området kallades för Svinarysmland. Dels för att Sibirien eller Ryssland var vanliga benämningar på något som låg långt bort. Dels för att det var många som hyste grisar i sina uthus. Helt enkelt för att det var lönsamt och för att de kunde. Åren gick och Saturnus utvecklade flera produkter. Bland annat den populära Cuba Colan på 50-talet.

Företaget ägs fortfarande av familjen Liepe. Dagens ägare Edward Liepes farfar Nils-Håkan Håkansson var bekant med Fritiof Nilsson Piraten. De skånska skrönornas Zlatan. Piraten var ofta och "hälsade på" på fabriken. Förmodligen för att låna pengar och diskutera brännvin. Det kan inte ha varit lätt att vara fattig författare då i heller, och brännvin är ju ett kärt ämne för många.

Saturnus tillverkar sedan några år tillbaka Piratens Besk. En kryddad snaps dominerad av malört och en aning kummin bland annat. Perfekt till en bit branteviksill om ni frågar mig. Receptet på besken sägs vara Piratens eget, så det var kanske det de diskuterade på femtiotalet.

Min gode vän Bosse har berättat för mig hur man också kunde köpt billiga skalade apelsiner där. Det gjorde han ibland som liten påg. Skalet användes i tillverkningen och själva frukten som blev över såldes billigt.

Själv har jag andra minnen från Saturnus. Ett av dem var från en söndagseftermiddag på höstkanten. Jag och min polare Bengt hade väl varit ute på något bus och var på väg hem. Vi kan ha varit i 7-8 års åldern så det bör ha varit kring 1970. Vädret var fint men det blåste rejält som det alltid gör i Malmö. Längs Lantmannagatan brukar det blåsa lite extra och det gjorde det även denna dag. Jag stod och kollade på två cyklister och funderade: Den ena kom från prippshället och cyklade mot Nobeltorget. Den andra

trampade i motsatt riktning med Amiralsgatan i ryggen. Men båda hade motvind. Vad är det som gör att det alltid är motvind när man cyklar här i stan? Och varför är det aldrig vindstilla?

Ett äldre par kom gående längs trottoaren alldeles vid Saturnus gröna byggnad. Fabriken hägnades in av ett staket på gott och väl två och en halv meter. Tanten kurade ihop sig mot blåsten och höll i scharlettknuten under hakan. Farbrorn vek upp kragen och skulle precis dra ner hatten när den blåste av. Huvudbonaden fick liv och virvlade upp luften, gjorde en snygg båge över staketet och rullade iväg längs marken för att slutligen lägga sig att dö intill fabriksväggen. Gubbens min fick oss båda att brista ut i ett gapflabb. Han såg lite ut som Halvan och nu var han dessutom minst lika kul. -Ah pågar, kan ni göra mig en tjänst? Undrade mannen utan att verka bry sig om att vi skrattade åt honom. Han riktade sig till Bengt och undrade såklart om denne ville klättra över och hämta hatten. Men fick inte något riktigt bra svar av Bengt. Han var alltför upptagen med att försöka hålla sig för skratt -Jag kan göra det! Flikade

jag in, som fått lära mig att respektera och vara snäll mot de äldre. Innan den barhuvade mannen hann svara var jag halvvägs över staketet. Jag hämtade hatten och överräckte den med ett Vassego. På tantens uppmaning plockade mannen då upp en välförtjänt 25-öring ur börsen. Han gav mig slanten och jag tog i hand, bockade och sa: Tack så mycket, för så gjorde man då.

Bengt kom senare med förslaget att vi skulle dela den där pengarna eftersom det var honom de hade bett om hjälp. Men jag sa nej. Det var ju jag som hade klättrat. Nån rättvisa får det väl ändå vara.

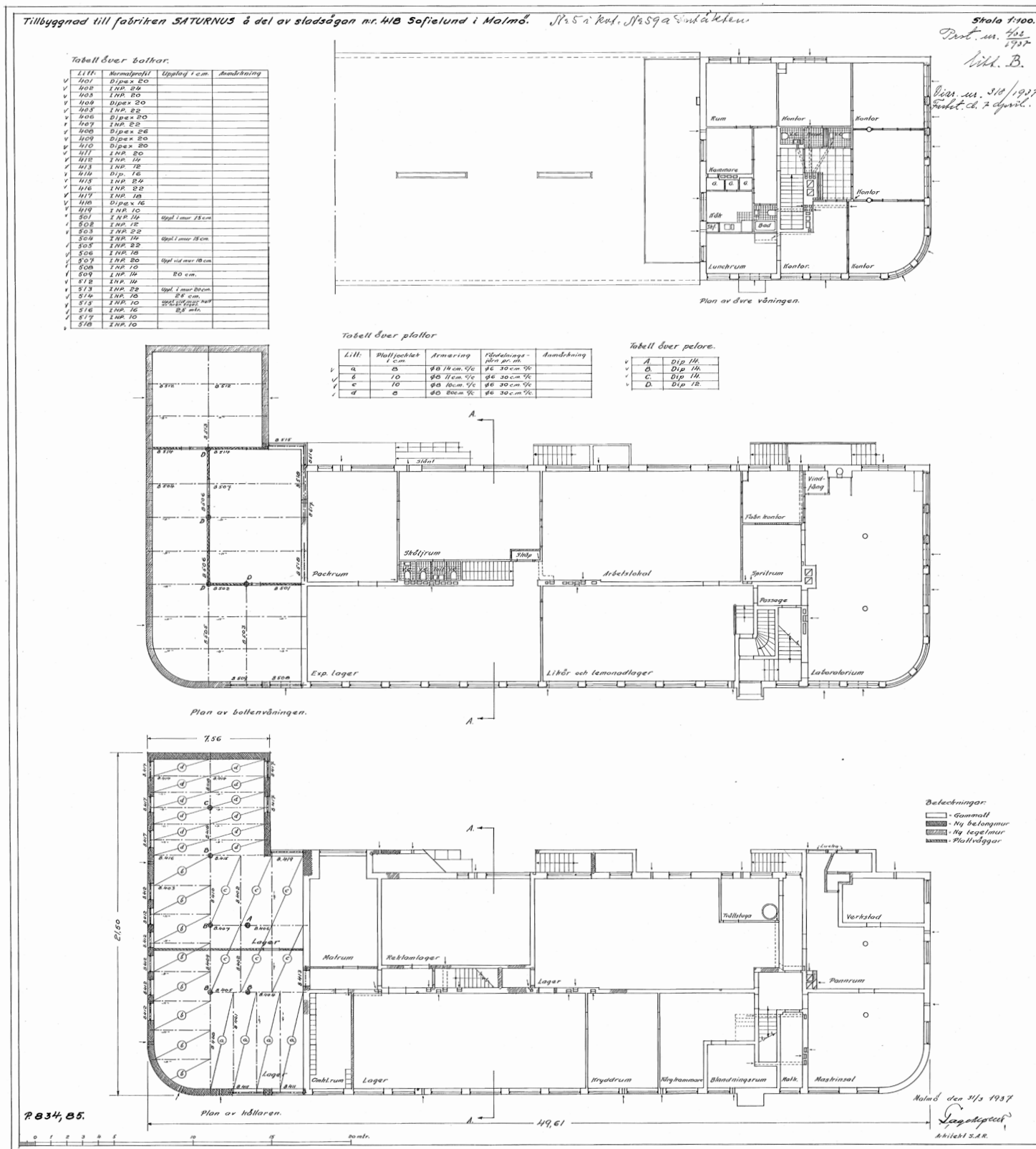
Jag brukar alltid tänka på den där 25-öringen när jag går förbi den gamla fabriken. Staketet är utbytt mot ett nytt, lika högt men inte alls lika klättrvänligt. Den gröna hörnan står tom sedan våren 2000 då man flyttade ut verksamheten till Bronsyxegatan. Planeten som satt på taket följde med flyttlasset och försvann. Undrar var den är förresten?

I dag ägs fastigheten av Briggen Fastigheter AB. Magnus Prochéus på Briggen säger att de planerar att bygga om fabriken till affärslokaler och bostäder. De hade tänkt sig cirka 40 hyresrätter. Vi får väl se hur det blir med det... Han lovar dock att den klassiska runda hörnan skall bevaras. Tack för det Magnus. Vill man besöka Fläkta Örn idag så får man bege sig ut till Bellevuegården. Där ligger i dag ett apotek med samma namn som det på Stortorget där allting började.

Trots att de små husen på Sofielund idag säljs för flera miljoner så räknas faktiskt stadsdelen som en av de fattigaste i Malmö. Men ingen har grisar hemma på Sofielund längre. Även om en del gifta kvinnor och vissa feminister påstår annat. Svinaryssarna fick elektricitet först 1917 och de var de sista som hade gaslampor och utedass i stan. De har alltid varit lite åsidosatta där ute på Sofielund.(...)

(www7)

/ Planritningar

Nybyggnad för fabriken SATURNUS å del av stadsågar nr. 418 Sofielund i Malmö. N: 25° 2' 20" öst, N: 259° 2' 20" nordöst. Skala 1:100

Gen. nr. 857/236
Sofielund 16 Aug. Ark. B.
1906

Tabell över balkar över 2:da vån.

Lit.	Normalprofil	Upplag i c.m.	Anmärkning
301	Dip 10		
302	Dipax 12		
303	Dipax 12		
304	Dipax 12		
305	Dip 10	15 c.m.	
306	INA 12		
307	Dip 10		
308	Dip 10	12 c.m.	
309	Dip 10		
310	INA 8		
311	Dipax 14	25 & 20 c.m.	
312	Dipax 14	18 c.m.	
313	Dipax 14		
314	Dipax 14		
315	INA 12		
316	INA 10	18 c.m.	
317	INA 16	Uppl. 16 c.m.	
317a	INA 12	19 c.m.	
318	INA 12	25 c.m.	
319	INA 10		
320	INA 8		
321	INA 12	Uppl. 10 c.m.	
322	INA 10	Uppl. 22 c.m.	
323	INA 8		

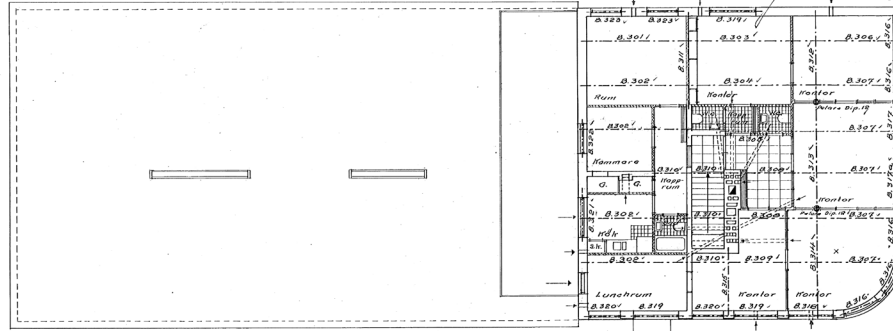
Tabell över balkar över bottenvån.

Lit.	Normalprofil	Upplag i c.m.	Anmärkning
201	Dipax 12	Uppl. 12 c.m.	Uppl. INA 12
202	Dip 10		INA 12
203	Dipax 12		INA 12
204	Dip 10		INA 12
205a	Dipax 12	16 c.m.	
205b	Dip 12	16 c.m.	
206	Dipax 12	16 c.m.	
207	Dipax 12	16 c.m.	
208	Dip 20		
209	2 st. INA 8		
210	INA 10		
211	Dip 16		
212	Dip 16		
213	Dip 16		
214	INA 16	18 & 22 c.m.	
215	INA 12		
216	Dipax 14		
217	Dipax 14		
218	Dipax 14		
219	INA 16		
220	INA 14	22 c.m.	
221	Dipax 20		
222	Dipax 20		
223	Dipax 12		
224	Dipax 12		
225	Dipax 20		
226	Dipax 12		
227	Dipax 12		
228	Dipax 12		
229	Dipax 20		
230	Dipax 20		
231	Dip 12		
232	Dipax 12		
233	Dipax 12		
234	Dip 12		
235	Dip 12		
236	Dipax 12		
237	INA 8		
238	INA 8		
239	INA 12	Uppl. 20x20x10	
240	2 st. INA 12	25 c.m.	
241	Dip 16	Uppl. 25x25x10 c.m.	
242	2 st. INA 8		
243	2 st. INA 10	Uppl. 8 & 20 c.m. Uppl. 11 30 c.m.	
244	INA 12		
245	INA 8		
246	2 st. INA 12	20 c.m.	
247	Dipax 12	18 & 20 c.m.	
248	Dipax 12	18 & 20 c.m.	
249	INA 10		
250	INA 8		
251	2 st. INA 10	22 c.m.	
252	INA 10		
253	INA 12 2 st.		
254	INA 8		
255	INA 8		
256	INA 12		

Tabell över balkar över källaren.

Lit.	Normalprofil	Upplag i c.m.	Anmärkning
101	Dipax 20	Uppl. vid mur 22 c.m.	
102	INA 22	Uppl. vid mur 22 c.m.	
103	Dipax 18	Uppl. vid mur 22 c.m.	
104	INA 22		
105	INA 18	Uppl. vid mur 22 c.m.	
106	INA 22	Uppl. vid mur 22 c.m.	
107	INA 12	24 c.m.	
108	INA 8		
109	INA 22	Uppl. vid tegelmur 20x22x10 c.m.	
110	INA 16		
111	INA 16		
112	INA 10		
113	INA 16		
114	INA 8		
115	INA 10		
116	INA 16		
117	INA 8		
118	Dip 12	15 c.m.	
119	INA 18	22 c.m.	
120	INA 12		
121	INA 16	16 c.m.	
122	INA 20	Uppl. vid tegelmur 22x22x10 c.m.	
123	Dipax 24	18 c.m.	
124	INA 8		
125	INA 20	22 c.m. vid tegelmur	
126	INA 8		
127	INA 8		
128	INA 10		
129	INA 8		
130	INA 8		
131	INA 8		
132	INA 22	18 c.m.	
133	INA 18		
134	Dip 16	25 c.m.	

R 834, 22.

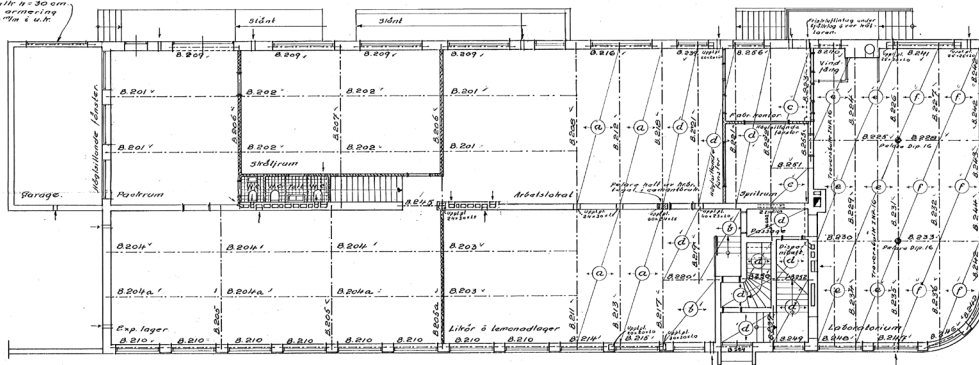

Plan av övre våningen.

Tabell över plattor över bottenvån.

Lit.	Plattfjocklek i c.m.	Armering	Fördelnings-järn pr. m.	Anmärkning
a	10	Ø 10 15 cm x 1/2	Ø 6 25 cm x 1/2	Sjörax
b	10	Ø 10 15 cm x 1/2	Ø 6 25 cm x 1/2	
c	8	Ø 8 15 cm x 1/2	Ø 6 30 cm x 1/2	
d	8	Ø 8 15 cm x 1/2	Ø 6 30 cm x 1/2	
e	8	Ø 8 15 cm x 1/2	Ø 6 30 cm x 1/2	
f	8	Ø 8 15 cm x 1/2	Ø 6 30 cm x 1/2	

Belastnings-h = 30 c.m.
B = 10 c.m. armering
3 st. Ø 20 1/2 m i u.m.

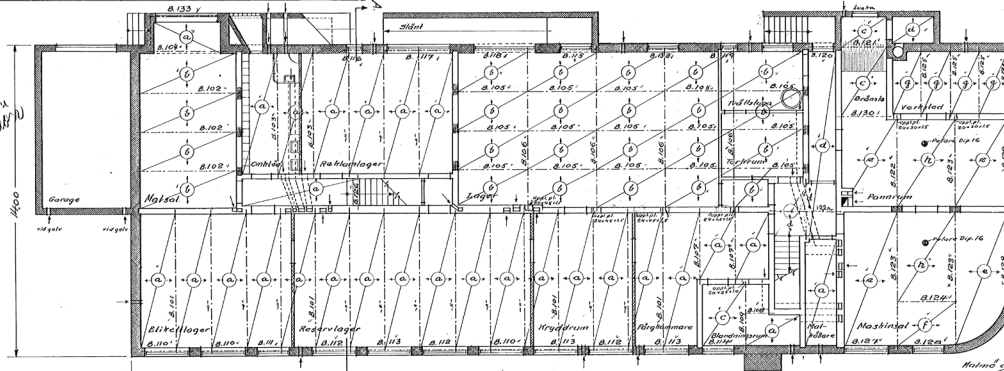
Plan av bottenvåningen.

Tabell över plattor över källaren.

Lit.	Plattfjocklek i c.m.	Armering	Fördelnings-järn pr. m.	Anmärkning
a	8	Ø 8 15 cm x 1/2	Ø 6 30 cm x 1/2	
b	8	Ø 8 15 cm x 1/2	Ø 6 30 cm x 1/2	
c	10	Ø 8 15 cm x 1/2	Ø 6 30 cm x 1/2	
d	8	Ø 8 15 cm x 1/2	Ø 6 30 cm x 1/2	
e	8	Ø 8 15 cm x 1/2	Ø 6 30 cm x 1/2	
f	8	Ø 8 15 cm x 1/2	Ø 6 30 cm x 1/2	
g	8	Ø 8 15 cm x 1/2	Ø 6 30 cm x 1/2	
h	12	Ø 10 15 cm x 1/2	Ø 6 30 cm x 1/2	

Be-teckningar:

 - Be-teckningar:
 - Tegelmur
 - Skikt i murtegel.
 - Glaspartivägg.
 - Plattvägg.
 - Tumörskivvägg.

Plan av källaren.

/ Fasadritningar & sektioner

Nybyggnad för fabriken SATURNUS & del av stadsägan nr. 418 Sofielund i Malmö.

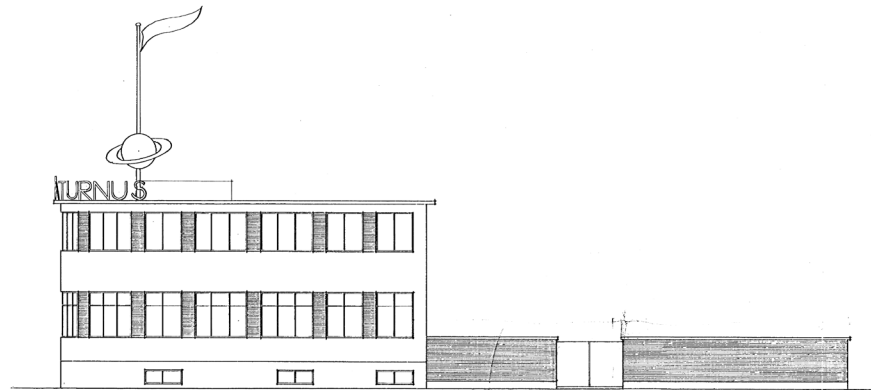
Nr 5 i kul. Nr 57a Farktecken

Skala 1:100

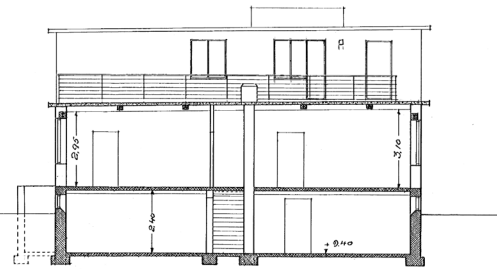
Drot. m. 103/
1936

H. J.

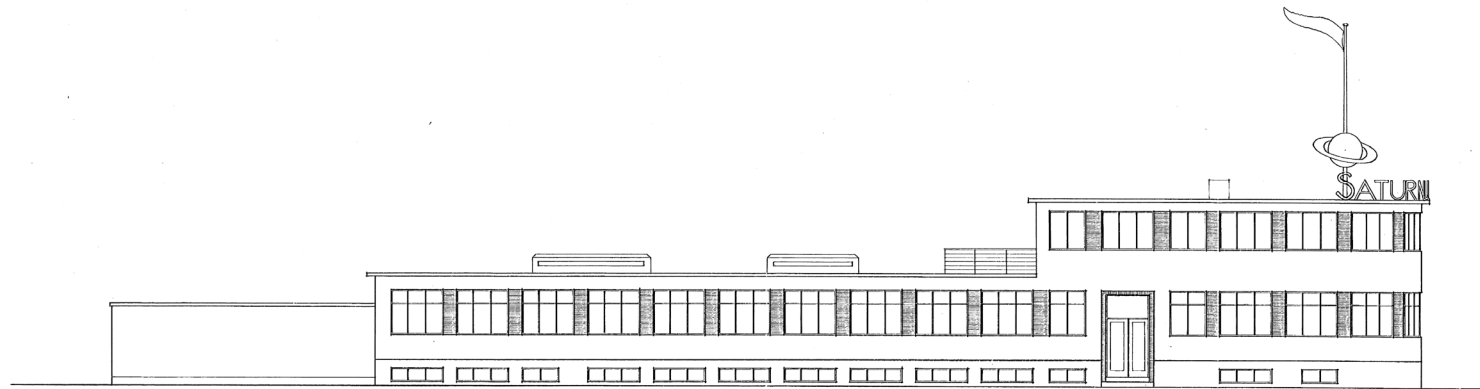
Diat. m. 537/1936
Farkst. C. v. 6 Aug.

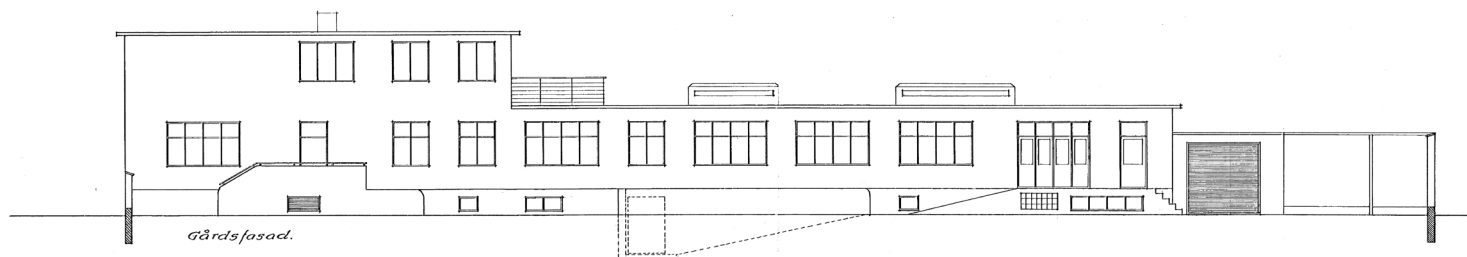
Fasad mot Lantmannagatan.

Sektion A-A.

Fasad mot Rosengårdsgatan.

Gårdsfasad.

P 834, 23

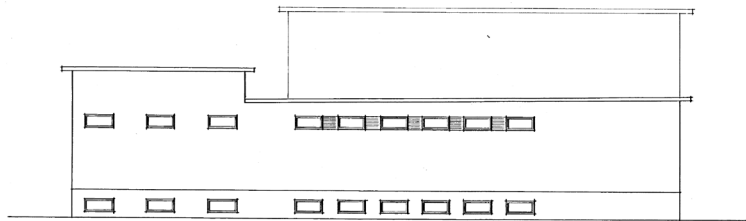
0 1 2 3 4 5 10 15 20 25 mtr.

Malmö den 20/12 - 36.

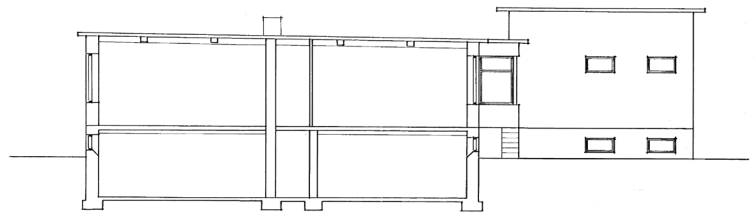
Lagerstedt

Tillbyggnad till fabriken SATURNUS å del av sladdågan nr. 418 Sofielund i Malmö. N:o 5 i ser. N:o 59a Fortskätselcc.

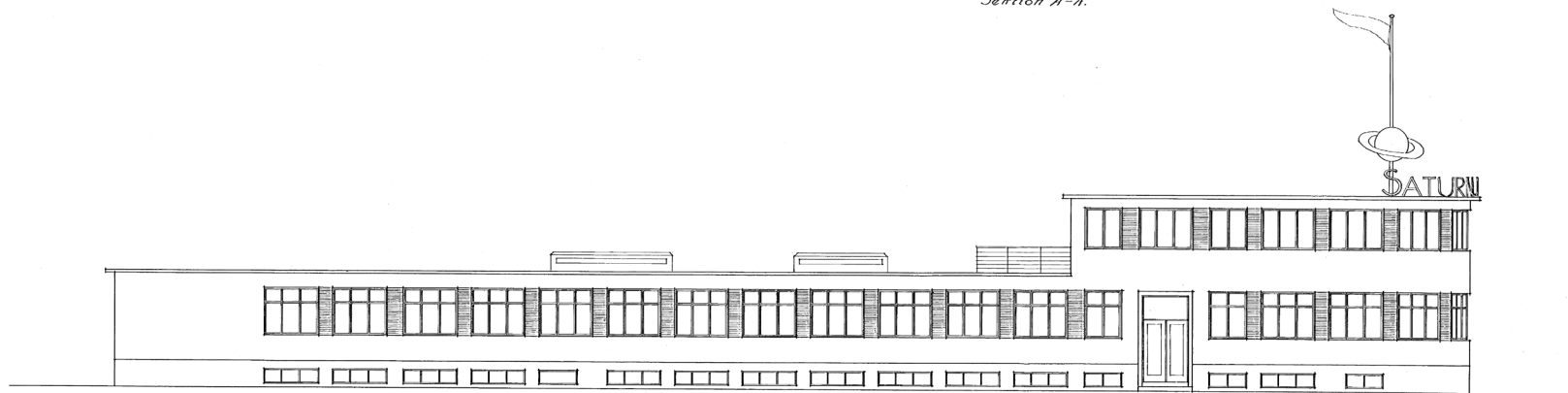
Skala 1:100
Drott. nr. 462
1927
Nikh. A.
Går. nr. 218/1927
Först. den 7/12/27.

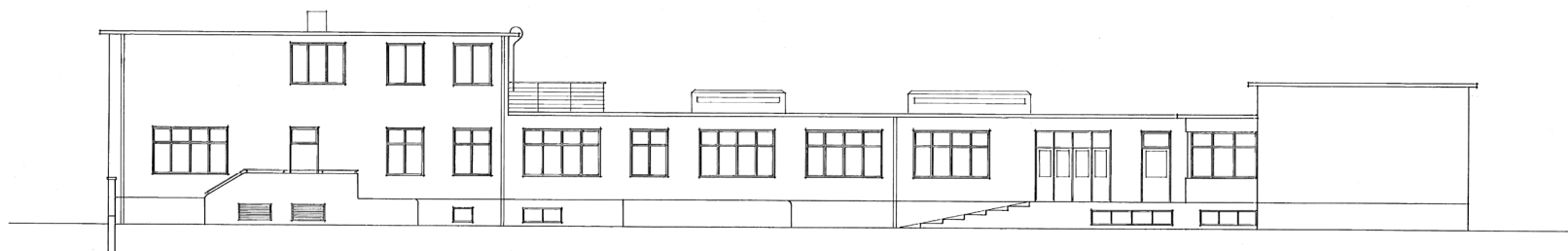
Fasad mot Fögerslagatan.

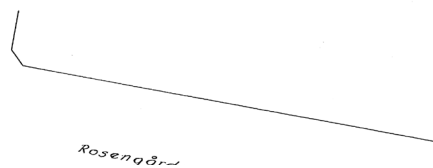
Sektion A-A.

Fasad mot Rosengårdsgatan.

Gårdsfasad.

Rosengårdsgatan

2/ FORM

RUM > MATERIAL > TID

Del två kretsar kring form och inleds med tre fallstudier som används för inspiration och gestaltningsmässig vägledning. Fallstudierna omfattas av tre konstmuseer i tre olika länder med byggnader från flera olika epoker; Fondazione Prada i Milano, Skissernas Museum i Lund och Sir John Soan's Mueum i London.

Samtidigt som dessa tre studieobjekt skiljer sig mycket åt bär de på en uppsättning likande kvaliteter. Något som förenar platserna är att de från början inte byggdes i syfte att husera den verksamhet som de idag huserar. De är idag även hyllade i sin "nya" roll som konstmuseum. De är kända för sina arkitektoniska kvaliteter som anses förstärka upplevelsen av de verk som faktiskt visas där. I själva verket tror jag att konsten i samtliga fall inte är det huvudsakliga dragplåstret, utan upplevelsen av platsen i sig.

Mina observationer har ringat in tre huvudsakliga teman som tycks vara särskilt relevanta i genererandet av den typen av rum som jag jag här intresserar mig för. Objekten studeras utifrån; Rum, Material och Tid. Ur dessa teman definieras en uppsättning lärdomar som används som vägledning i omgestaltningen av Saturnusfabriken, samt gestaltningen av nya tillbyggnader.

Fondazione Prada

Milano, Italien

Fondazione Prada som är modemärket Pradas flaggskepp öppnade portarna 2015 men stod klart först den 9e maj 2018. Den moderna konst- och kulturinstitutionen är inhyst i ett före detta gin-destilleri från sent 1800-tal.

Museet består av en komposition av gamla industribyggnader och tre nya volymer med vitt skilda karaktärer. De nya strukturerna går under namnen "Podium", "Cinema" och "Torre". Dessa omsluts av gamla lagerlokaler, laboratorier och silos. Samlingen av byggnader kan jämföras med ett noggrant komponerat kollage och framstår nästintill som ett konstverk i sig. Stor vikt har lagts vid materialval som i många fall är okonventionella och oväntade. Omgestaltningen och de nya tillbyggnaderna är ritade av OMA med Rem Koolhaas i spetsen.

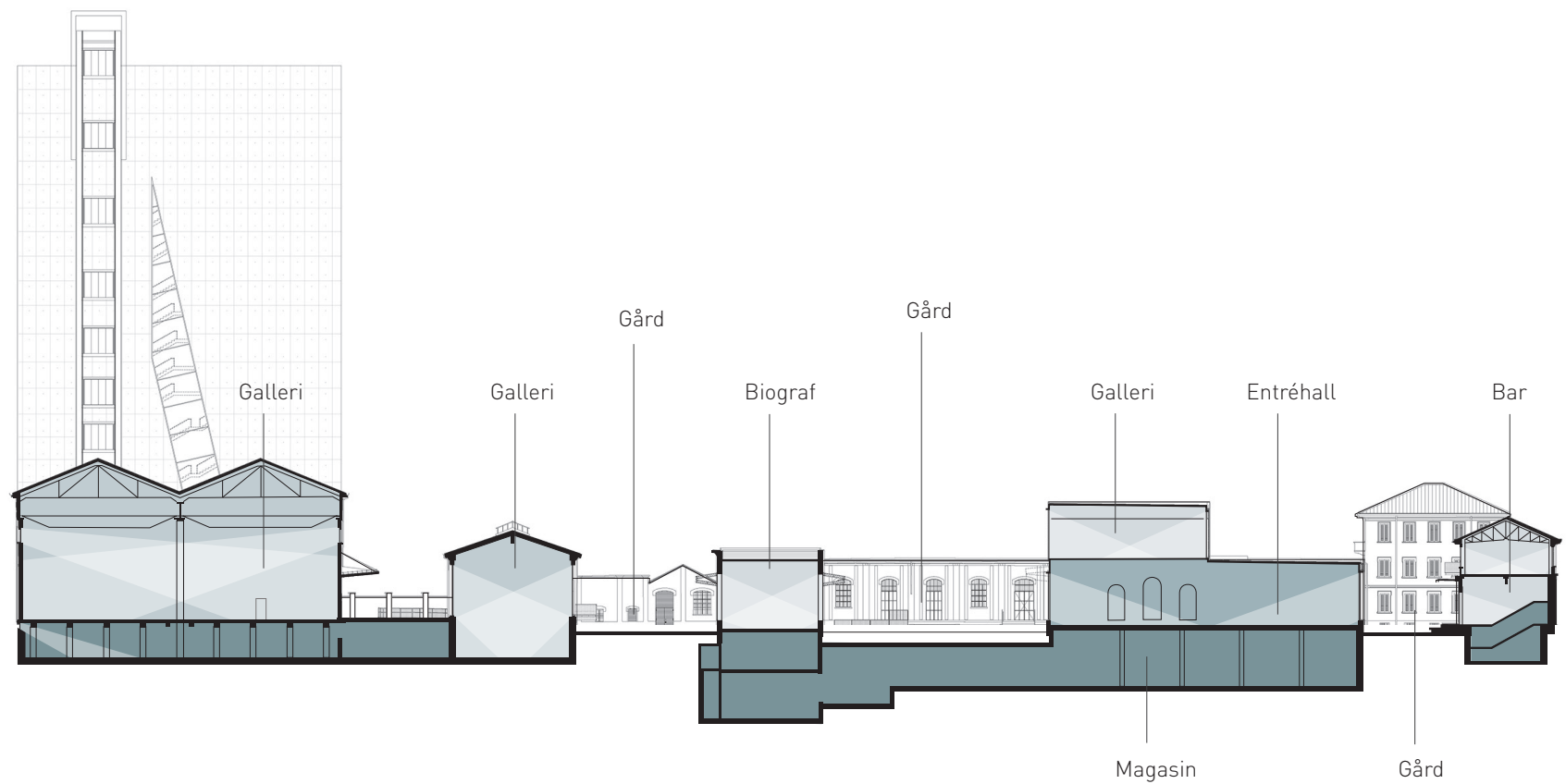
– Jag besökte museet under våren 2016 och föll genast för den aldeles unika stämningen som infinner sig på platsen. De kraftigt kontrasterande byggnadskropparna som med, vad som framstår som självklar lätthet, länkas samman av en generös och avskalad publik innergård.

En mycket medveten och stram estetik präglar stora delar av komplexet, som i själva verket upptar ett helt kvarter i Largo Isarco i södra Milano. Denna strama estetik bryts av humoristiska och oväntade inslag ofta i form av materialval och kulörer, men även i form av omsorgsfulla detaljer såsom exempelvis små avskalde neonskyltar som visar vägen.

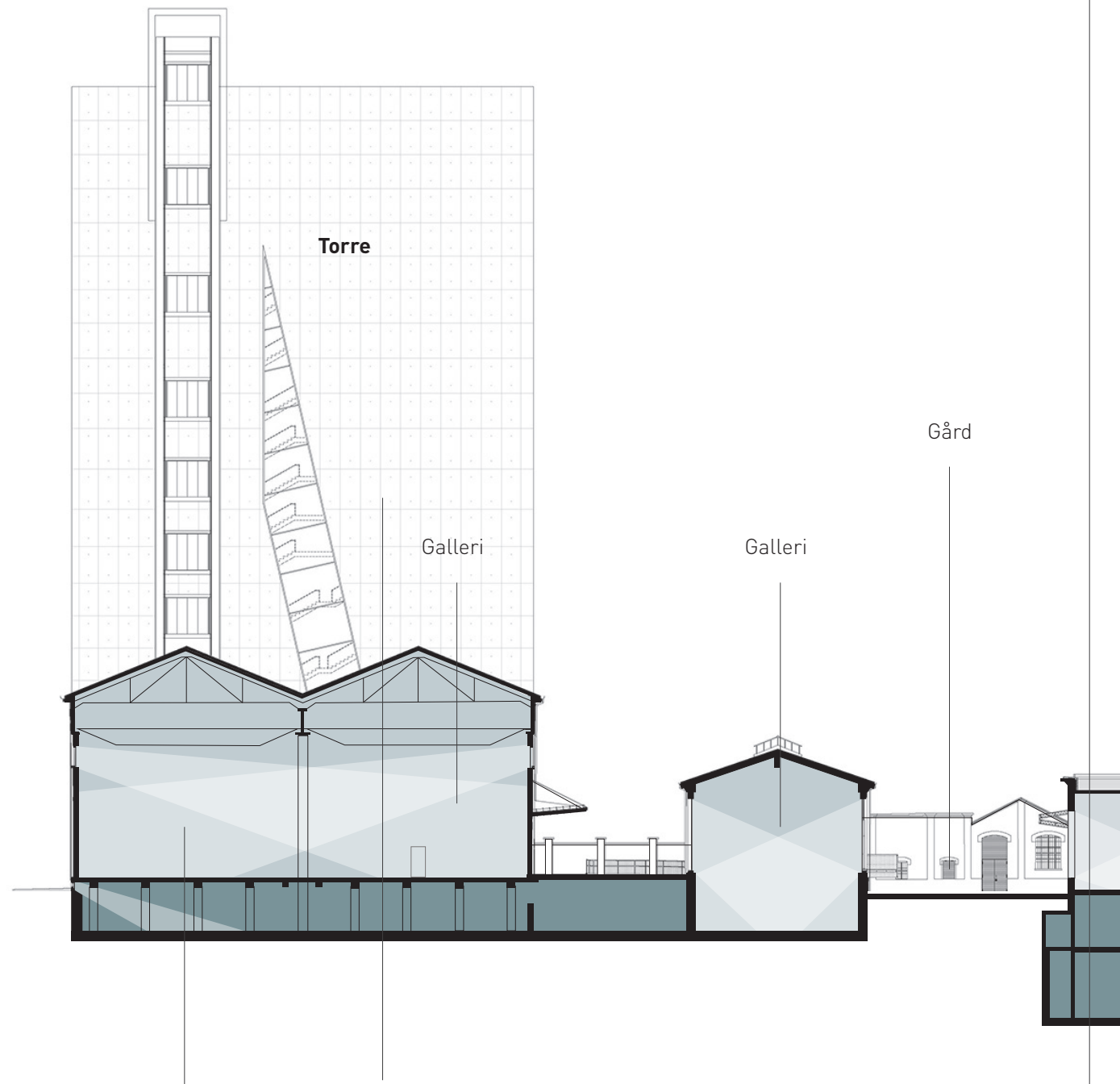
Som besökare inbjuds man att strosa fritt genom de olika delarna, och har flera valmöjligheter för hur man vill lägga upp sin vandring. Platsen inbjuder till självständigt utforskande, vilket

blev tydligt då jag efter bara ett par minuter hade tappat bort hela den grupp som jag anlände tillsammans med.

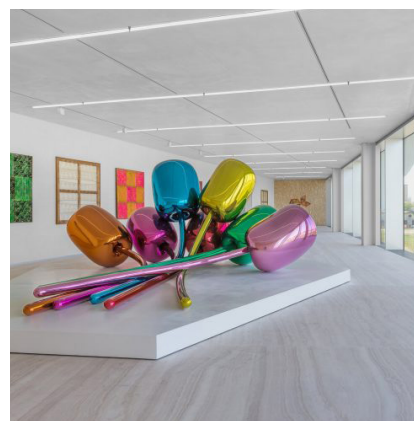
Inget rum är det andra likt i detta stora komplex. Trots att det inte var färdigställt vid mitt besök, hann jag bara besöka ungefär hälften av alla rum. Förutom utställningsverksamheten omfattar museet en biograf, bokhandel och en bar designad av filmregissören Wes Anderson. Baren är designad i syfte att återskapa stämningen hos ett typiskt gameldags café i Milano. Museet har ett rikt kulturellt utbud och anordnar bland annat en årlig filmfestival samt olika typer av konstnärliga performance evenemang.

/ Fondazione Prada
Milano, Italien

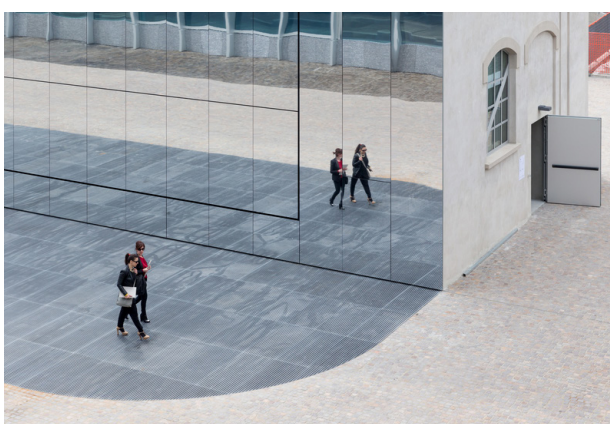
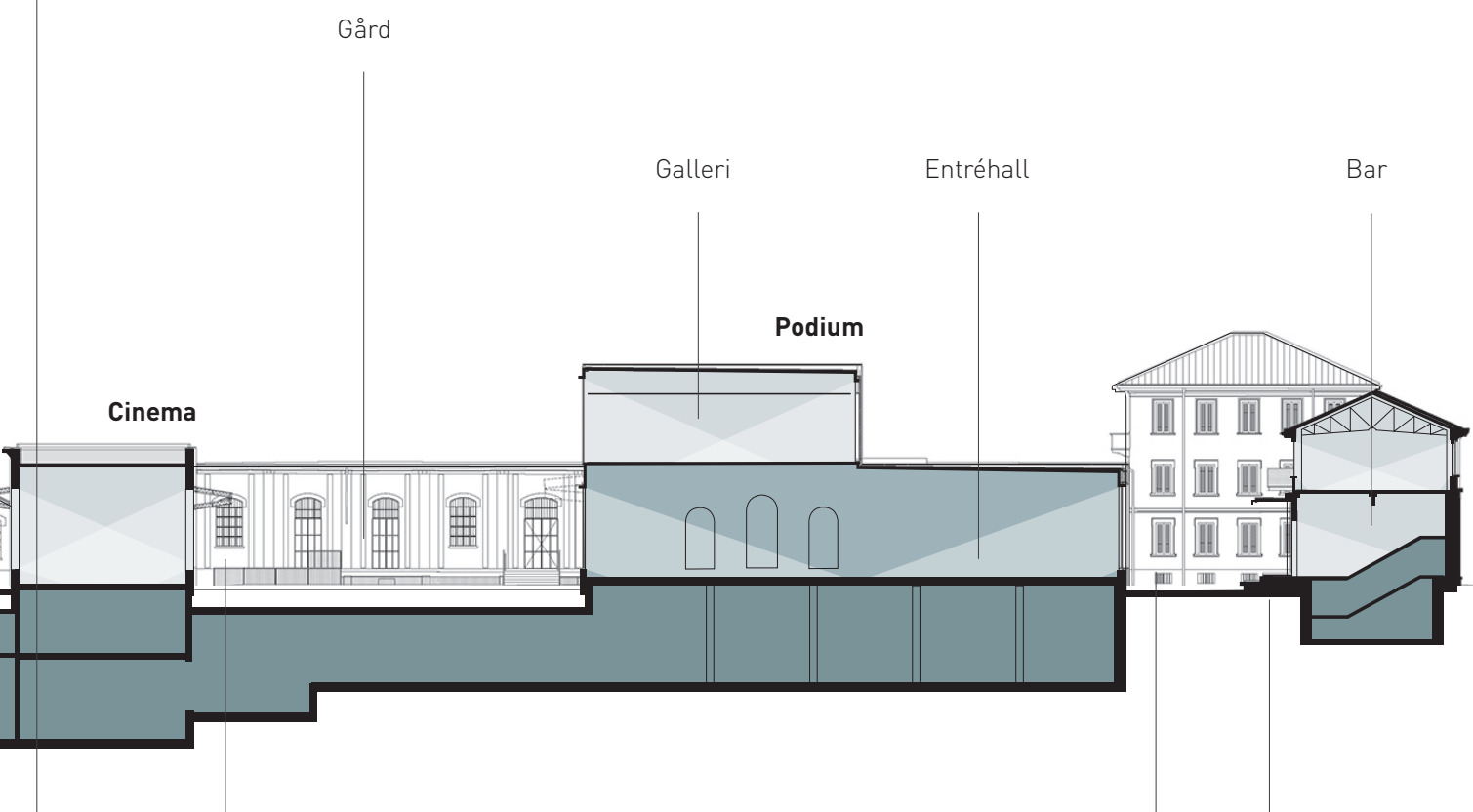
Den stora salen ger utrymme för särskilt ytkrävande verk. Dagsljus tas in genom högt sittande fönster.

Galleri i den nya delen, Torre. Stora fönster från golv till tak ger generöst med dagsljus.

Galleri i den gamla fabriksdelen. Högt sittande fönster ger ljus utan att ge insyn eller utblick.

Biografen är beklädd med spegelglas och puts.

"Haunted House" är en byggnad i 4 våningar bestruken med 24 karat guld. Här visas delar av den permanenta samligen.

Kanalplast och kakel ramar in entrén till toaletterna.

/ Fondazione Prada

Milano, Italien

REFLEKTION

Även om Fondazione Prada befinner sig ganska långt från de anspråkslösa, herrelösa platser som jag nämnde inledningsvis, och på sätt och vis kan tyckas manifesteras den skinande tävlingstvinnande arkitektur som jag ville ta avstånd från, finns det en enkelhet och finurlighet som jag attraheras av. Även om det guldbestrukna tornet skriker "se på mig" är den övriga arkitekturen så pass finstämd att tornet framstår som ett lekfullt avbrott. Bortsett från det uppenbart exhibitionistiska inslaget är projektet relativt lågmält sett från det perspektiv som man som besökare upplever platsen.

Eftersom museet upptar ett helt kvarter är det omöjligt att uppleva alla delar samtidigt. Varje utstickande komponent omsluts av de äldre mer anspråkslösa industribyggnaderna som bidrar till att ta ner och lugna ner de unga mer högljudda byggnaderna. Kompositionen är avägd med en balans som gör att dessa kontraster bidrar till att förstärka den upplevda sekvensen

Tidens lager blir det som gör att avbrotten fungerar. De olika rumsliga karaktärerna gör att man som besökare hela tiden förflyttas genom tid och rum och aldrig tappar intresset. Samtidigt som de oväntade avbrotten lyfter de gamla anspråkslösa fabriksbyggnaderna till nya höjder.

2014-2018

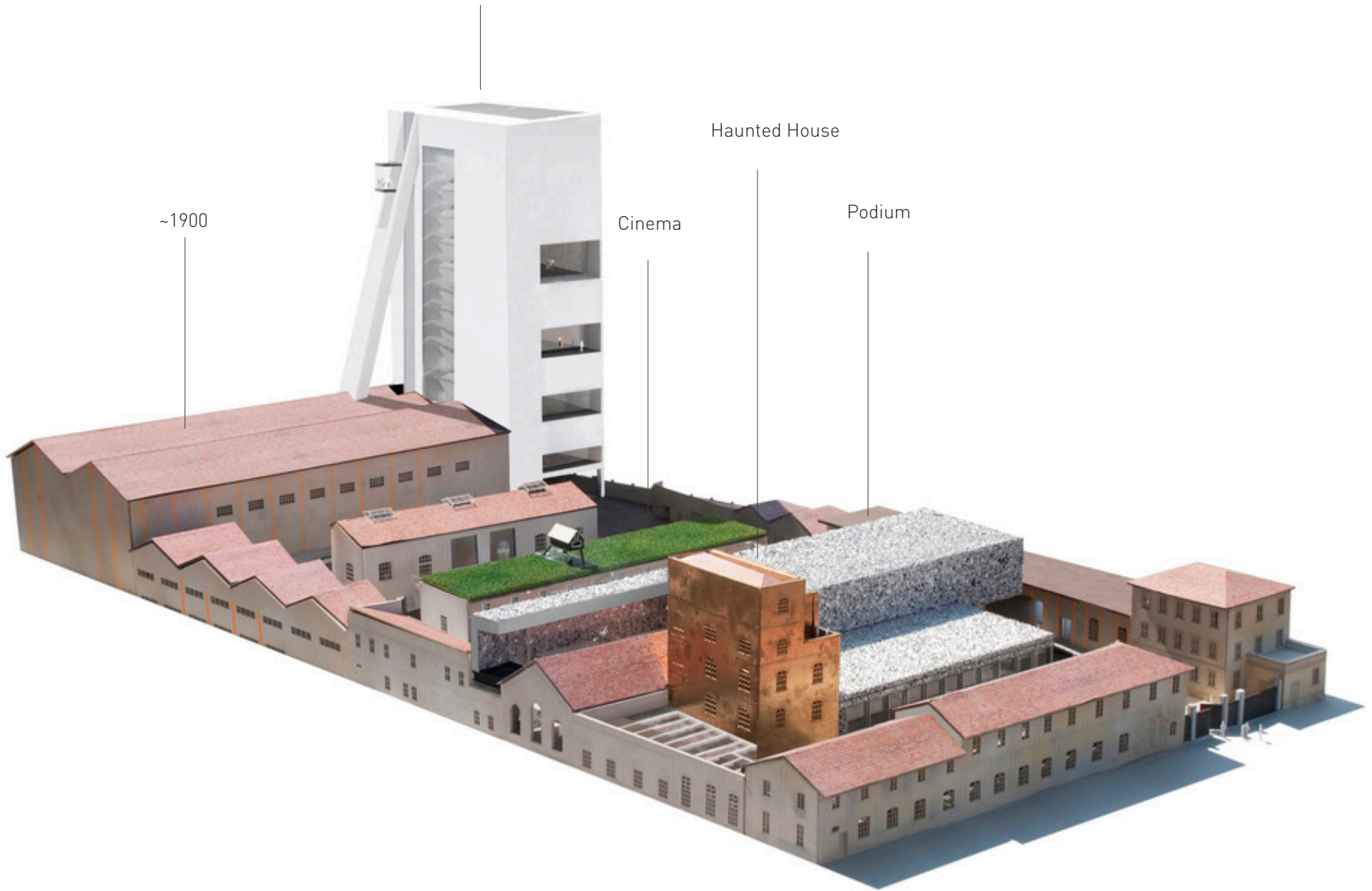
Torre

Haunted House

~1900

Cinema

Podium

Skissernas Museum

Lund, Sverige

Museet, som grundades 1934, består idag av sammanlänkade byggnader från sex olika epoker och från tre olika sekel. Den äldsta delen från 1882 var ursprungligen en skola. De rymliga undervisningssalarna och den stora gymnastiksalen fungerar idag som utställningssalar för både den permanenta samligen och de temporära utställningarna.

– Min relation till Skissernas museum sträcker sig ett antal år tillbaka, då jag som nybliven student på Arkitektskolan blev introducerad i samband med en rundvandring i Lund. Jag föll direkt för museets storlagna men samtidigt avslappnade karaktär. Sedan dess har besöken varit många och frekventa. Eftersom det är gratis inträde för studenter var det enkelt att slinka in för att skissa, låta sig inspireras eller bara njuta av atmosfären. Samlingen som visas upp är otroligt imponerande med enorma skisser av internationella konstnärer som Sonia

Delaunay, Henri Matisse, Diego Rivera och Henry Moore med flera. Att allt detta finns under ett tak i lilla Lund var för mig överväldigande och väldigt inspirerande. Museet bjuder på en rik variation av rumsligheter som är både varierade, karaktäristiska och flexibla.

Museet består som sagt av en rad sammanlänkade byggnader från olika epoker med olika karaktärer som både kontrasterar och harmoniserar på ett sätt som ger en aldeles unik känsla. Den senaste tillbyggnaden, från 2016, som är ritad av Elding Oscarson omfattar en ny entrébyggnad och restaurang som möter besökaren och vänder sig mot museets skulpturpark. Samma arkitekter har även omgestaltat innergården som idag är överbyggd och används för att husera olika evenemang. I november 2017 tilldelades Skissernas museum Kasper Salin-priset. I juryns motivering står det bland annat; *”Med ett skickligt grepp låter den nya*

tillbyggnaden besökaren förstå hela Skissernas Museums sammansatta struktur. I form av ett nutida tillägg i en beprövad arkitekturtradition skapas vackra och välkomnande rum som kan lyfta verksamheten till nya nivåer.”

Utöver konsten erbjuder museet workshops, konserter, filmvisningar, föreläsningar och flera andra evenemang. Den skapande verkstaden är en central del av museets pedagogiska verksamhet och riktar sig till både barn och vuxna. Verksamheten ger deltagarna chans att testa och experimentera med olika konstnärliga tekniker. Ibland resulterar dessa workshops i utställningar som visas på museet och i sin tur leder till att museet kan upptäckas av nya besöksgrupper. Detta gör att museet har potential att verka för integration i staden.

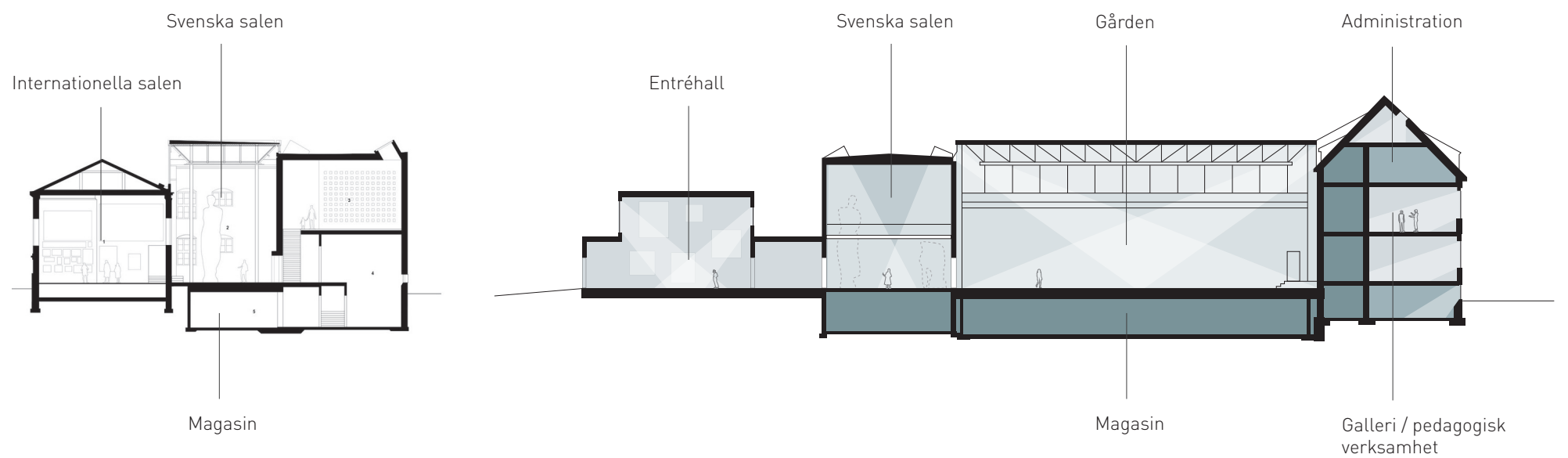

Svenska salen, ritad av Hans Westman, 1959.

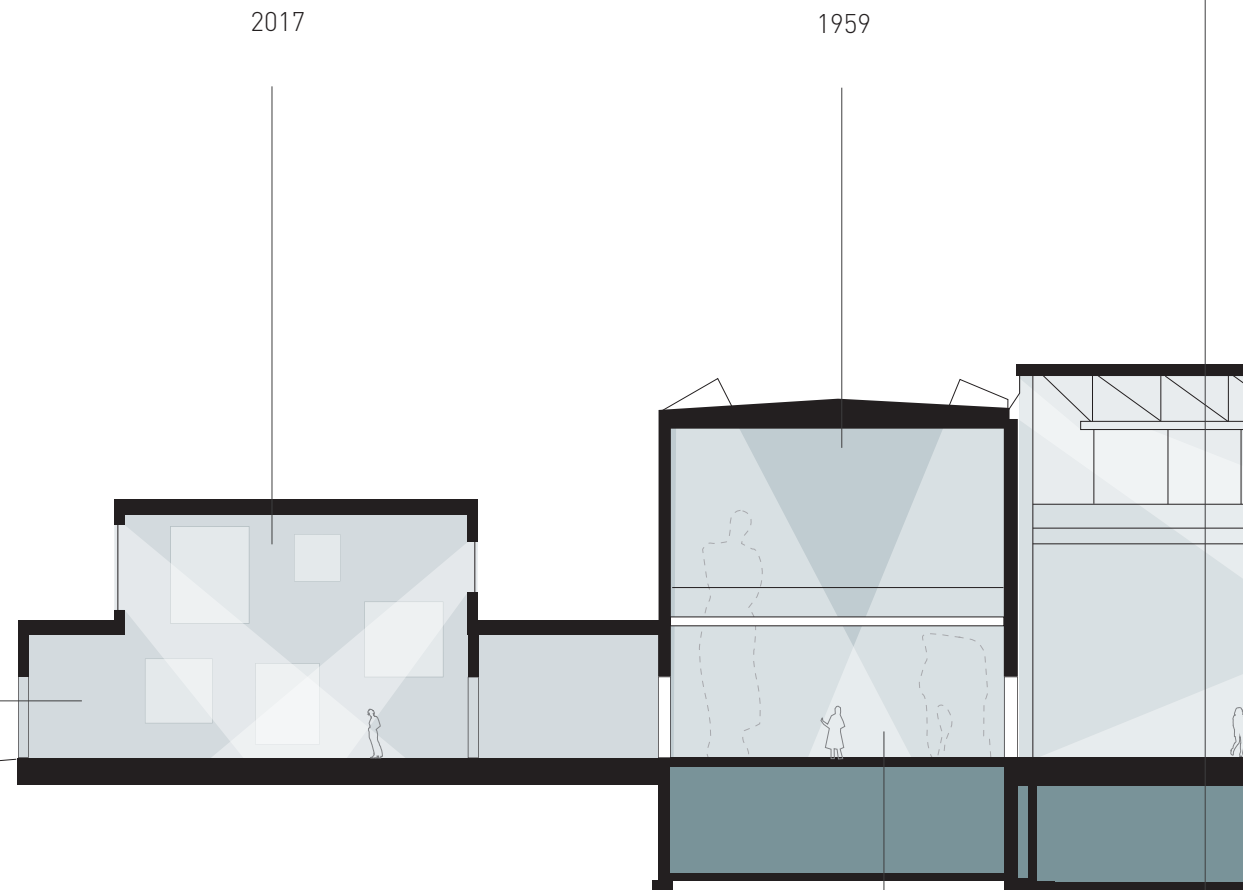

Gymnastiksalen, från 1882.

/ Skissernas Museum

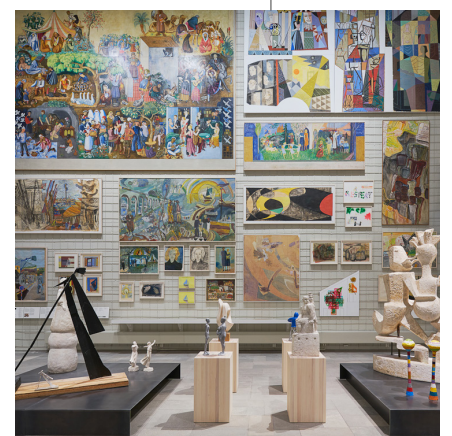
Lund, Sverige

Entréhallen

Svenska salen, som är en del av Hans Westmans tillbyggnad från 1959, är det första utställningsrum som besökaren möter. Tanken med Westmans tillägg var att skapa en atmosfär som påminner om en konstnärsateljé. Vilket återspeglas både i materialval, detaljer och intag av dagsljus.

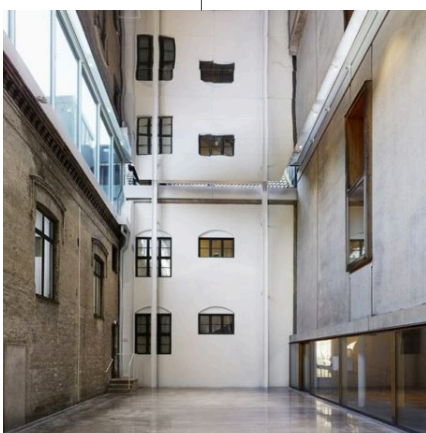
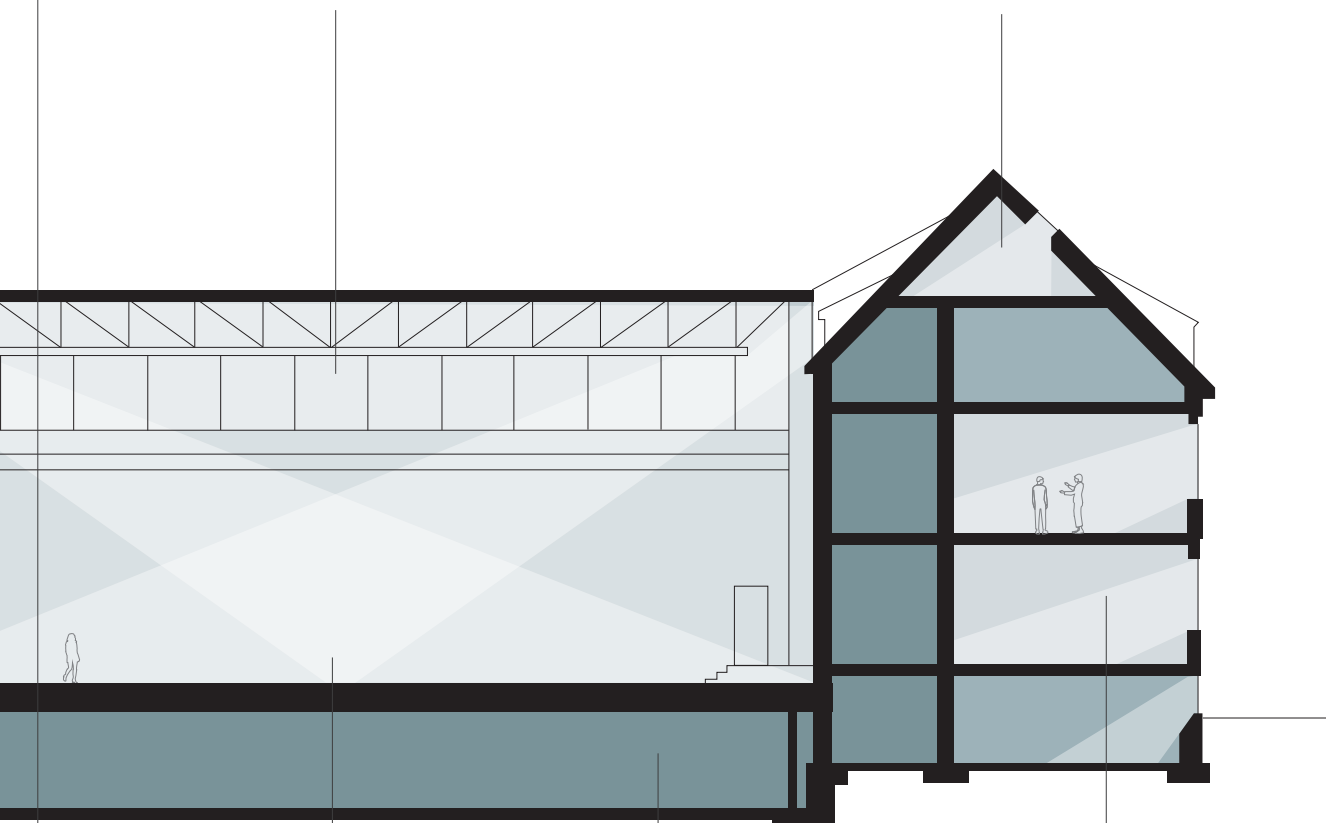
Exempel på attribut som förstärker denna karaktär är det galler-grid som fungerar som upphängning för verken. Gallret skapar en känsla av flexibilitet. Det går enkelt att ändra om och flytta runt konsten som trots allt är skisser, även om de i många fall kan uppfattas som färdiga verk. Materialen i Svenska salen är robusta vilket gör att rummet upplevs som tidlöst, tåligt och till för att användas.

Svenska salen

1882 / 1959 / 2017

1921

Gården

Källaren rymmer ett omfattande magasin, lager samt verkstäder för restaurering.

Träpanelen gör utställningsrummen flexibla då det är enkelt att spika, skruva och bygga om efter behov.

De förhållandevis små utställningsrummen i byggnadens östra del erbjuder en skön kontrast till de stora salar som dominerar stora delar av museet.

Denna del, som är en före detta bostad, fungerar idag utmärkt för museets pedagogiska verksamhet, administration samt utställningar av mer intim karaktär.

/ Skissernas Museum

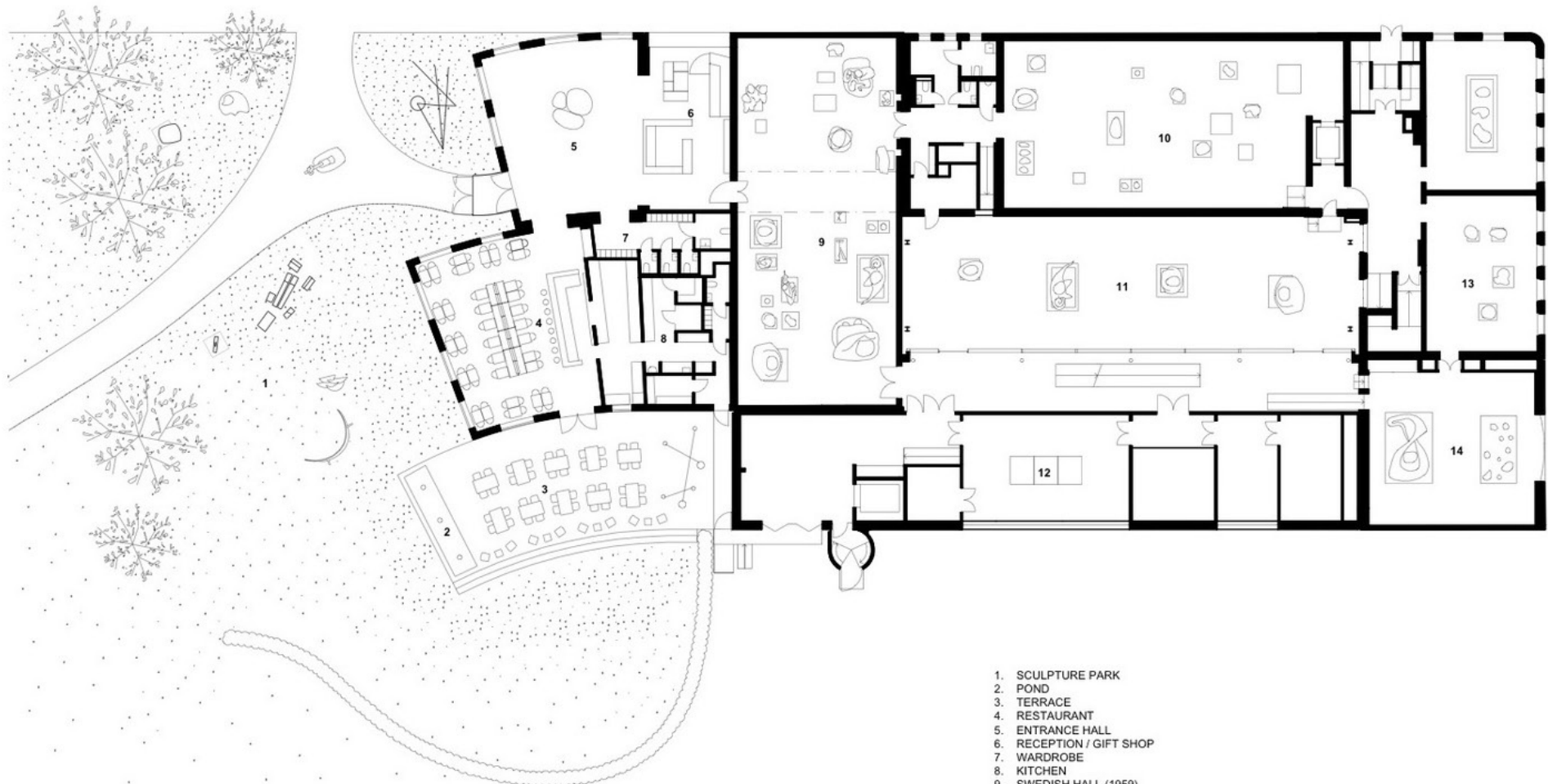
Lund, Sverige

REFLEKTION

Det som gör Skissernas museum tilltalande rent rumsligt är de uppenbara men ändå så sömlöst integrerade tidslagerna. Som besökare vandrar man från en epok till en annan i samma stund som man går igenom en dörröppning.

Känslan av konstnärsateljé är genomgående i nästan hela museet och viktig för att museet ska upplevas som inkluderande och lättillgängligt. Denna känslan sitter till stor del i materialvalen som är enkla, robusta och utvalda för att fungera rent praktiskt.

Flexibiliteten är en avgörande faktor som påverkar upplevelsen av att museet är föränderligt och levande. Trots att flera av utställningsrummen är flexibla har de starka karaktärer som kontrasterar mot varandra. Detta återspeglas i allt från materialval till tidslager, rumsliga proportioner och hantering av dagsljus.

PLAN SCALE 1:500
 ELDING OSCARSON

1. SCULPTURE PARK
2. POND
3. TERRACE
4. RESTAURANT
5. ENTRANCE HALL
6. RECEPTION / GIFT SHOP
7. WARDROBE
8. KITCHEN
9. SWEDISH HALL (1959)
10. INTERNATIONAL HALL (1882)
11. BIRGIT RAUSING'S HALL
12. ARCHIVE / WORKSHOP (2005)
13. MEXICAN COLLECTION (1921)
14. MOORE ROOM (1988)

Sir John Soane's

London, UK

Sir John Soane brukar beskrivas som en av de mest uppfinningsrika arkitekter av sin tid. Han ritade Bank of England och Dulwich Picture Gallery, liksom sitt eget hem i Lincolns Inn Fields i London. Soane's bostad har på hans egen begäran stått i stort sett orörd sedan hans död 1837 och är idag ett museum över hans stora konstsamlingar samt hans otaliga modeller och ritningar.

– Under våren 2017 besökte jag Sir John Soane's Museum för första gången. Jag promenerade dit längs Regents Canal från Hackney i östra London. Museet har rykte om sig att vara mycket välbesökt, och på hemsidan varnas det för långa köer eftersom de bara tar in ett begränsat antal besökare åt gången. Jag kom dit en fredag eftermiddag en solig vårdag och fann till min

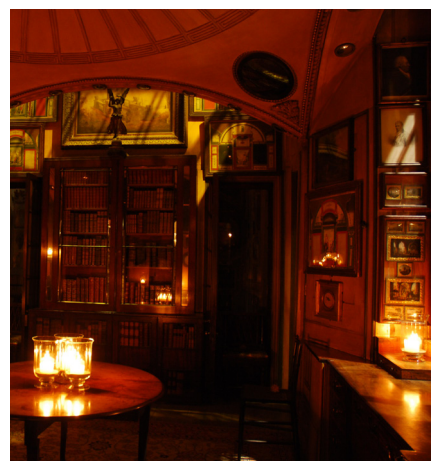
förvåning ett nästintill tomt museum. Ingen kö och inget inträde.

Att träda in i museet var som att träda in i en annan värld. Soane har skapat en säregen och kaotisk interiör som inte påminner om något annat jag tidiagre sett. Skulpturer, tavlor, relikier och andra mystiska föremål fullständigt dryper från golv till tak. Väl avvägda kompositioner av små obskyra objekt placerade med omsorg på varenda tänkbar yta i det stora huset. Ljusschakt med färgade takfönsterskåpar ger en nästintill sakral ljussättning. Vandringen börjar med ett besök i källaren som bjuder på en dov atmosfär som sätter stämningen för hela besöket.

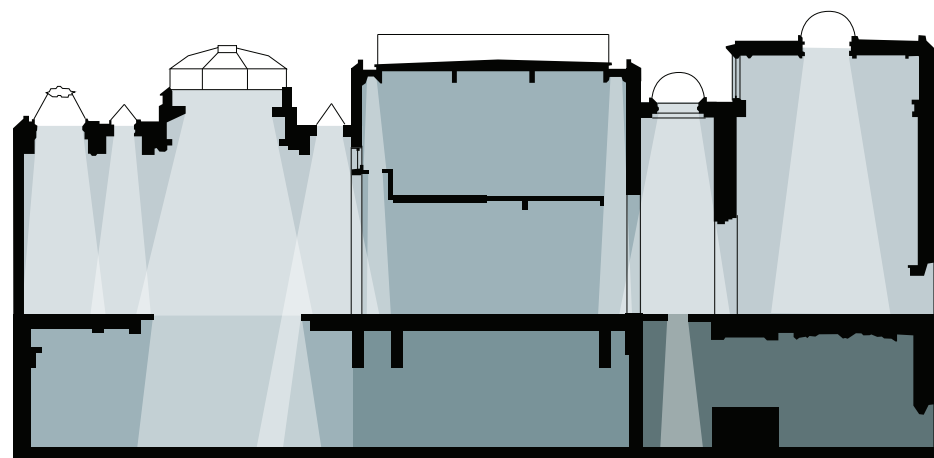
Soane's samling omfattar flera spektakulära föremål som exempelvis en sarkofag från den Egyptiska kungen Seti I. Soane fortsatte att

arrangera om sin samling under hela sin livstid. Inte enbart för att skapa plats för nya fynd utan snarare för att förstärka deras poetiska kvaliteter genom inspirerande kompositioner. Museet kan som sagt upplevas som kaotiskt vid första anblick men är faktiskt egentligen mycket utstuderat och genomtänkt. Varje rum kan ses som ett konstverk i sig.

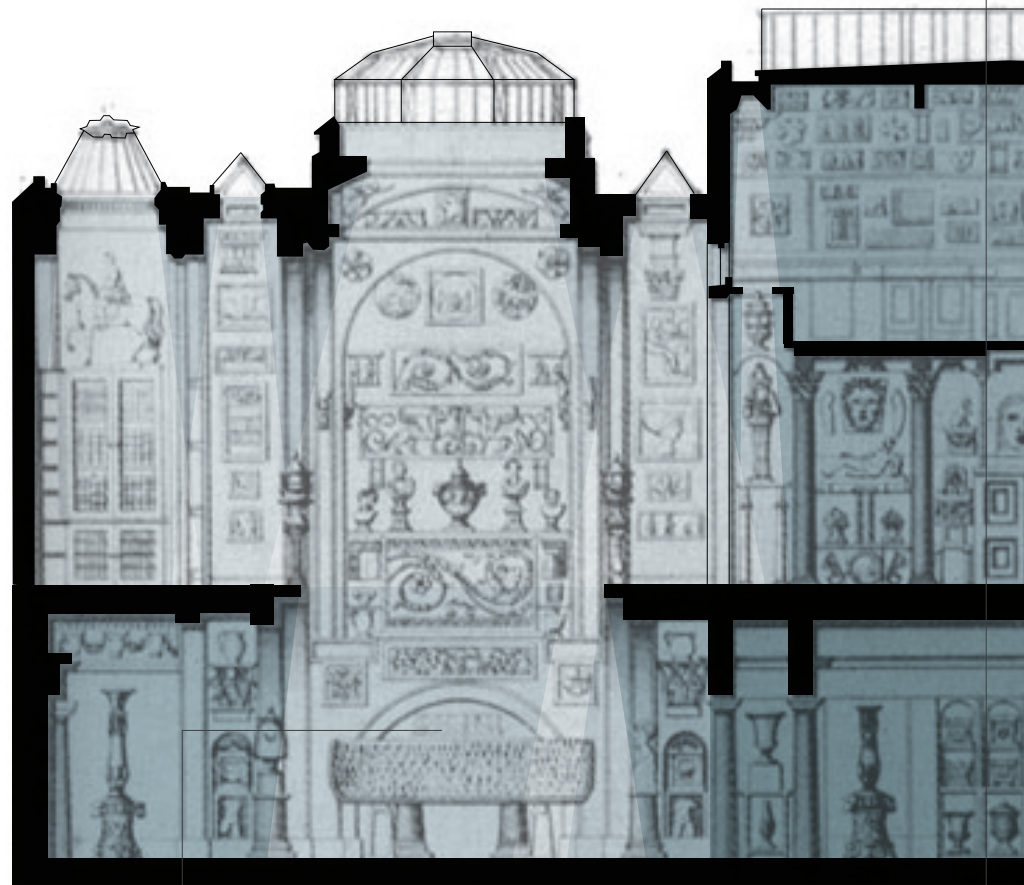
Sedan museet öppnades har det, trots Soane's önskan om att allt skulle bevaras exakt som det var, skett en rad förändringar över åren. Olika kuratorer har initierat olika förändringar för att göra museet mer tillgängligt och inkluderande. Utrymmen för personal och förvaring är exempel på förändringar som ansetts nödvändiga. Stora delar av museet står dock i sitt originaluppförnade och det är dessa delar som, i mitt tycke, är de mest intressanta.

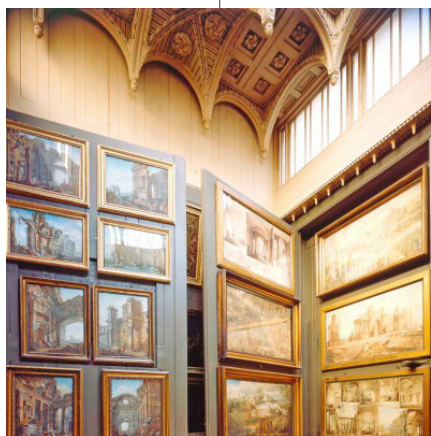
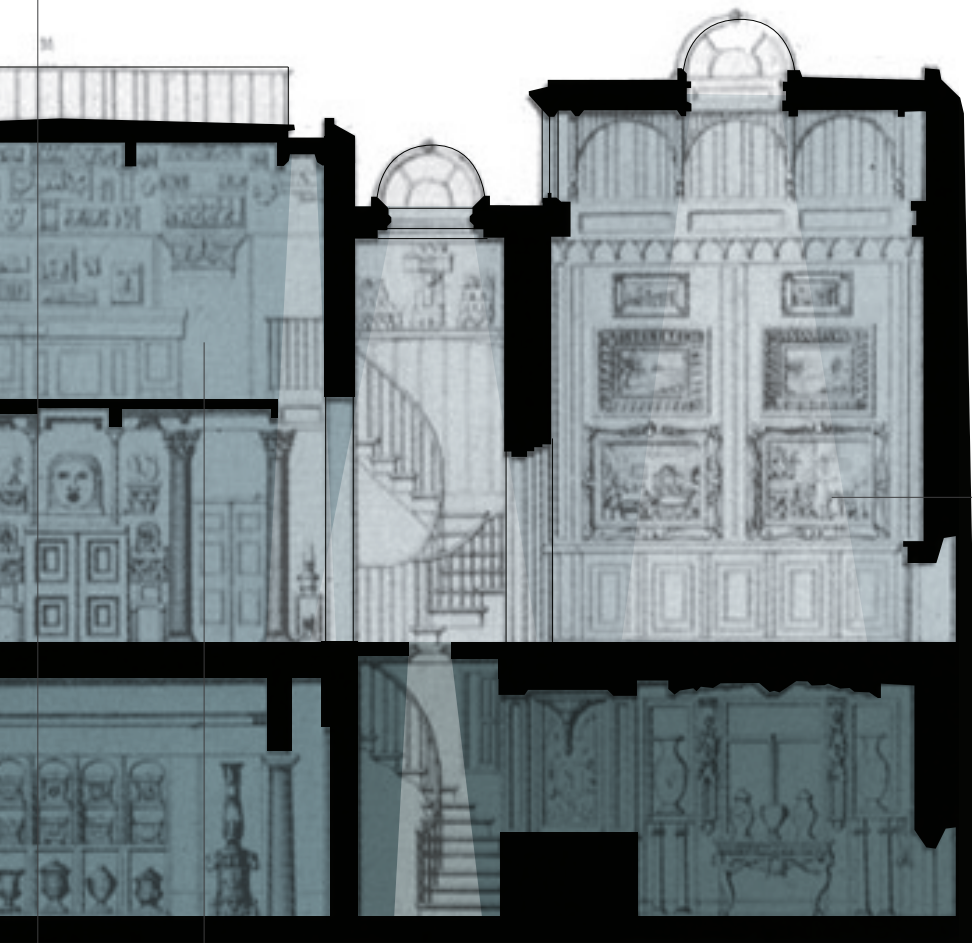
Museet har en unik karaktär som är svår att likna vid något annat. En plats som älskats och vårdats genom decennier. Byggnaden har fungerat som bostad, arbetsplats och experimentverkstad för Soane. Detta är ett livsverk och det märks. Soanes hem och arbetsplats var i ständig förändring. Han öppnade upp precis lagom små ljusschakt efter behov och regisserade ljusets flöden noggrant. Det krävs omsorg, passion och nästintill något maniskt för att en sådan miljö ska kunna växa fram. Framförallt krävs det tid. Det är inte en slump att denna miljö uppkommer ur något så privat som någons hem.

/ Sir John Soane's Museum
London, UK

/ Sir John Soane's Museum

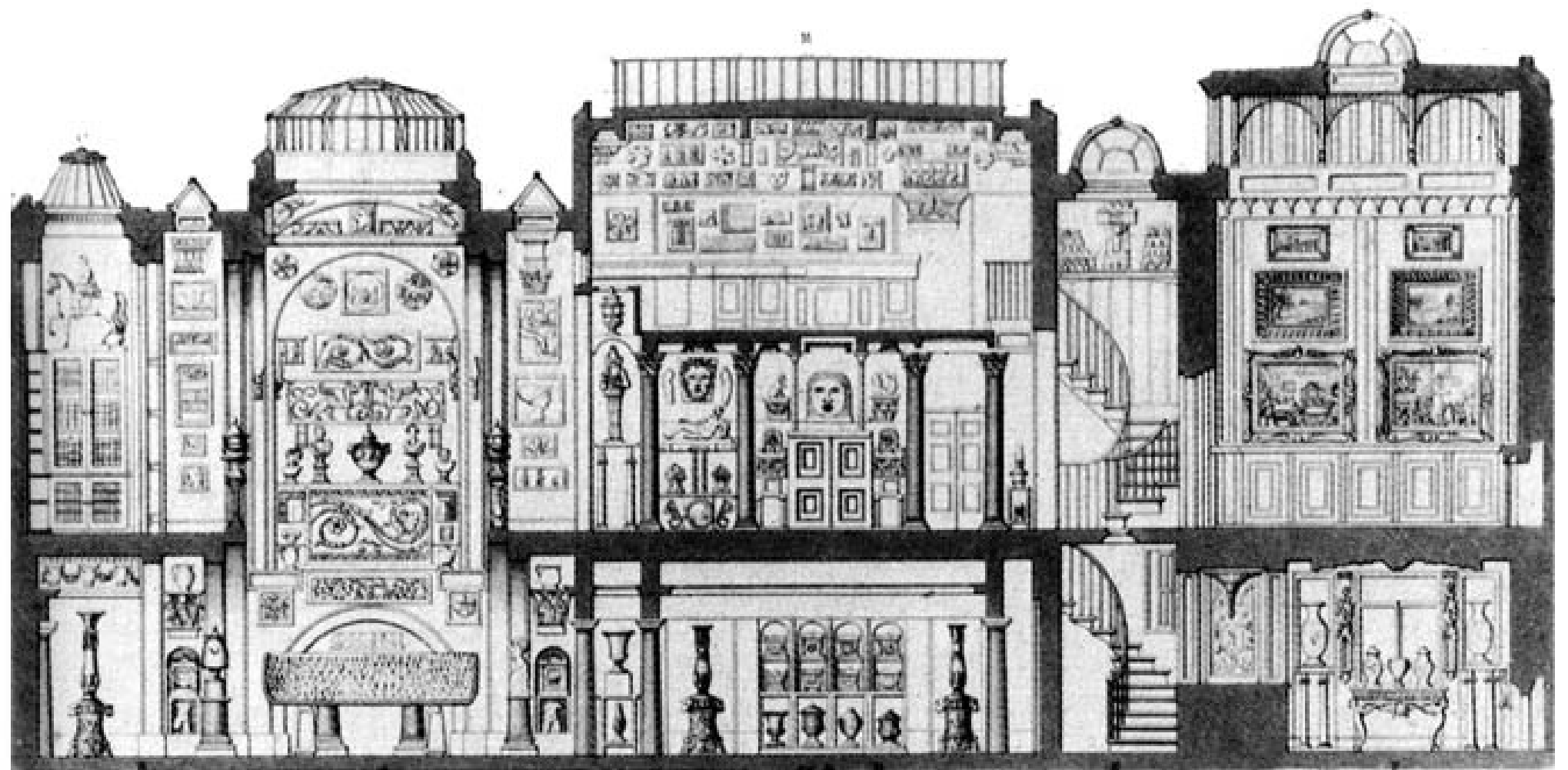
London, UK

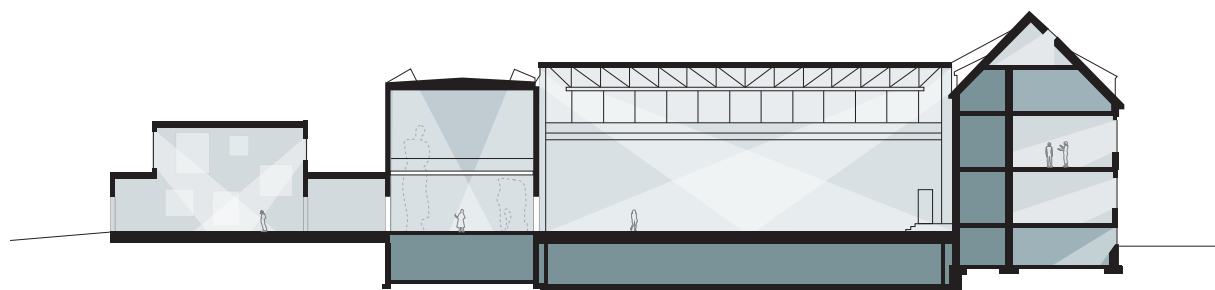
REFLEKTION

Sir John Soane's museum är en upplevelse som är svår att återge. Ett besök där, är för mig, en rumslig upplevelse snarare än en konstmässig.

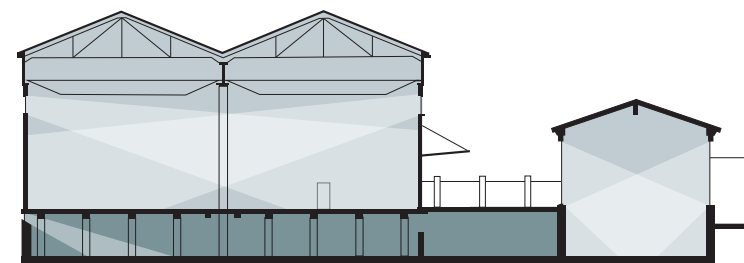
Som besökare slussas man runt i mycket trånga och intima utrymmen. Rummen är på gränsen till för snäva, på gränsen till för mörka, vilket skulle upplevas som olustigt om det inte var för de avbrott som kommer med närmast perfekta mellanrum. Den generösa takhöjen och det dagsljus som dramatiskt flödar in på väl valda platser skapar kontraster som bidrar till en dynamisk sekvens.

Man tappar nästan genast uppfattning om orientering och tid eftersom mestadelen av dagsljuset kommer ovanifrån, genom välplacerade takfönster som ofta är bemålade i olika kulörer. Då och då får man, genom en glugg, syn på ett annat våningsplan eller ett rum man tidigare besökt och återfår en känsla av orientering. Detta bidrar till ett introvert fokus som gynnar upplevelsen av konsten och rummen i sig.

1. Skissernas Museum, Lund

2. Fondazione Prada, Milano

/ Rum

SEKVENNS

De tre studieobjekten kan vid en första anblick tyckas skilja sig mycket åt. Något som dock förenar dem är den dramaturgi som uppkommer som en följd av en stor variation av rumsliga karaktärer. I samtliga fall upplever jag att jag vandrar genom en välressigerad sekvens av rumsliga upplevelser. Ganska snart tappar jag orienteringen och upplevelsen av rum och konst tar över.

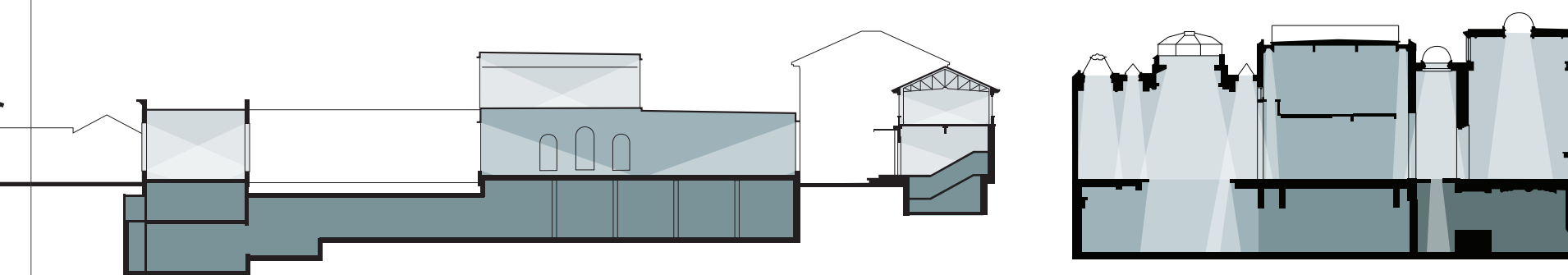
Jag möts av en mer eller mindre lågmäld entré för att sedan träda in i något mer rumsligt spektakulärt som sedan fortsätter att förändras och överraska i både skala och karaktär. Det framstår som omöjligt att skapa sig en överblick innan man som besökare vandrat genom den fulla sekvensen i sin helhet. Några av rummen präglas av dramatik, allvar och tyngd. Några av

rummen upplevs som lättare med mer värme och transparens. Kombinationen av dessa varierade rumstyper skapar en intressant och behaglig komposition som lyfter besöket i sin helhet.

FLEXIBILITET

Återkommande i de två första objekten är strukturen av individuella enheter som kopplats samman i ett kluster. Utöver att addera till sekvensens karaktär bidrar detta till flexibilitet eftersom de olika delarna är mindre beroende av varandra för att fungera. Det är enkelt att välja och välja bort vilka delar som ska ingå i verksamheten och vilka som ska husera något annat. Detta gör det möjligt för verksamheten att förändras och växa eller krympa över tid. I Soane's fall är rummen intimt sammankopplade och i högsta grad beroende av varandra för att fungera.

Rummens storlek och proportioner verkar vara en av de viktigaste faktorerna för att uppnå flexibilitet över tid. Konstruktioner som tillåter stora öppna rum med få störande inslag såsom pelare och bärande innerväggar, har kapacitet att husera många olika typer av verksamheter. Dessa rum kan temporärt delas upp i mindre enheter som vidare kan utformas på olika sätt. Detta syns tydligt hos Skissernas Museum och Fondazione Prada, som båda har ett generöst utbud av väl tilltagna rum. Rum som ursprungligen fått sin generösa kapacitet på grund av en annan verksamhet såsom lagerlokal eller gymnastiksal. För Soane's del saknas denna kvalitet vilket också innebär att byggnaden inte bär på samma flexibilitet.

3. Sir John Soane's Museum, London

LJUS

Något som fångar mitt intresse är rummen med generös takhöjd och naturligt ljusinsläpp. Ofta finns dessa ljusinsläpp på flera olika nivåer. Den praktiska förklaringen handlar om att den ursprungliga verksamheten behövde ljus under olika tider på dygnet och året runt, eftersom artificiellt ljus saknades eller helt enkelt kostade för mycket. Dessa från början praktiska ljusinsläpp bidrar till upplevelsen av rummen, dramaturgin i sekvensen och avsaknaden av orienteringsförmågan. Återigen skiljer sig Soane's från de två andra där ljusintagen, trots sin praktiska funktion, i första hand fyller ett dramaturgiskt eller estetiskt syfte.

Något som förenar de tre studieobjekten är hur de har en stor variation av ljusintag. De har alla ett par rum med oändligt mycket naturligt ljus.

Samtidigt har de rum med mycket begränsat ljusintag. Detta bidrar till en typ av flexibilitet eftersom de olika typerna av ljusintag tillåter olika typer av verksamheter och stämningar. Källarvåningarna nyttjas naturligt till funktioner som klarar sig utan eller till och med gynnas av minimalt dagsljusintag. De övre rummen får en högre takhöjd och större öppningar som genererar mer dagsljus.

Att ljuset ofta kommer ovanifrån fungerar bra i samband med museer eftersom väggytan är värdefull. Dessutom genererar det en introvert upplevelse som gör att den inre verksamheten hamnar i fokus. Att ljuset huvudsakligen tas in ovanifrån bidrar visserligen till flexibilitet i form av nyttjande av rummets kapacitet. Å andra sidan gör det rummen mindre lämpliga för vissa typer av funktioner där en kontakt med omvärlden är

eftertraktad. Det är därför viktigt att avväga en balans mellan rum som riktar sig inåt och rum som riktar sig utåt. Jag tror att kombinationen mellan extroverta och introverta rum genererar en större potential för byggnaden att kunna överleva över tid och transformeras i symbios med omvärlden.

/ RUM

Reflektioner & lärdomar

REFLEKTION

Strategin att klustra separata enheter genererar förutom flexibilitet möjlighet för intressanta sekvenser och möten. Dessa möten intresserar mig eftersom jag tror att det är i mötet som det där ogreppbara uppstår. Det som vi kallar identitet, karaktär och själ. Det är i kontrasterna och mötena som vi ser saker som allra tydligast. Det är där förtrollningen bryts och allt dras till sin spets. Vi tvingas att vakna upp, reflektera och fokusera innan vi fortsätter vår vandring genom sekvensen. Jag tror att hanteringen av dessa möten, mellan olika kroppar, lager och epoker, är viktiga för den där oförklarligt behagliga upplevelsen av vissa platser. Om dessa möten hanteras med omsorg kan en grupp till synes obeläktade element skapa en helhet som ger mening.

LÄRDOMAR

- **Variation** - av rumsliga karaktärer inklusive storlek, proportioner och hantering av dagsljusintag. En kombination av dessa variationer ger ofta intressanta sekvenser.
- **Balans** - mellan extroverta och introverta rum ger flexibilitet samtidigt som det värnar om rummet utanför byggnaden.
- **Oberoende delar** - som ger utrymme för verksamheten att växa eller krympa över tid.
- **Ordning** - Robusta ramar och regler bidrar till tydlighet och flexibilitet.

/ Material

ENKELHET

Något som verkar vara gemensamt för dessa byggnader är att fokus, vid uppförandet, lagts vid för en robust konstruktion. Betydligt mindre del har lagts på finish med lyxiga detaljer och material, även om detta i högsta grad förändrats i efterhand med bland annat påkostade ytbehandlingar.

De ursprungliga byggnaderna är ofta till stor del uppförda i förhållandevis enkla material, som tegel, betong och trä. Material som tenderar att åldras väl, tåla att användas och repareras. Den ekonomiska aspekten är intressant eftersom den återigen vittnar om att dessa byggnader inte uppförts för att imponera utan för att fungera. Att de sedan också imponerar med atmosfär, rymd och ljusinsläpp tycks vara en sekundär konsekvens av den mer praktiska formen.

Ytskikten är ofta råa eller behandlade med enkla metoder. Trägolv och träpanel på väggar och innertak gör det enkelt att spika, skruva och förändra rummen efter behov. Dessutom går det att byta ut komponenter som blir skadade med tiden. Detta skapar en inre flexibilitet som är extra viktig i ett museum med krav på att ständigt vara redo att anpassa sig efter den aktuella utställningen. Det enkla, råa och avskalade hjälper även till att koncentrera fokus till konsten.

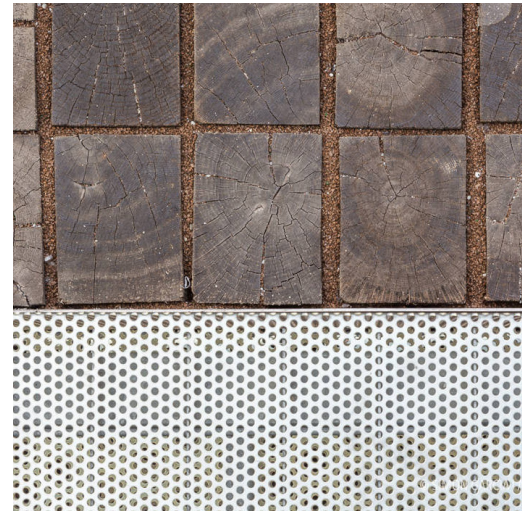
MÖTEN & KONTRASTER

De senare tilläggen hos både Skissernas Museum och Fondazione Prada kontrasterar mot denna anspråkslöshet genom djärva och mer opraktiska materialval. Detta vittnar om en trend som grundar sig i två huvudsakliga fåror.

Dels handlar detta om vår tids säljorienterade arkitektur som bygger på exhibitionsistiska och kommersiella värdegrunder. I denna verklighet ställs det krav på byggnader att marknadsföra sig själva genom att vara vackra objekt i första hand och fungerande byggnader i andra hand.

Den andra aspekten handlar om den extroverta arkitekturens koppling till postmodernismen som, i en reaktion på modernismens pragmatiska verklighetsåskådning, karaktäriseras av att absoluta värden bryts ner och att allt kan ifrågasättas eftersom det inte längre finns några övergripande regler eller sanningar. Ett klassiskt grepp inom den postmodernistiska designtraditionen är att arbeta med oväntade kombinationer av material samt möten mellan material som förknippas med låg- respektive hög status.

Detta dras till sin absoluta spets i Fondazione Prada där man valt att arbeta med kanalplast i kontrast till guld. Det finns en vulgaritet i detta som är både attraktiv och obehaglig. Valet kan snarare upplevas som en provokation än en omsorgsfull försköning. Jag tolkar det som att gränsen mellan byggnad och konst suddas ut.

/ Material

Reflektioner & lärdomar

REFLEKTION

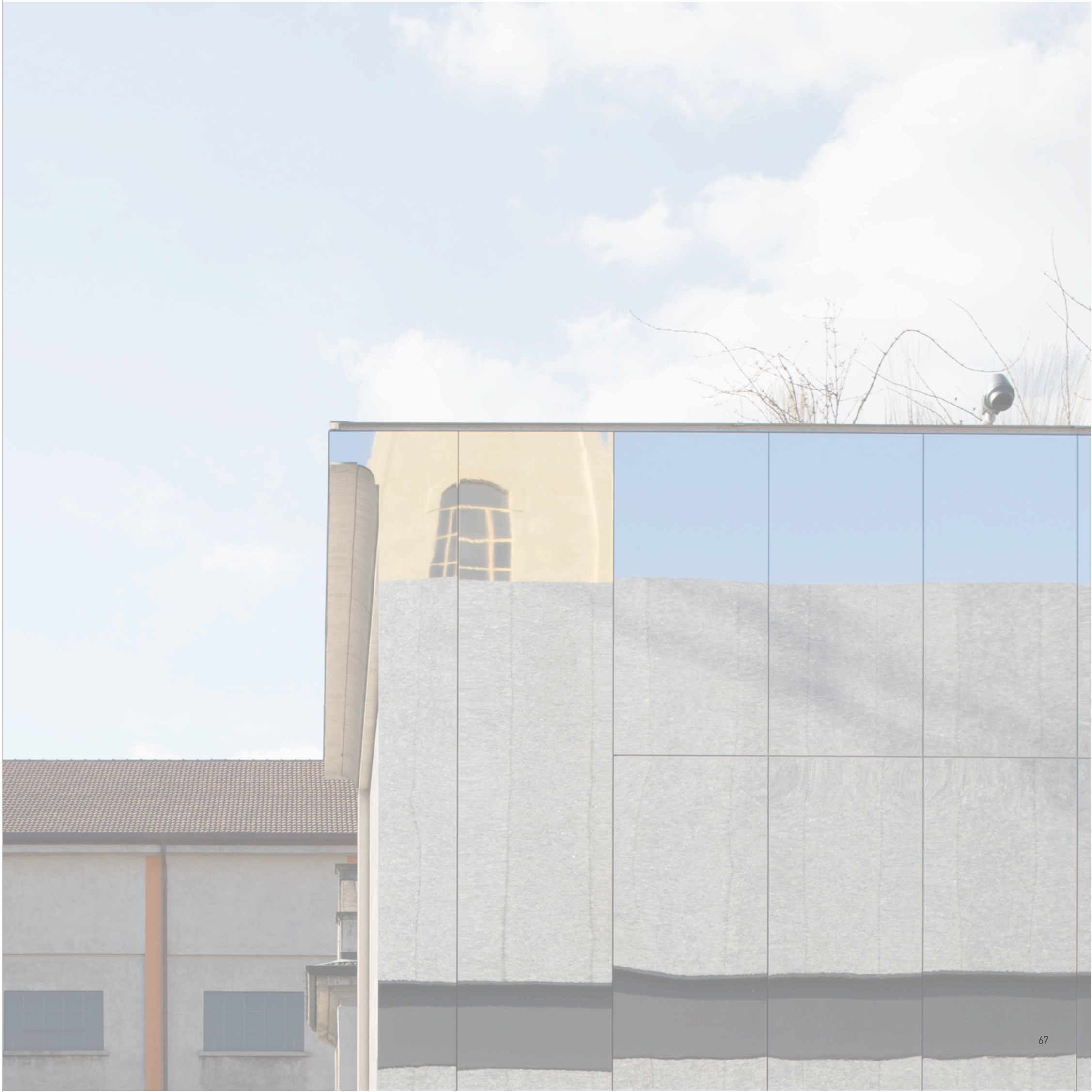
Det finns något befriande i den avslappnade inställning till regler för komposition, material och kulör som vi ser hos Fondazione Prada. Det finns en inbyggd trotsighet och distans som inbjuder till lekfullhet och frihet. Att inte vara rädd för att utforska och bryta mot konventionen är ett förhållningssätt som bidrar till att ge platsen en avslappnad och självklar kvalitet. Å andra sidan kan detta regellösa tillstånd, draget till sin spets, leda till en likgiltighet eftersom inget har någon betydelse då allt kan ifrågasättas.

I exemplet Fondazione Prada tycker jag att kompositionen fungerar eftersom extravaganserna begränsas till ett fåtal delar och dessutom till exteriören. Det guldiga och blanka sker på fasaderna och tar därför inte uppmärksamheten från konsten.

Jag tror på en balans mellan regler och avsteg, mellan allvar och lek. Utan regler uppstår kaos vilket kan vara livsviktigt för ett konstverk men hindrande för arkitektur. Särskilt för arkitektur som strävar efter lång livslängd och flexibilitet. Jag tror på lekfullhet i detaljer och reversibla inslag. Detta får utrymme att existera med förutsättning att det finns en stabil, robust och genomarbetad grundstruktur.

LÄRDOMAR

- **Robusta material** – Material som åldras väl och tål att användas skapar en tillåtande karaktär samtidigt som de är långsiktigt hållbara.
- **'Less is more'** – Enkla material i mindre segment som kan lagas och bytas ut bidrar till en lång livslängd.
- **Lekfulla avbrott** – Övåntade material i ovåntade kombinationer och möten kan förhöja upplevelsen och hjälpa till att förena byggnader från olika epoker.

/ Tid

IDENTITET & ATTRAKTIONSKRAFT

Tidens roll tycks ofta vara av stor betydelse för en plats identitet. En plats eller byggnad är ofta nära förknippad med sin historia. Det finns något ogreppbart och fängslande i tidsaspekten som är svårt att definiera. Det handlar dels om patina och dels om den djupare historien bakom själva platsen.

Man kan påstå att anledningen till att vi tycks attraheras av gamla byggnader beror på att bara de bästa överlever. Jag tror att det finns fler förklaringar till detta fenomen. Attraktionen till historiska platser kretsar dels kring nostalgi, men har även en mer genomgripande mening som handlar om identitet och förankring. De historiska inslagen i våra miljöer hjälper oss människor att förstå vår omvärld och därmed vår plats på jorden. Det är nödvändigt att blicka bakåt

för att förstå sin nuvarande kontext och för att överhuvudtaget kunna blicka framåt.

Stewart Brand skriver i 'How Buildings Learn' att anpassningsbara byggnader ofta börjar som ytterst konventionella för att sedan betraktas som unika och till och med radikala. Kanske är det så att tiden bär på en förmåga att förvandla något allmogligt till något spektakulärt (Brand, 1990).

SKISSERNAS MUSEUM

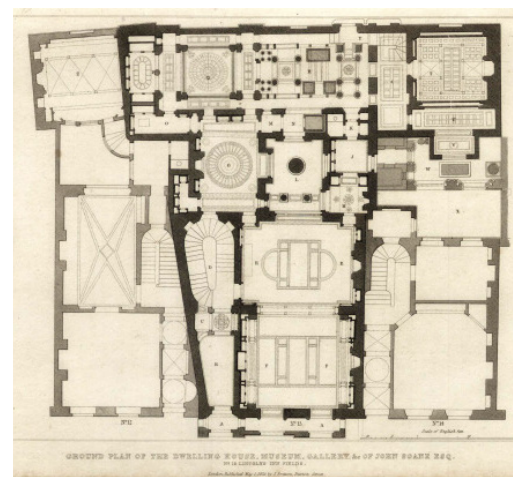
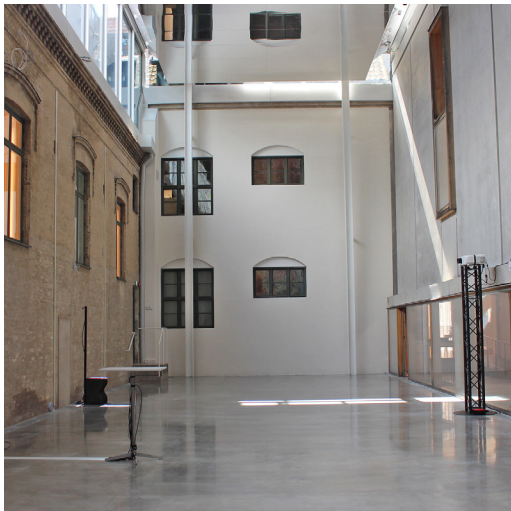
Mötet mellan olika tidsepoker blir som tydligast på innergården i Skissernas Museum, där varje vägg kommer från en egen epok. Det senaste tillägget till gården är ett tak som inifrån speglar hela rummet. Taket lyckas förstärka denna tidsaspekt och identiteten för rummet och museet i sin helhet.

Sett från gatan ser Skissernas Museum inte ut att höra ihop. Fasaden längs Finngatan upplevs som en helt vanlig del av den övriga stadsbilden, med olika historiska lager som vävs samman och trängs om vartannat. Det är just detta finmaskiga kollage av byggnader med olika berättelser som ger Skissernas Museum sin unika identitet.

FONDAZIONE PRADA

Fondazione Prada är en arkitektonisk komposition av olika stilar, material och epoker. Även här utgör gården kittet som länkar samman byggnaderna från de olika tidsåldrarna.

Det faktum att majoriteten av byggnaderna är gamla industribyggnader med råa material tillåter dessa de mer sterila inslagen med blanka, exklusiva material och skarpa hörn. De äldre byggnaderna utgör basen och

tryggheten som avvägs med mer äventyrliga och vassa kontraster. Tillsammans skapar dessa tidslager en säregen karaktär med en stark attraktionskraft.

SIR JOHN SOANE'S MUSEUM

Den kaotiska samlingen av obskyra föremål i rekordtrånga rum är på något sätt väldigt harmonisk. Detta beror på att det har tillåtits att växa fram över lång tid. Rummen dryper av historia och när man vandrar genom huset känns det som att man är mitt inne i ett kostymdrama. Hela huset kan liknas vid en fyrdimensionell labyrinth. Fyra dimensioner eftersom den historiska aspekten är så påtagande.

Eftersom detta hem/arbetsplats/museum vuxit fram långsamt och organiskt är det svårare att urskilja vad som är original och vad som är

tillägg. Eftersom det är gjort med såpass stor omsorg spelar det å andra sidan mindre roll.

/ Tid

Reflektioner & lärdomar

REFLEKTION

Jag tror att tidaspekten är oerhört betydande för dragningskraften hos mina tre studieobjekt, och hos attraktiva byggnader och miljöer generellt. I samtliga tre fall är det just dessa historiska lager som skapar känslan av att man som besökare känner sig bekväm och avslappnad.

Äldre byggnader kan ofta bidra till en mer inkluderande atmosfär eftersom de på något sätt kan anses tillhöra oss alla genom att de tillhör historien. Denna aspekt är kanske extra intressant när man arbetar med en publik verksamhet som riskerar att anses som exkluderande, såsom till exempel ett konstmuseum.

LÄRDOMAR

- **Historiska lager** - Historiska lager bör betraktas som en stor tillgång och förvaltas med omsorg.
- **Möten** - I möten mellan gammalt och nytt finns det potential för att det där "lilla extra" ska uppstå.
- **Växa långsamt** - Om det är möjligt vinner en plats på att få växa fram över en längre tid eftersom det är så platsen lär sig att bli det den är menad att vara.

Sammanfattning Lärdomar

Rum

- **Variation** - av rumsliga karaktärer inklusive storlek, proportioner och hantering av dagsljusintag. Kombinationen ger intressanta sekvenser.
- **Balans** - mellan extroverta och introverta rum ger flexibilitet samtidigt som det värnar om rummet utanför byggnaden.
- **Oberoende delar** - som ger utrymme för verksamheten att växa eller krympa över tid.
- **Ordning** - Robusta ramar och regler bidrar till tydlighet och flexibilitet.

Material

- **Robusta material** - Material som åldras väl och tål att användas skapar en tillåtande karaktär samtidigt som de är långsiktigt hållbara.
- **'Less is more'** - Enkla material i mindre segment som kan lagas och bytas ut bidrar till en lång livslängd.
- **Lekfulla avbrott** - Övuntade material i oväntade kombinationer och möten kan förhöja upplevelsen och hjälpa till att förena byggnader från olika epoker.

Tid

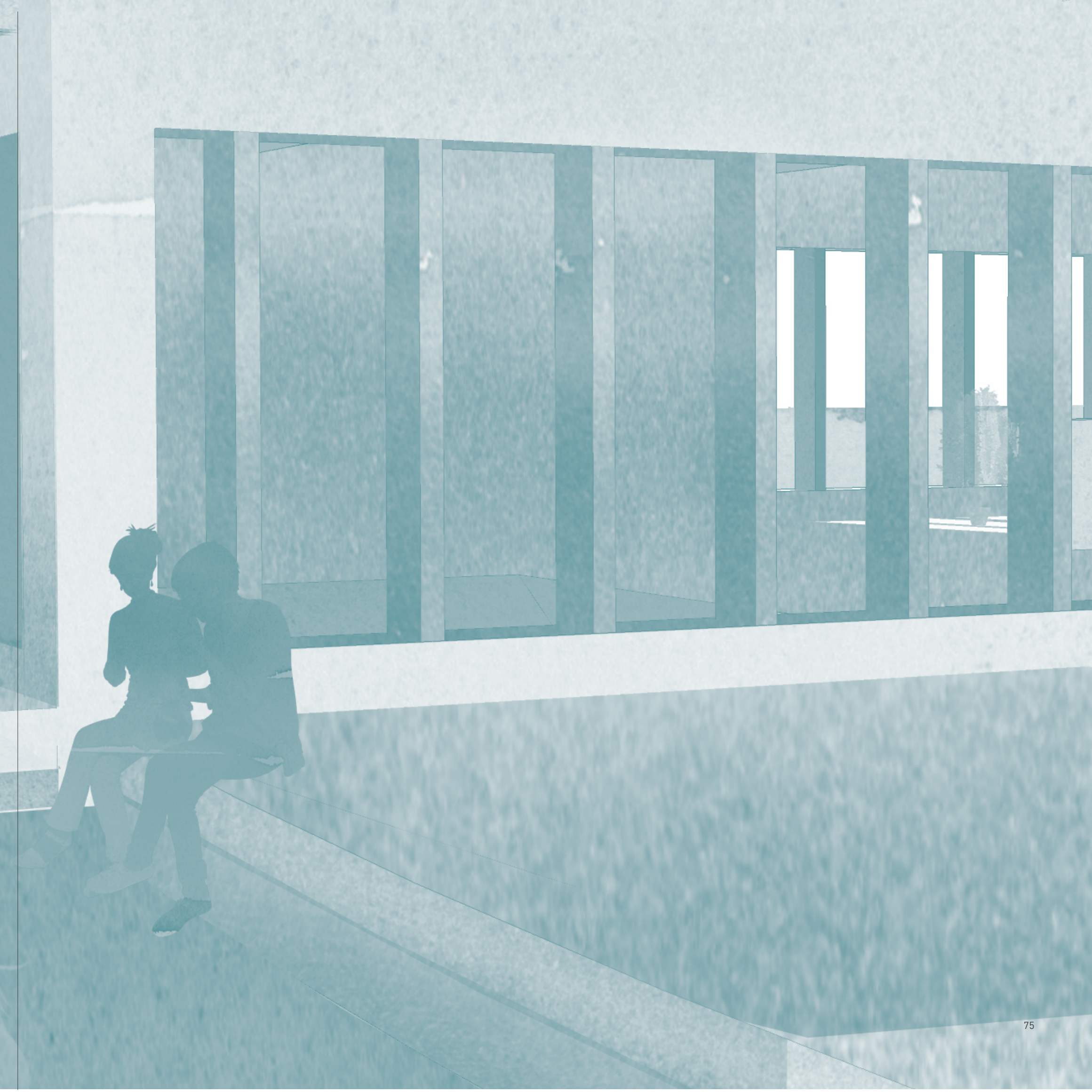
- **Historiska lager** - Historiska lager bör betraktas som en stor tillgång och förvaltas med omsorg.
- **Möten** - I möten mellan gammalt och nytt finns det potential för att det där "lilla extra" ska uppstå.
- **Växa långsamt** - Om det är möjligt vinner en plats på att få växa fram över en längre tid eftersom det är så platsen lär sig att bli det den är menad att vara.

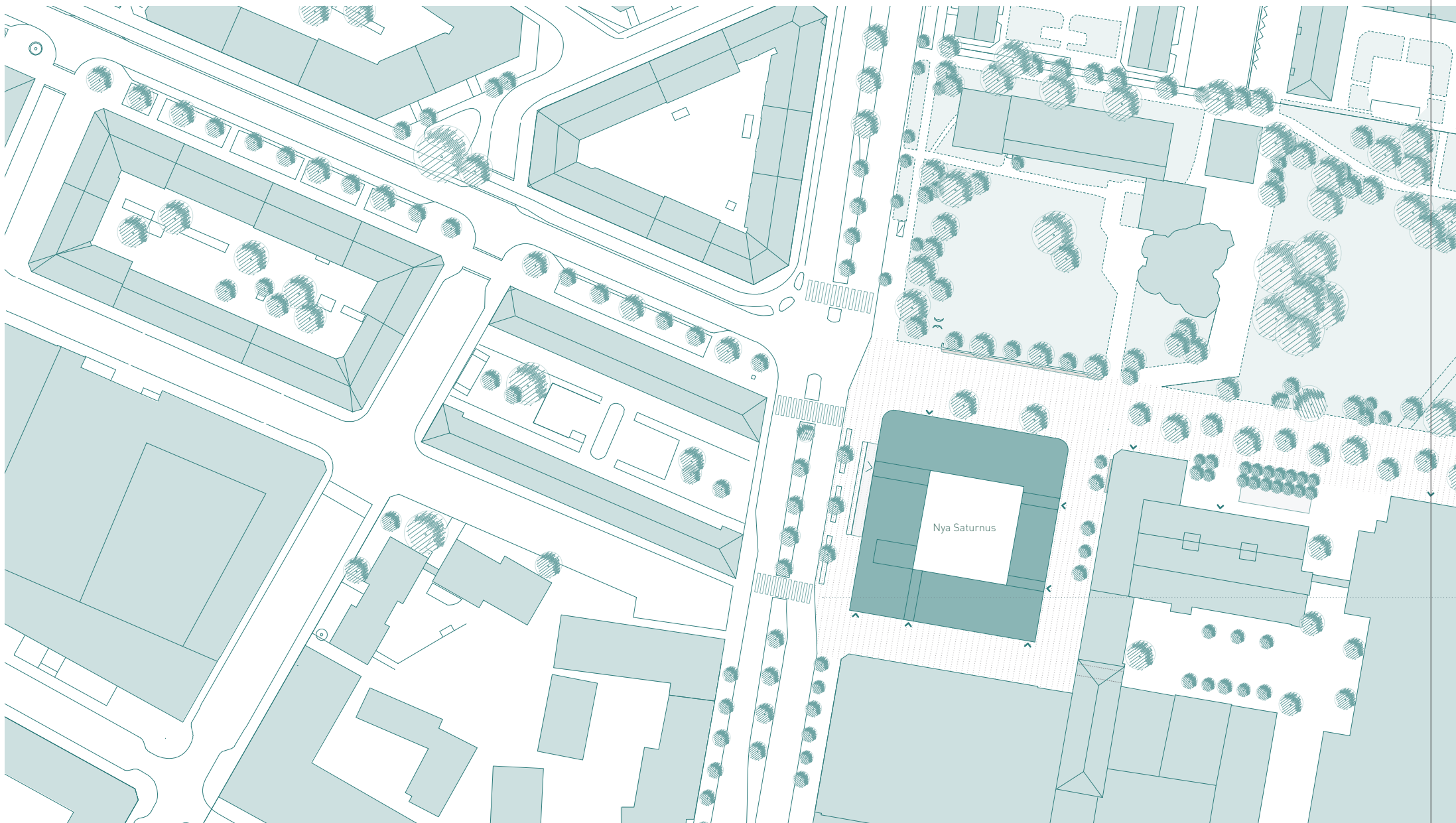

3/ **Nya Saturnus**

Nya Saturnusfabriken

PROGRAM & ROLL

Nya Saturnusfabriken är tänkt att fungera som ett annex till Malmö Konstmuseums verksamhet. På sikt är tanken att fler annex ska ta form och tillsammans bilda ett nätverk av publika kulturella institutioner som sprider konst- och kulturscenen till olika delar av staden.

Saturnusfabrikens huvudsakliga roll blir att visa temporära utställningar och på så sätt ge utrymme åt de permanenta samlingarna att visas i det befintliga museet på Slottsholmen. Detta ställer krav på flexibilitet eftersom de tillfälliga utställningarna kan te sig på flera olika sätt och omfatta allt från stora skulpturella installationer till fotografier, filmer och performance kons etc.

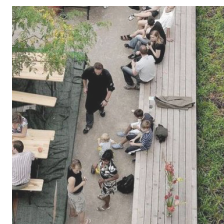
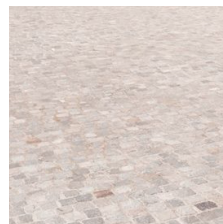
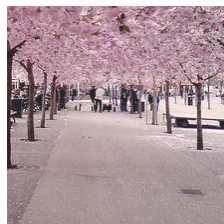
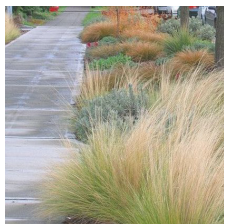
Nya Saturnusfabriken kommer utöver utställningsverksamheten även att innehålla verkstäder för pedagogisk verksamhet, scener, restaurang, bokhandel och magasin.

OMGIVNING

Museets placering i koppling till Enskifteshagen och Rosengårdsstråket innebär en möjlighet för hela parkstråket att uppgraderas.

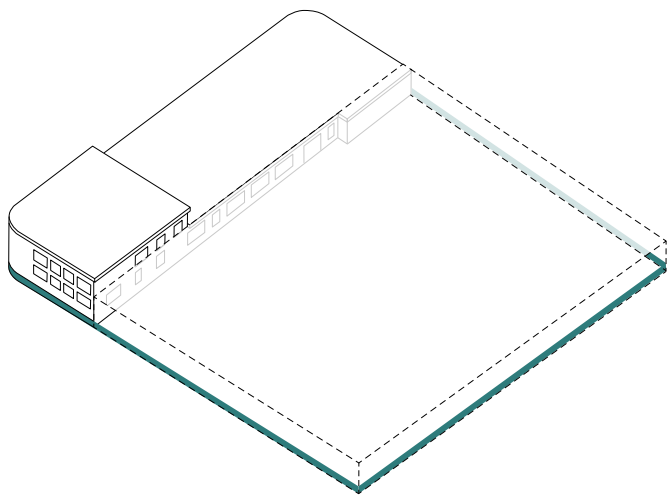
I detta förslag breddas Rosengårdsstråket med en enhetlig markbeläggning som kopplar byggnaderna söder om stråket till parken och gör det möjligt för deras verksamhet att på sikt spilla ut i det offentliga rummet. Detta bidrar i sin tur till att aktivera platsen och skapa en större känsla av trygghet.

Hela markytan runt Saturnuskvarteret får karaktären av shared space med en gemensam markbeläggning. Huvudentrén mot Lantmannagatan får större utrymme genom en breddad trottoar som bjuder in besökare.

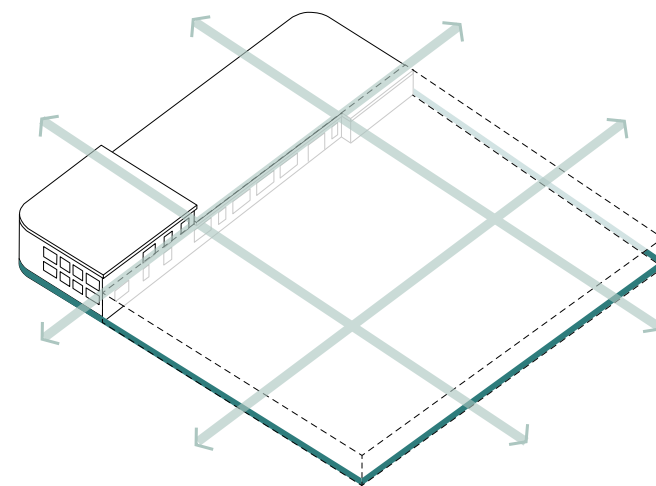
/ Rum

Lärdomar - Ordning & oberoende delar

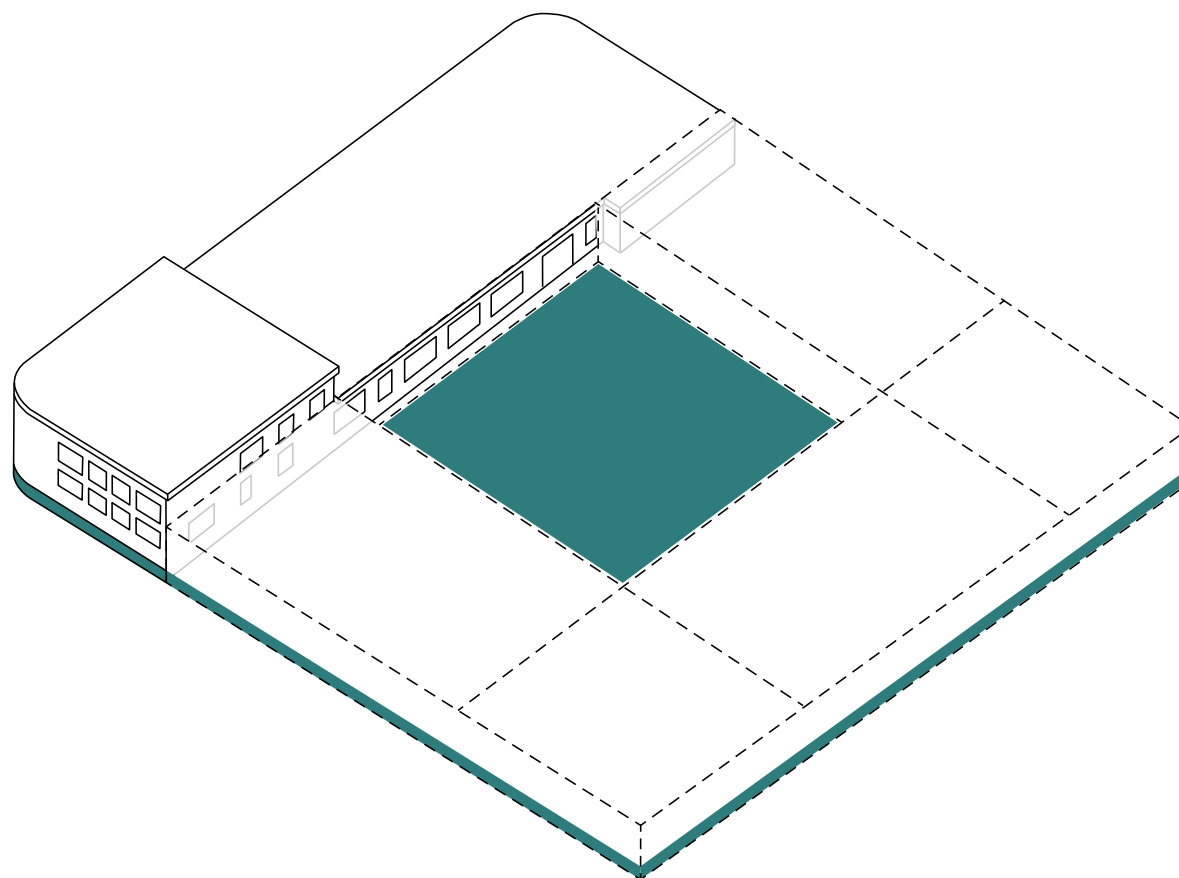
1. Läk kvarteret

Utnyttja kvarterets hela yta och skapa på så sätt mer intima gaturum omkring byggnaden.

2. Skapa ordning

Utgå från befintliga byggnader för att skapa en ordning för de nya tillskotten.

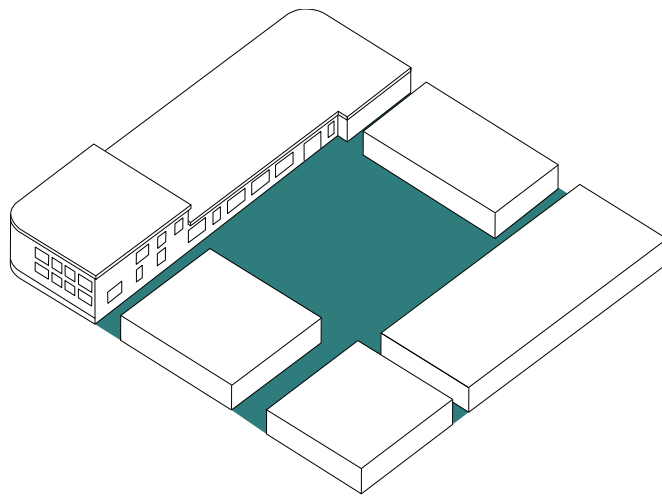

3. Ge utrymme för innergård

Skapa utrymme för en innergård, som länkar samman de olika delarna av museet, samtidigt som den erbjuder ett lugnare publikt rum.

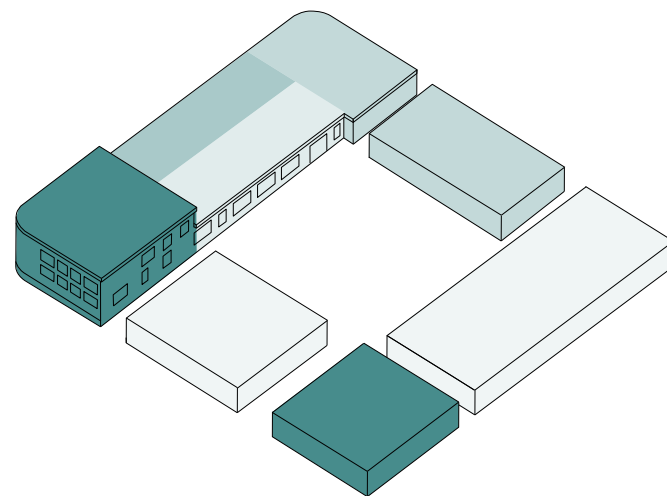
/ Rum

Lärdomar - Ordning & oberoende delar

4. Dela upp i mindre enheter

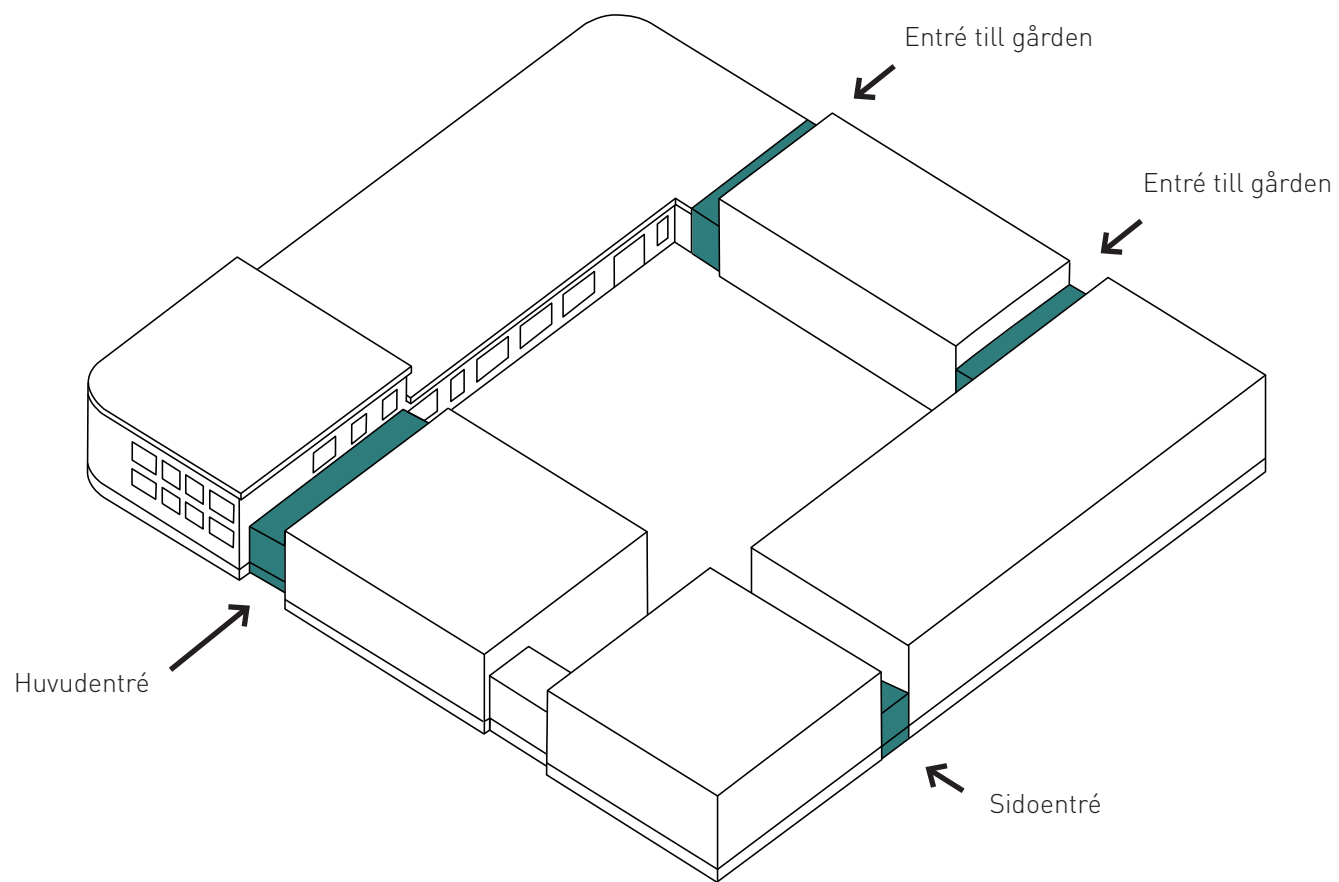
Kvarteret delas upp i mindre enheter för att skapa flexibilitet och porositet.

5. Oberoende delar

Oberoende delar ger utrymme för oberoende program som ger flexibilitet för verksamheten samtidigt som det genererar ett dynamiskt kvarter.

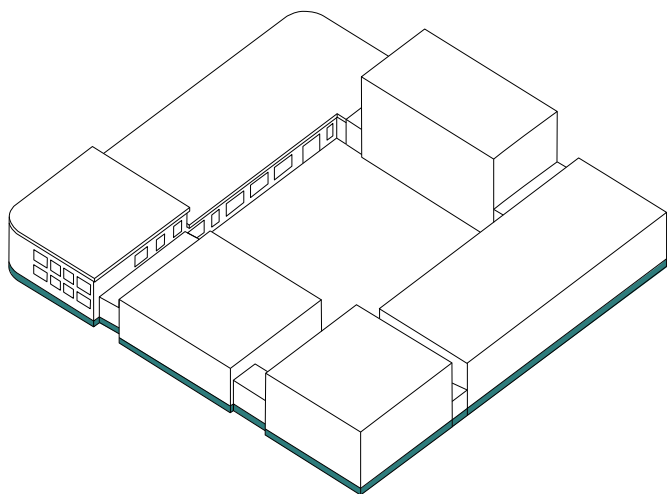

5. Entréer där volymerna möts

Entréer placeras i mötet mellan de olika delarna, vilket ger dem potential att verka oberoende över tid och under olika tider på dygnet. Huvudentréen placeras synligt utmed Lantmannagatan.

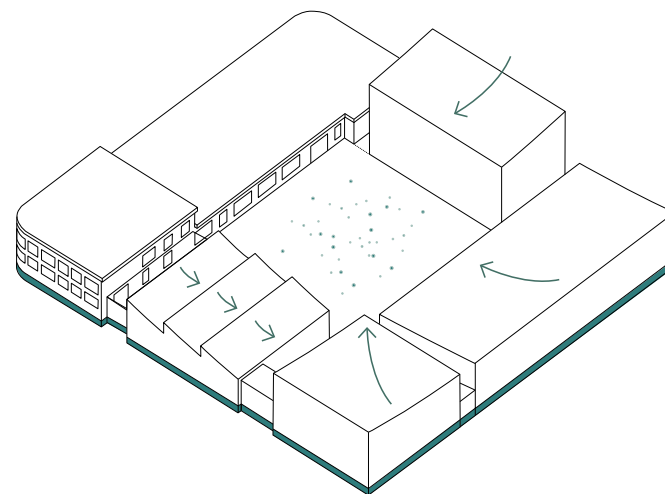
/ Rum

Lärdomar - Variation, balans & ljus

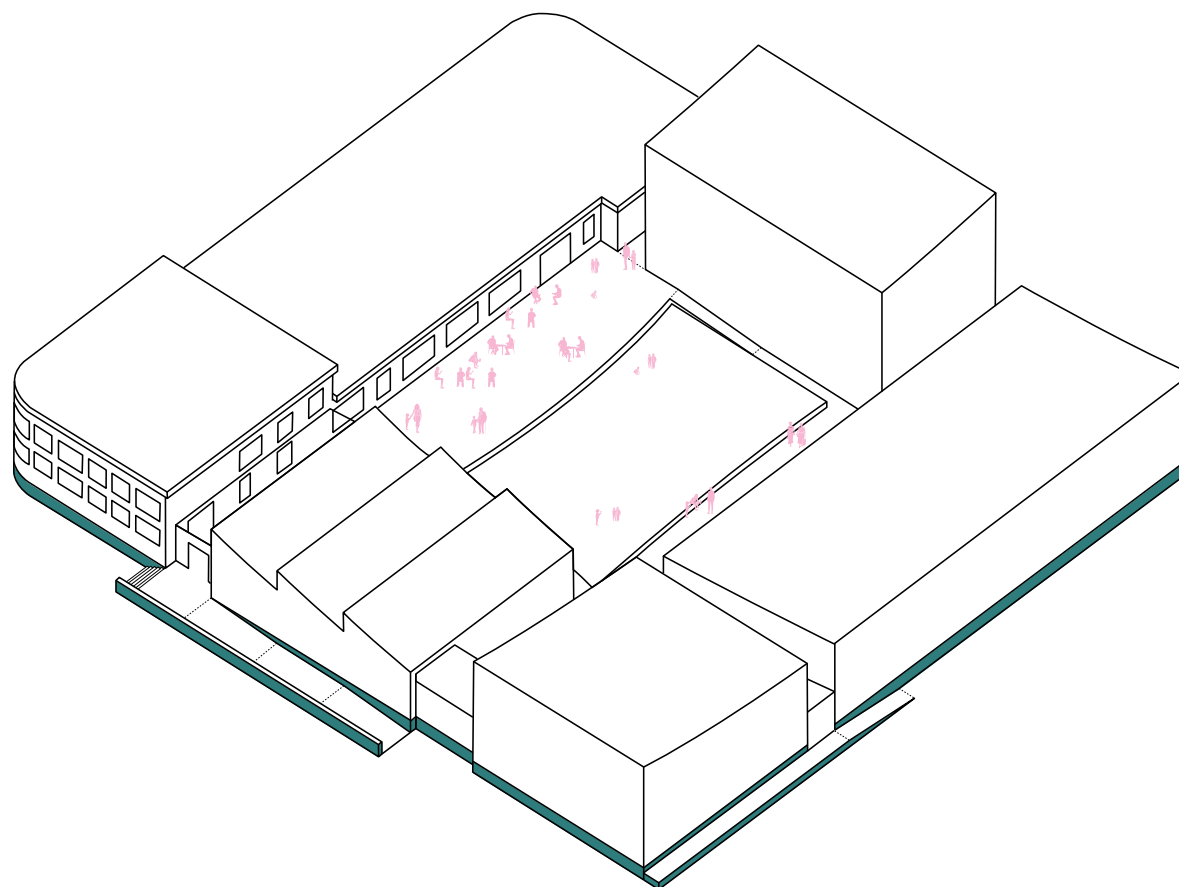
6. Justera volymer

Volymerna justeras i proportioner för att tillåta olika typer av rum som erbjuder olika typer av kvaliteter.

7. Justera tak

Taken modelleras med sluttningar för att optimera dagsljus för både innergården och utställningsrummen.

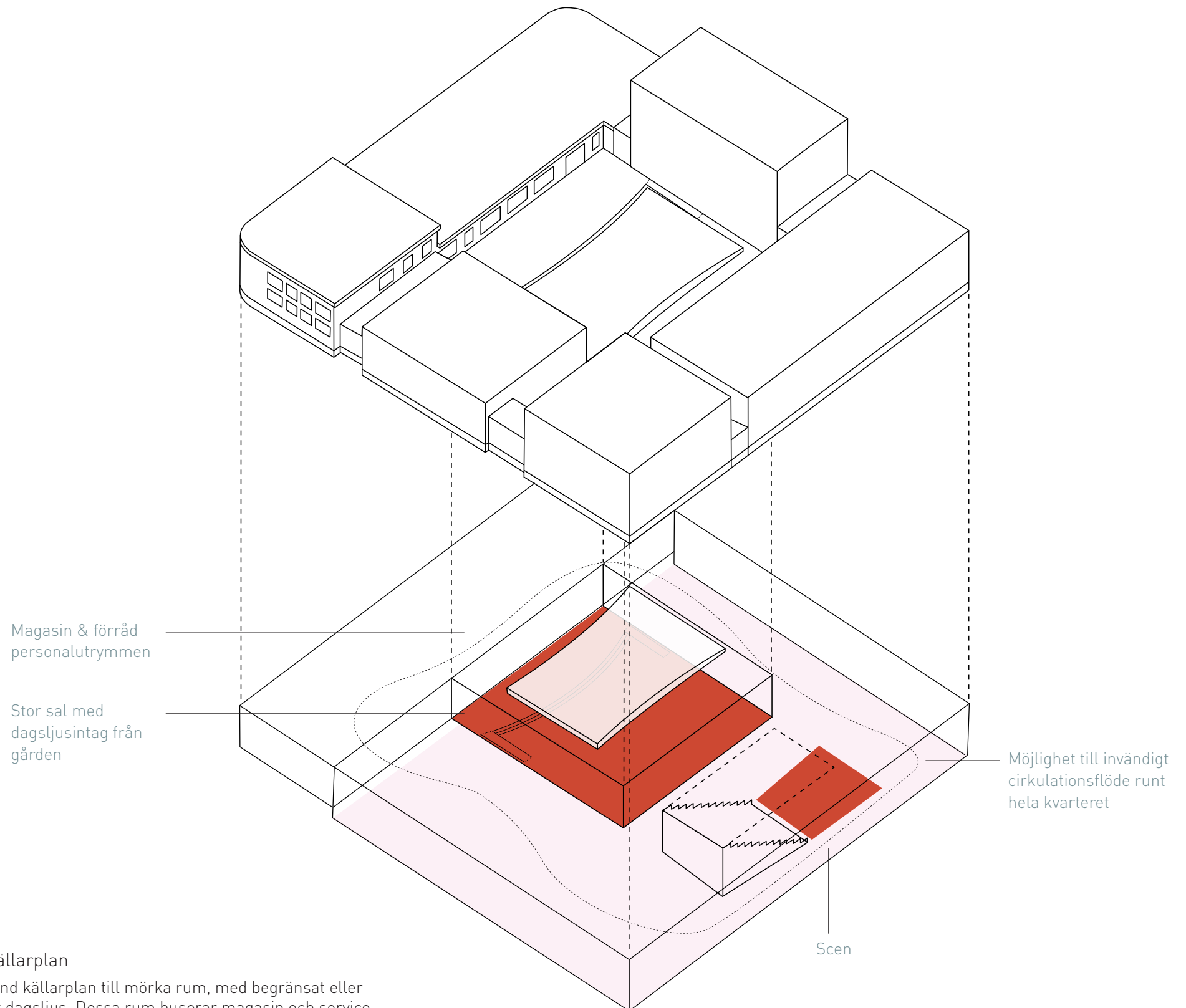

8. Höj upp gården

Delar av gården höjs upp i syfte att ta in dagsljus och skapa rymd i den stora salen i källaren. Samtidigt knyter den an till den befintliga byggnadens entréplan som ligger 1 meter ovanför markytan.

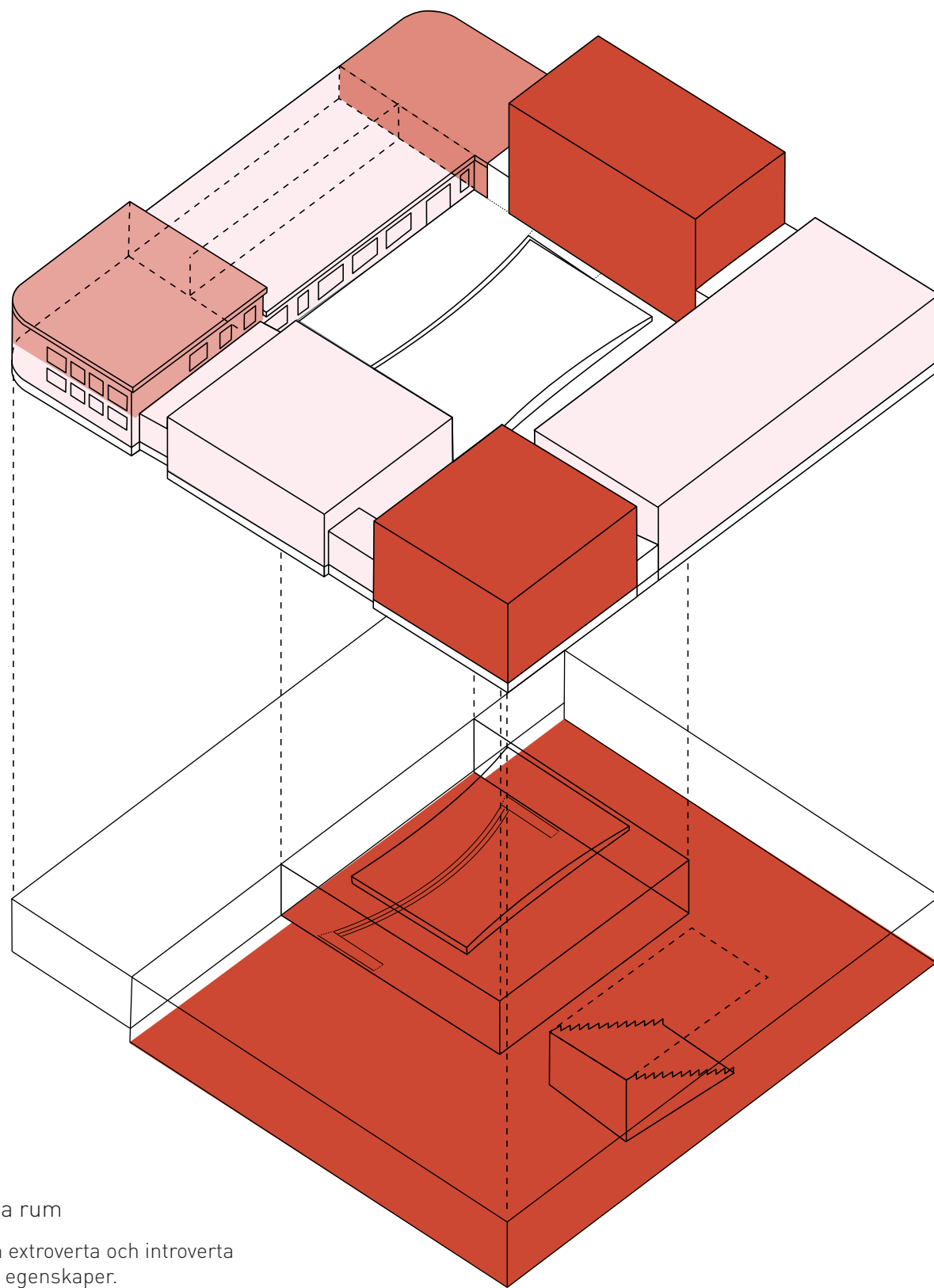
/ Rum

Lärdomar - Variation, balans & ljus

9. Källarplan

Använd källarplan till mörka rum, med begränsat eller inget dagsljus. Dessa rum huserar magasin och service utrymmen samt utställningsrum som behöver vara helt mörka. Utnyttja utrymmet under gården för att skapa ett större rum med generös takhöjd.

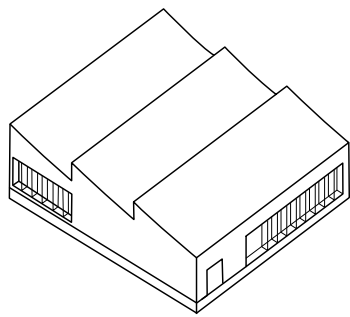
10. Extroverta och Introverta rum

Skapa en balanserad variation extroverta och introverta rum som bär på olika typer av egenskaper.

- Extrovert
- Semi introvert
- Introvert

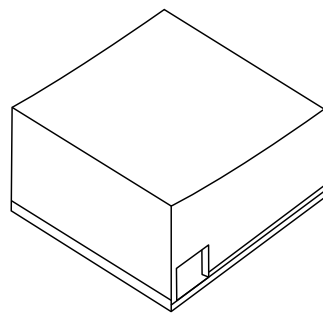
/ Rum

Lärdomar - Variation, balans & ljus
Oika typer av rum

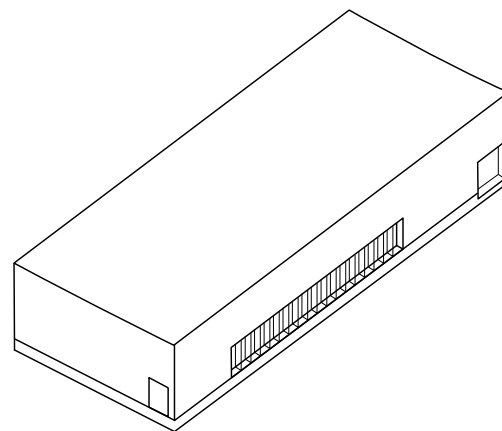
Entrébyggnad

- Huvudentré ut mot Lantamannagatan
- Sammankopplad med butiksdel och viterträdgården
- Intag av dagsljus sker från sågtandstaket samt från uppglasade partier i 3 vädersträck

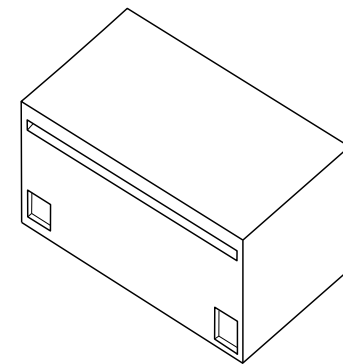
Black Box

- Inget dagsljusintag
- Leveranser tas emot från port och lastkaj utmed Fagerstagatan
- Lastkajen kan nyttjas som scen
- Black Boxen kan stängas av helt i samband med privata arrangemang

Stor Hall

- Stor hall med scen
- Intag av dagsljus sker från både norr och söder
- Porten utmed den södra fasaden fungerar för mindre leveranser & som tillfällig scen

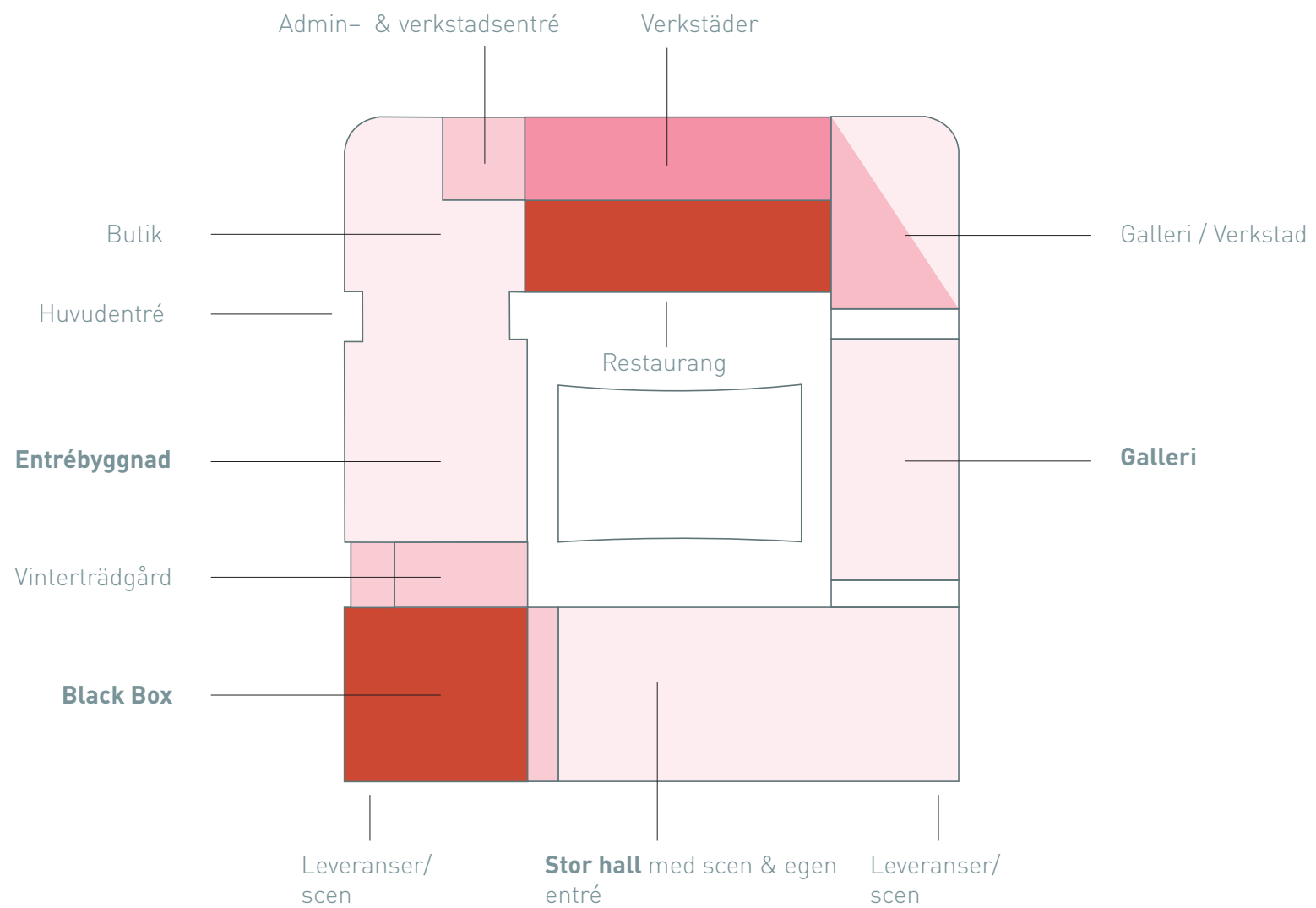

Galleri

- Galleriet har en generös takhöjd och kan husera exempelvis större skulpturer
- Intag av dagsljus sker från högt sittande fönster
- Galleriet kan stängas av helt i samband med privata arrangemang såsom vernissager

/ Rum

Lärdomar - Variation, balans & ljus
Oberoende delar & program

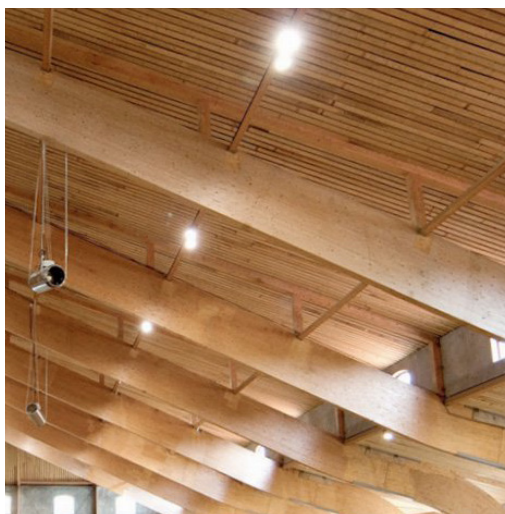

/ Material Interiört

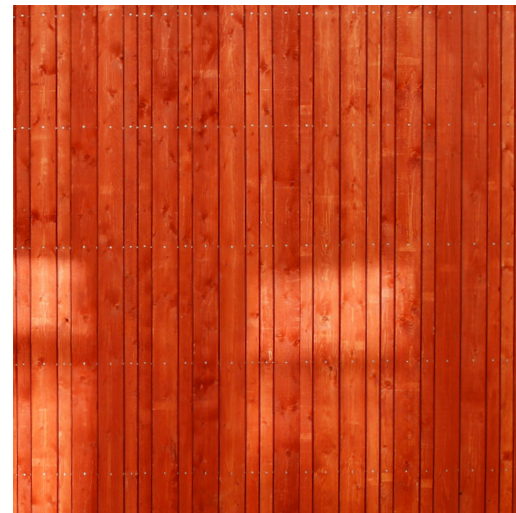
Lärdomar - Enkla & Robusta

Laserad Råspontpanel

Limträbalkar

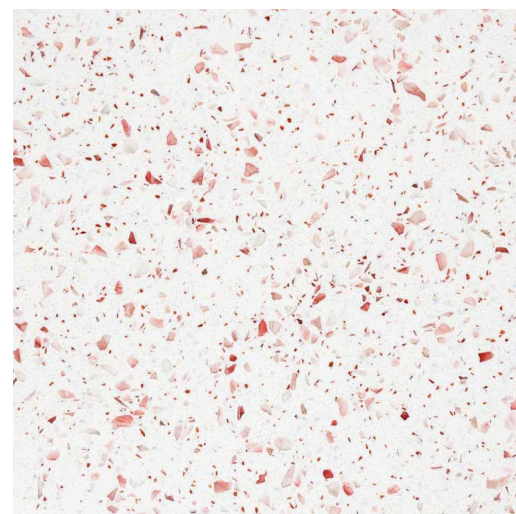
Råspontpanel målad med Falu Rödfärg

Befintliga tegelväggar

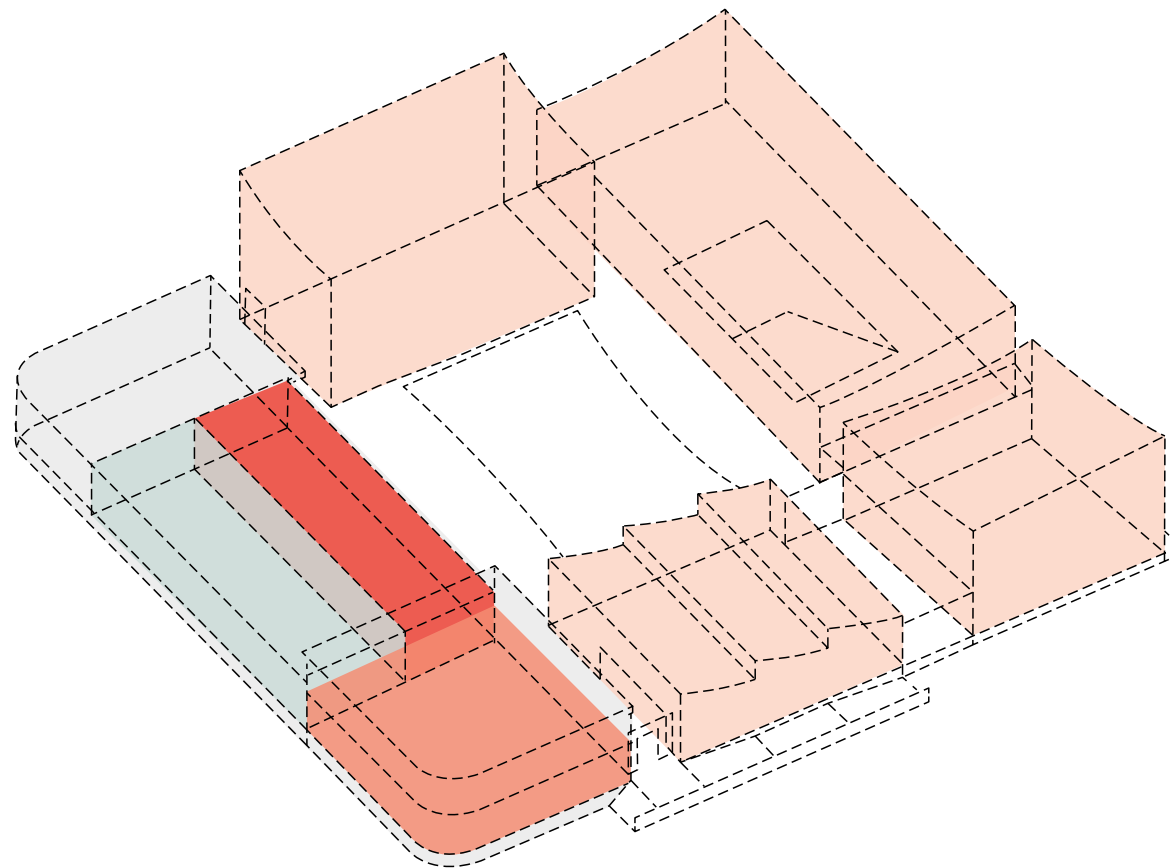

Kubbgolv behandlat med vitpigmenterad hårdvaxolja.

Terazzogolv

- **Robust grund** – Material som åldras väl och tål att användas skapar en tillåtande karaktär samtidigt som de är långsiktigt hållbara.
- **Enkelhet** – Enkla material i mindre segment som kan lagas och bytas ut bidrar till flexibilitet och en lång livslängd.
- **Lekfulla avbrott** – Övåntade material i ovåntade kombinationer och möten kan förhöja upplevelsen och hjälpa till att förena byggnader från olika epoker.

● Synliga limträbalkar
Innerväggar – Råspontpanel
Golv – Kubbgol

● Innerväggar – Befintliga tegelpartier & puts
Golv – Kubbgol

● Innerväggar – Råspontpanel
Falu Rödfärg
Golv – Kubbgol

● Innerväggar – Befintliga tegelpartier
Golv – Terazzo

/ Material Interiört

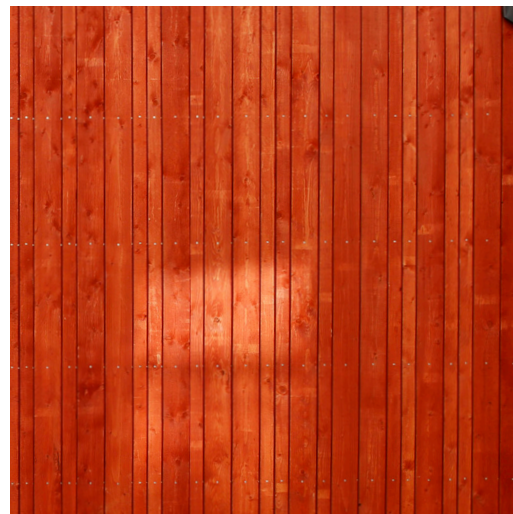
Lärdomar - Enkla & Robusta

Fasad – befintlig byggnad
Genomfärgad puts
Saturnus original kulör S2005-050Y

Fasad – entrébyggnad & galleri 2
Genomfärgad puts
Grå 1202 Y01R

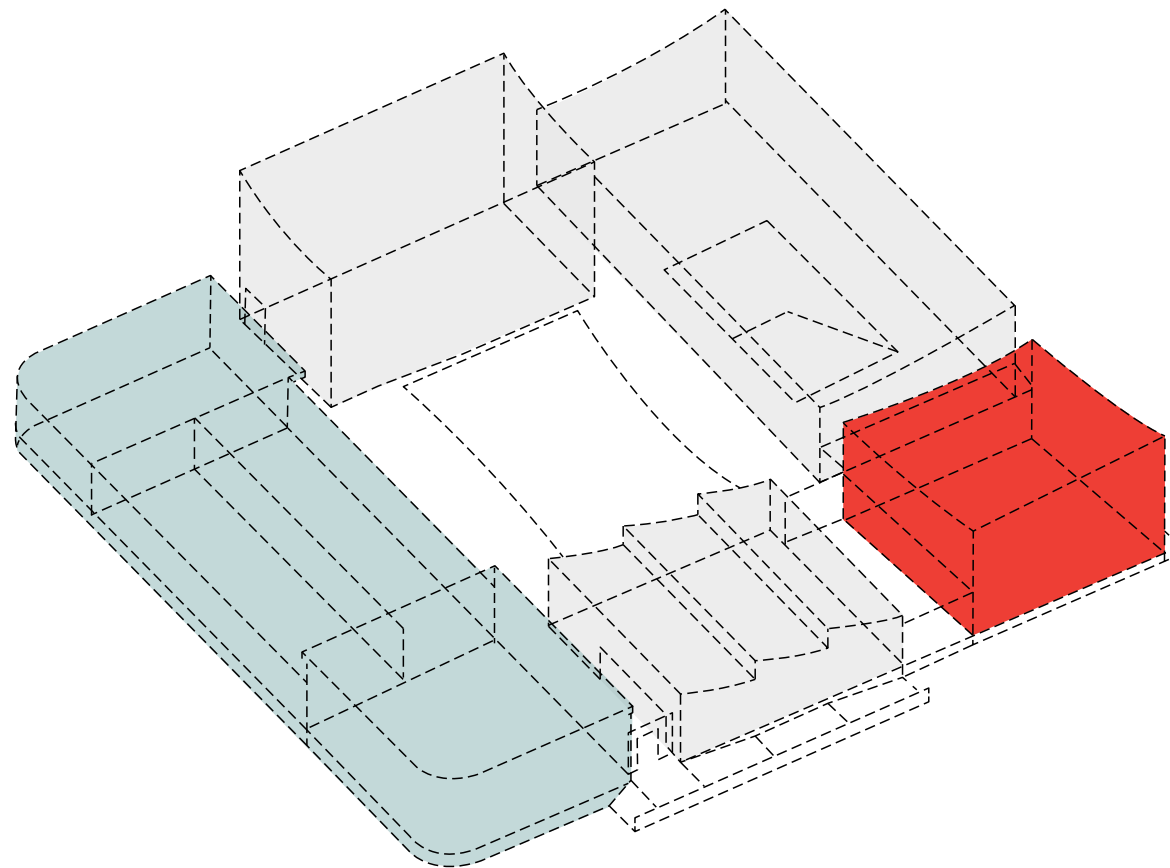

Fasad – Black box
Råspontpanel
Falu Rödfärg

Kopparplåt i olika stadier

- **Robust grund** – Material som åldras väl och tål att användas skapar en tillåtande karaktär samtidigt som de är långsiktigt hållbara.
- **Enkelhet** – Enkla material i mindre segment som kan lagas och bytas ut bidrar till flexibilitet och en lång livslängd.
- **Lekfulla avbrott** – Övåntade material i ovåntade kombinationer och möten kan förhöja upplevelsen och hjälpa till att förena byggnader från olika epoker.

- Grå puts (1202 Y01R)
- Genomfårgad originalputs
- Råspontpanel (Falu Rödfårg)

/ Tid

Lärdomar - Lager & Möten

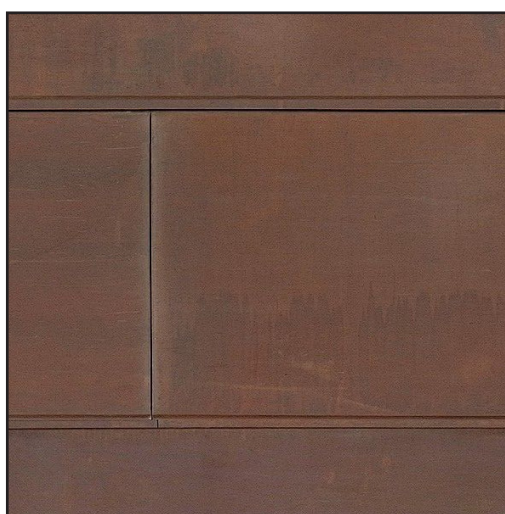
Återställ putsad fasad till ursprunglig kulör och karaktär.

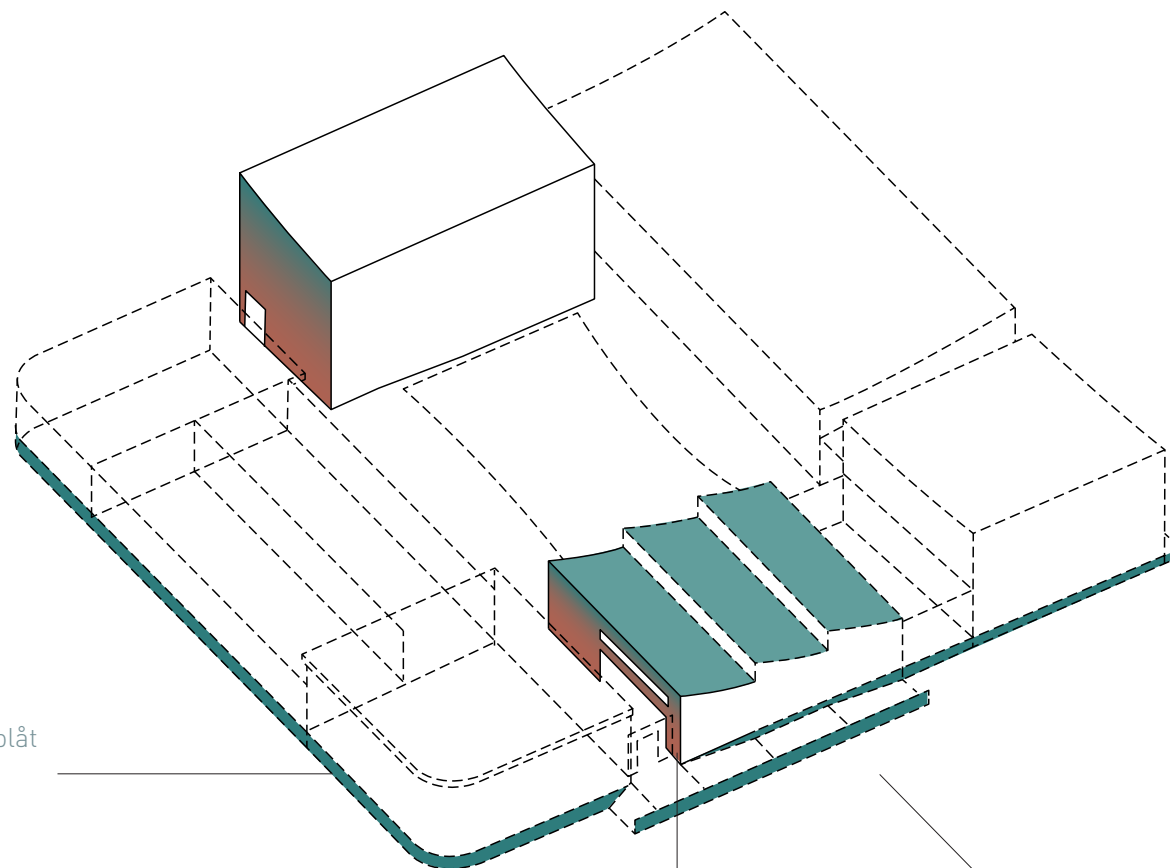

Bevara detaljer

Ny gemensam sockel sveper runt hela kvarteret och viks in i öppningarna mellan den nya och gamla byggnaden.

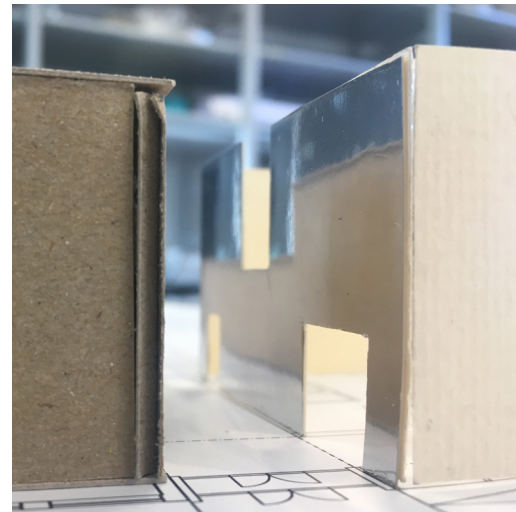
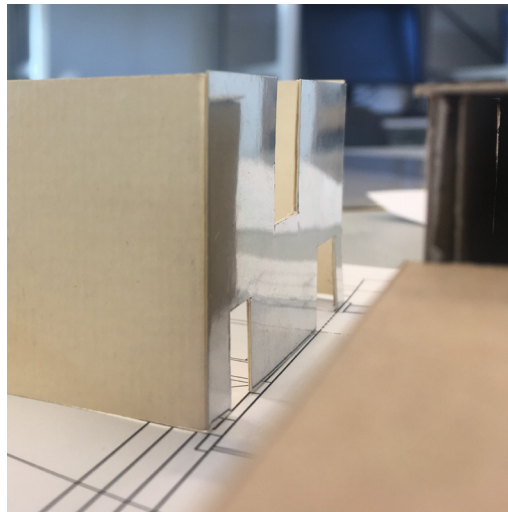
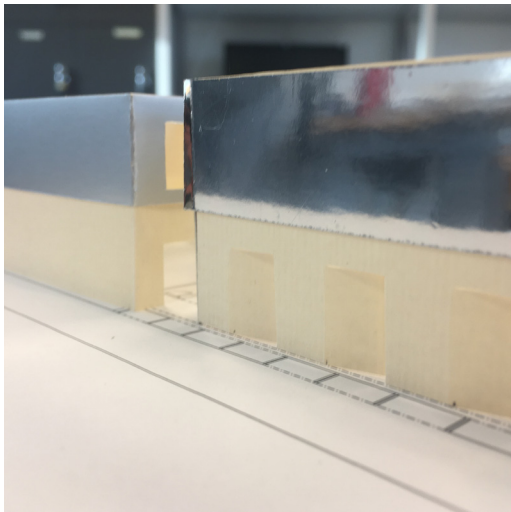

En gemensam sockel i kopparplåt omsluter hela kvarteret

Kopparplåten viks in där de nya delarna möter de gamla och bildar fasadpartier som speglar den gamla fasaden

Kopparplåten används även till taket på de delar som syns från gatan

/ Tid
Lärdomar - Lager & Möten

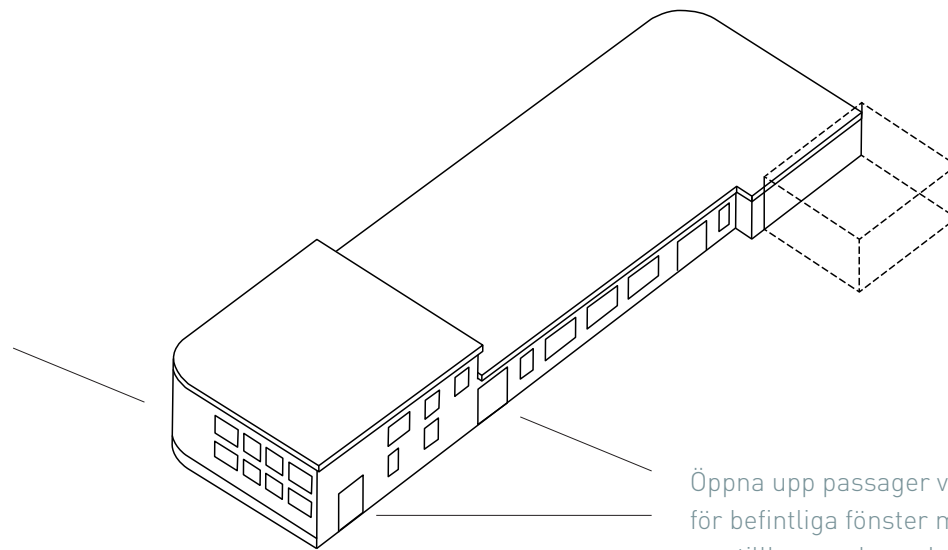

Modellstudier

/ Tid

Strategier för den befintliga byggnaden

Återställ fasaden till sin ursprungliga ljusare kulör.

Öppna upp passager vid lägen för befintliga fönster mot den nya tillbyggnaden och gården.

Den senare tillagda östra flygeln tas bort och ger plats för en passage mellan den befintliga byggnaden och det nya galleriet.

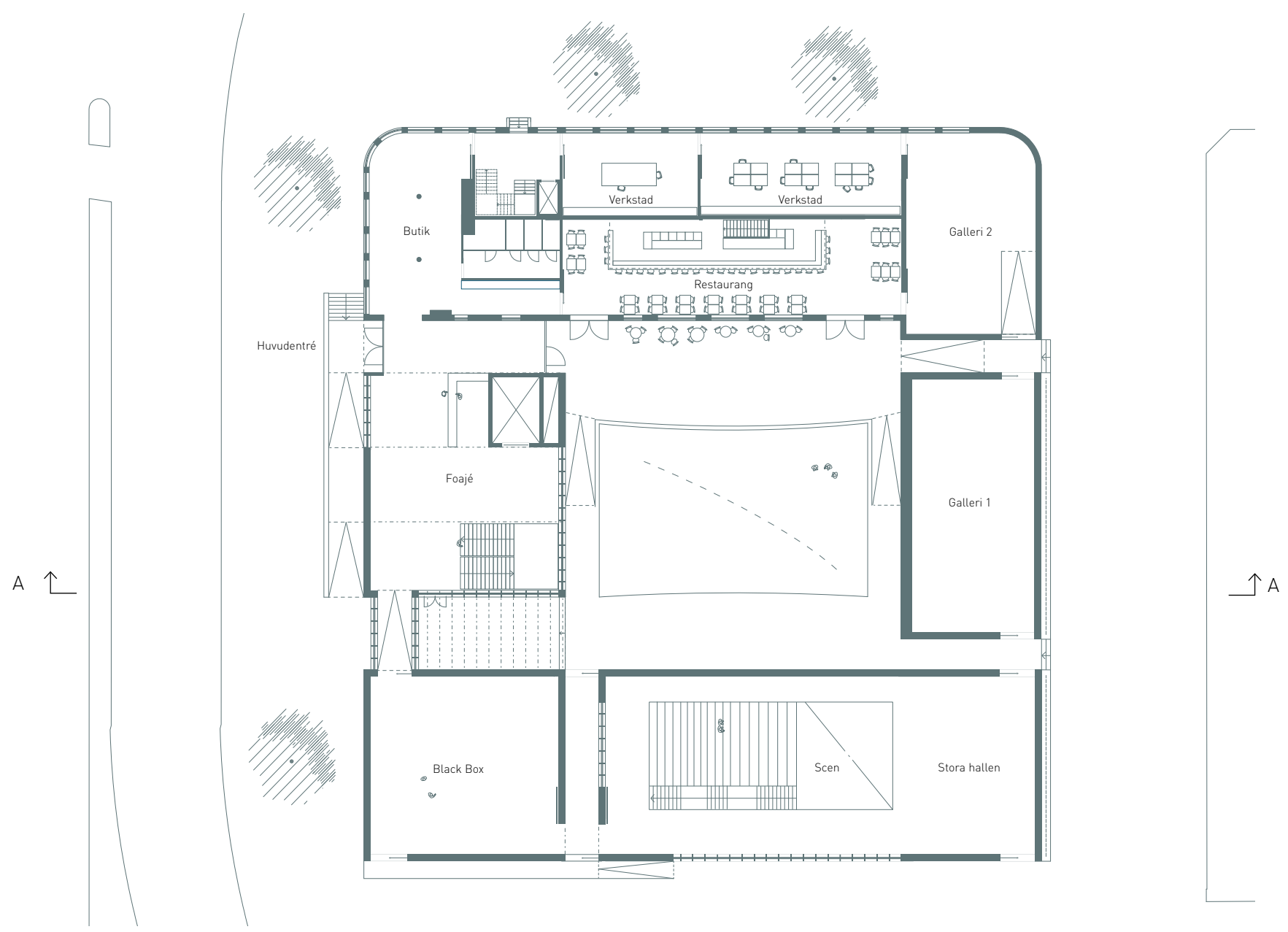
Fojé

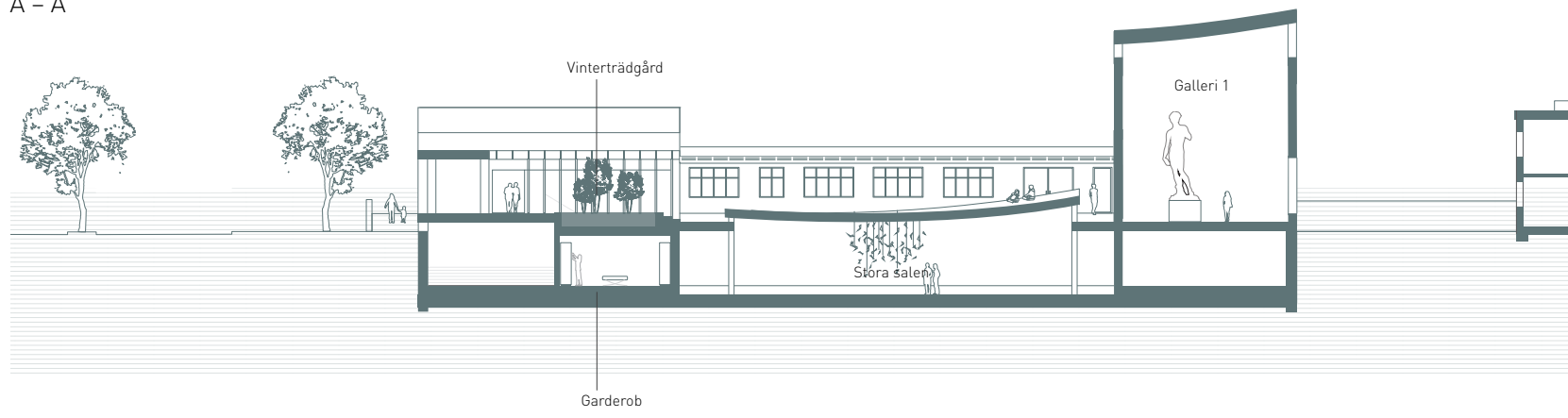

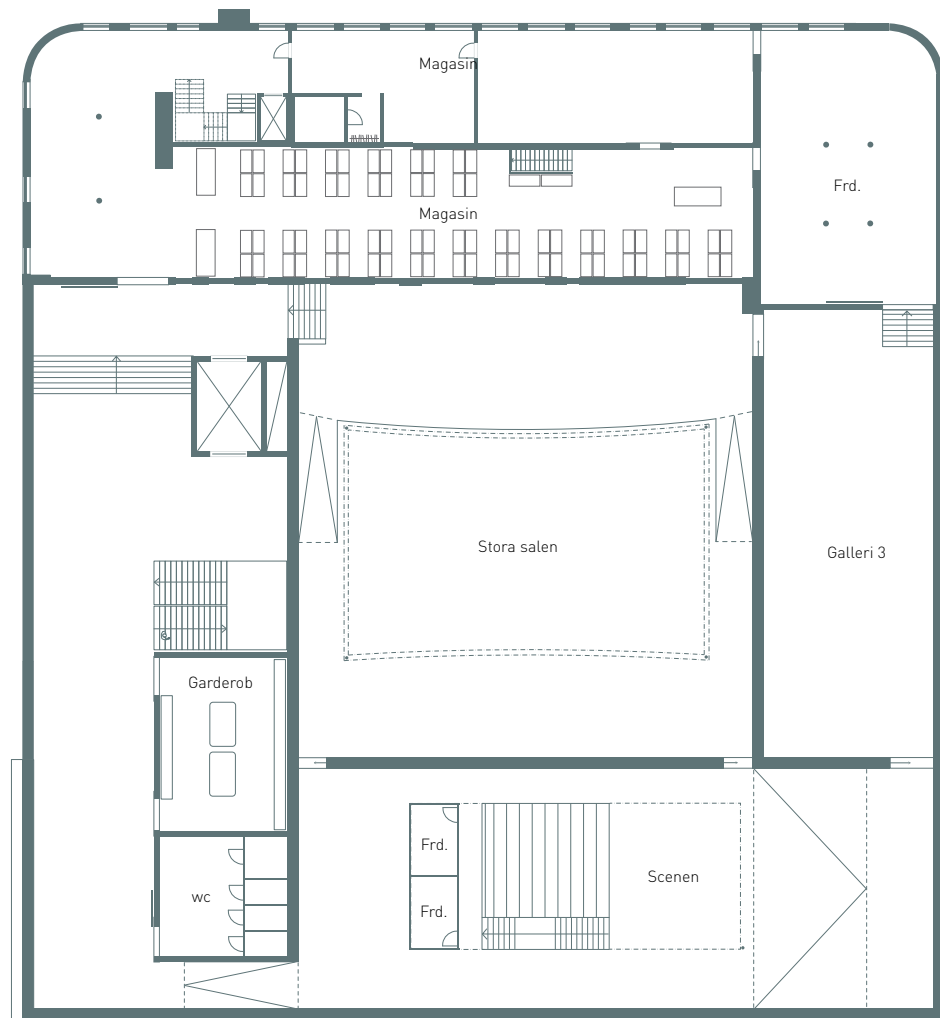
Entréplan

A - A

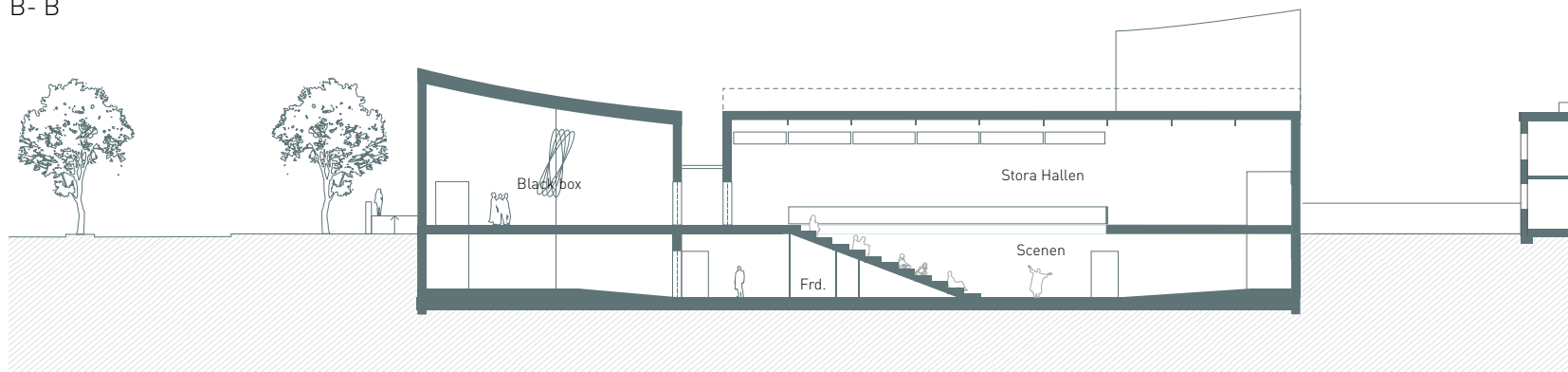
Källarplan

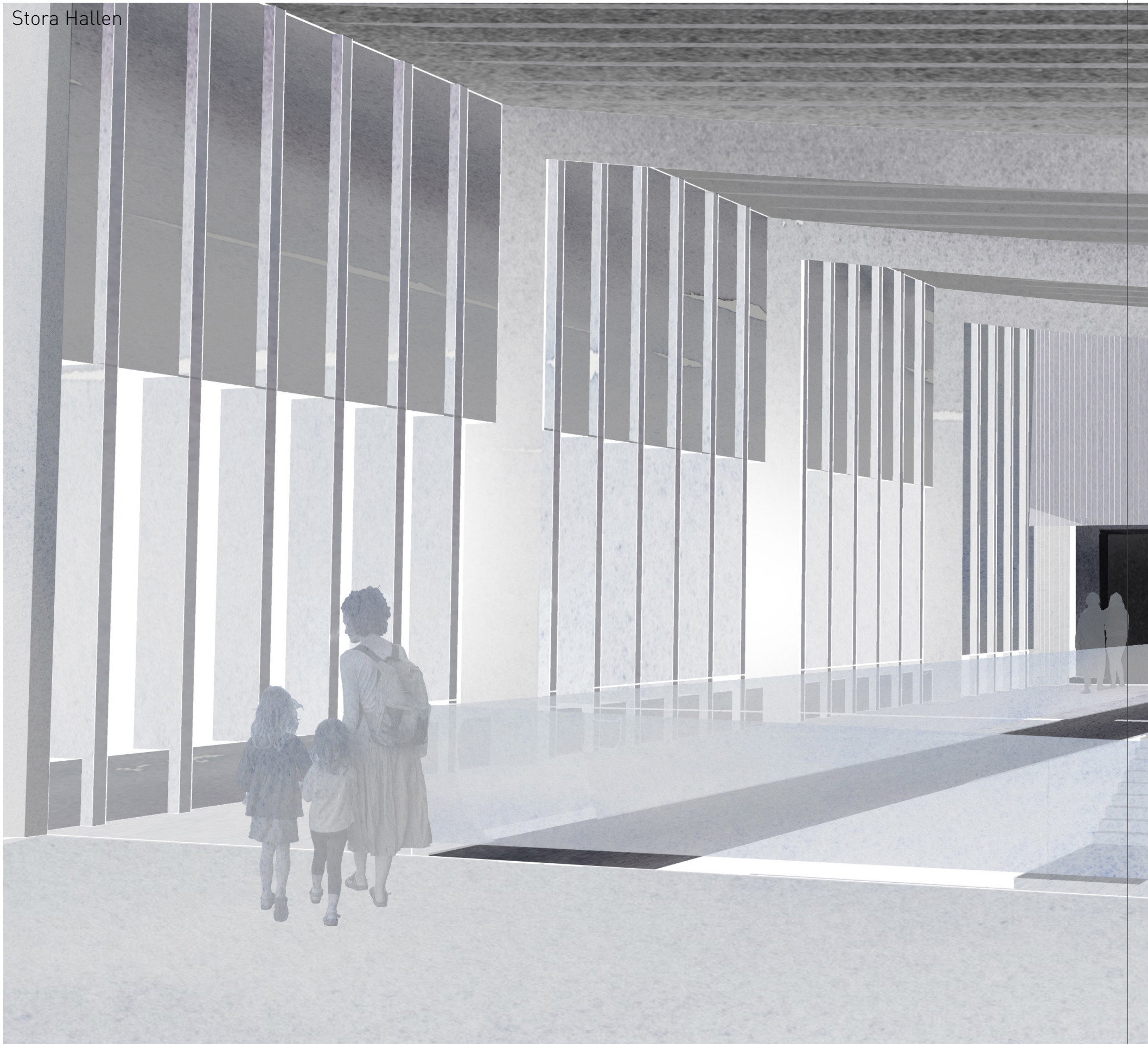
B ↑

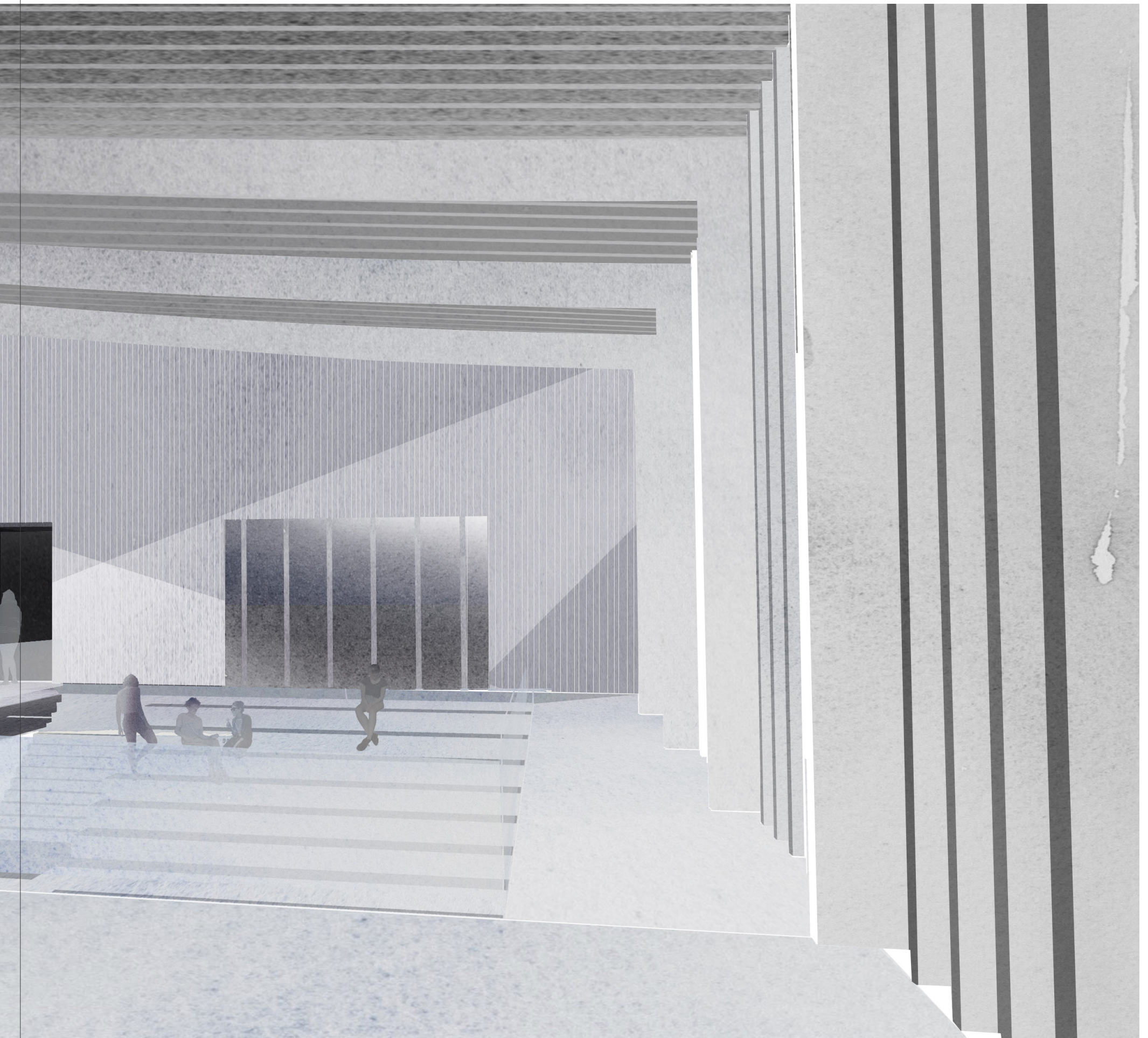
↑ B

B-B

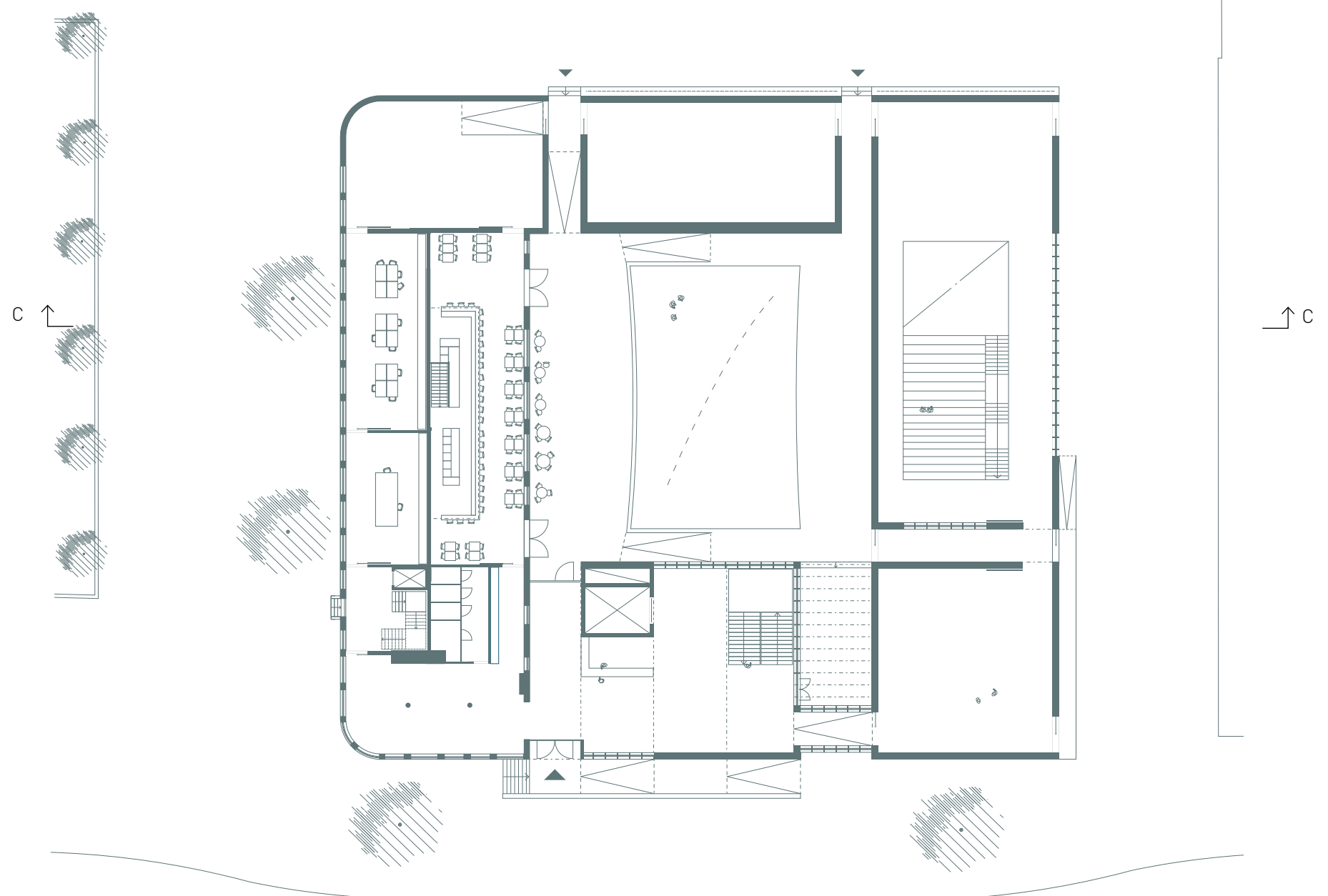

Stora Hallen

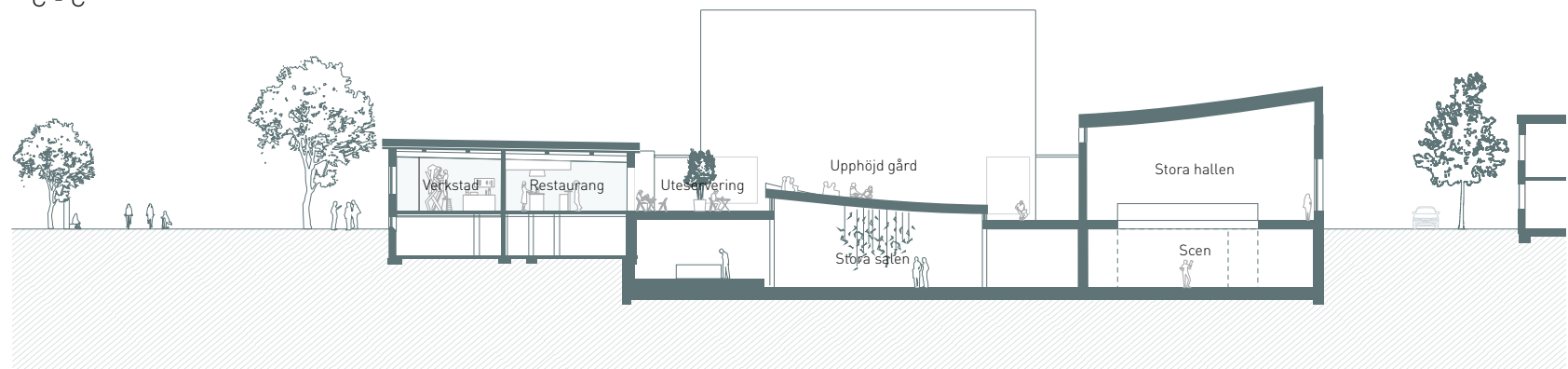

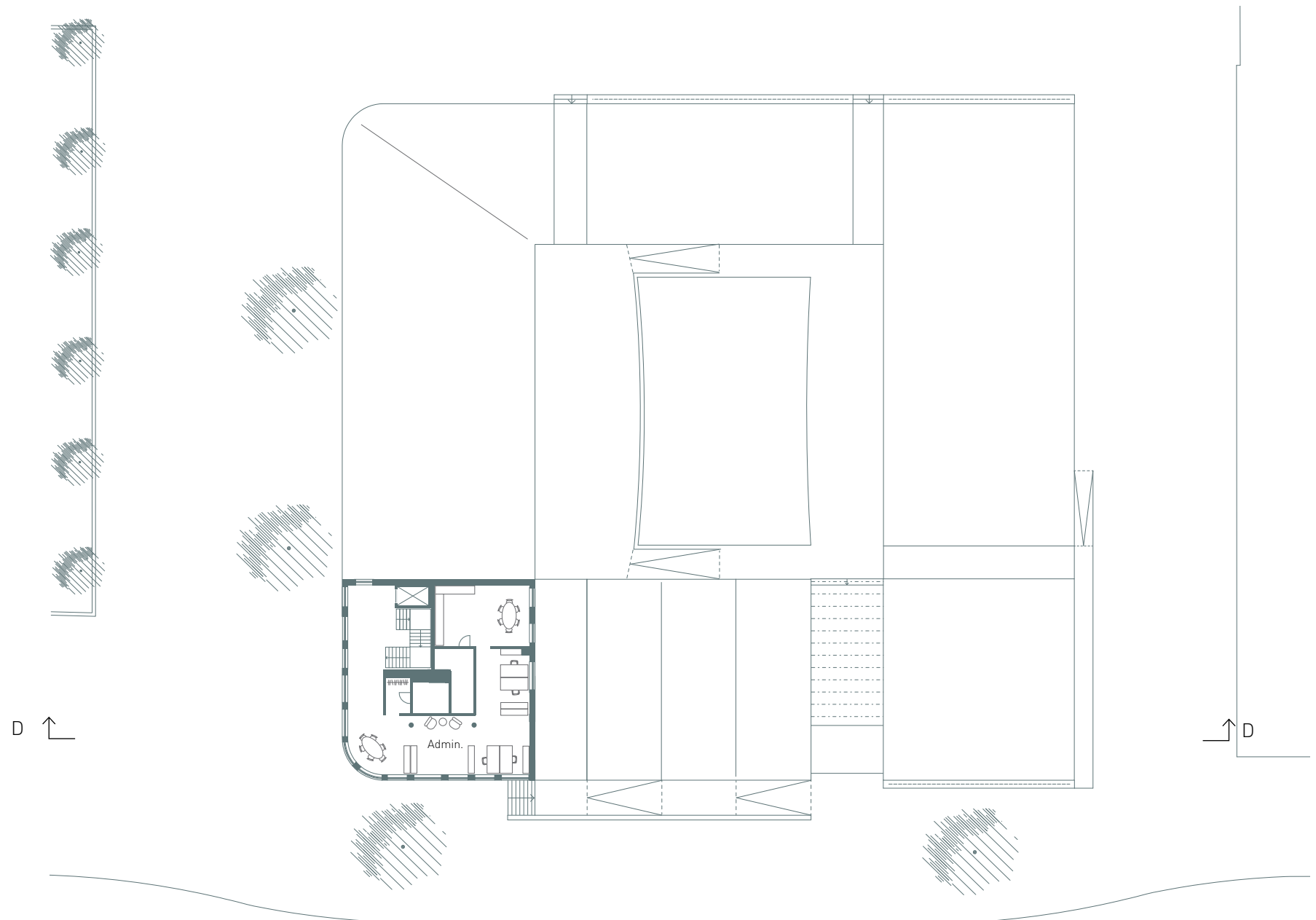
Entréplan

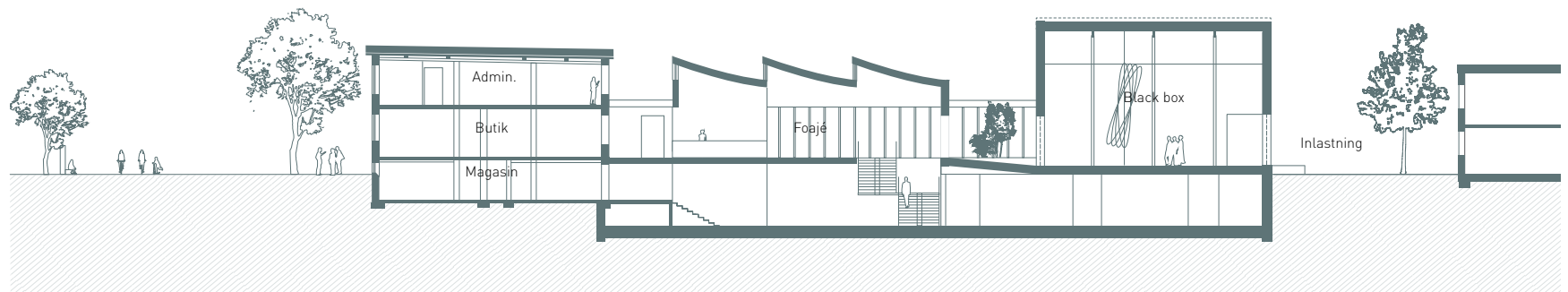
C - C

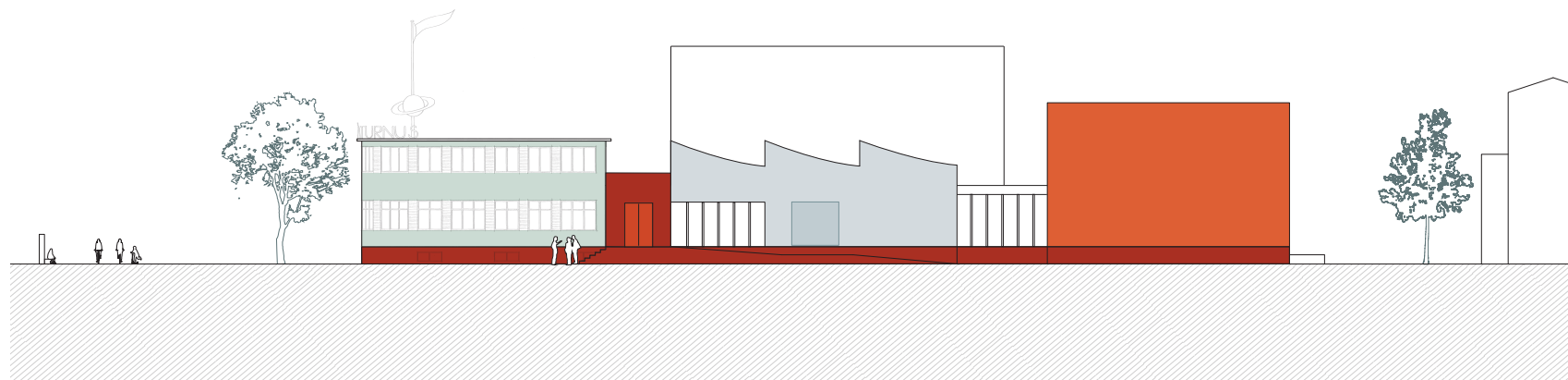
Plan 2

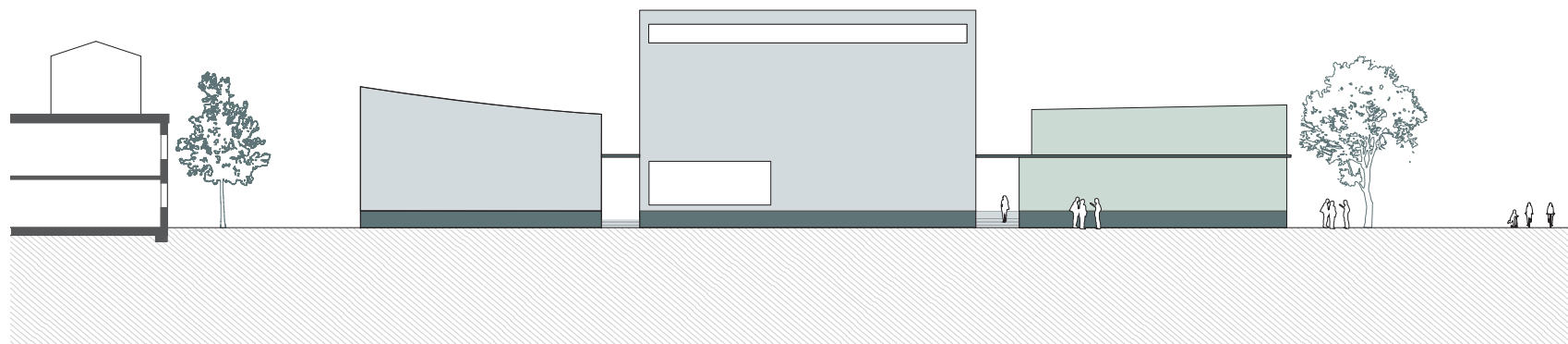
D - D

Fasader

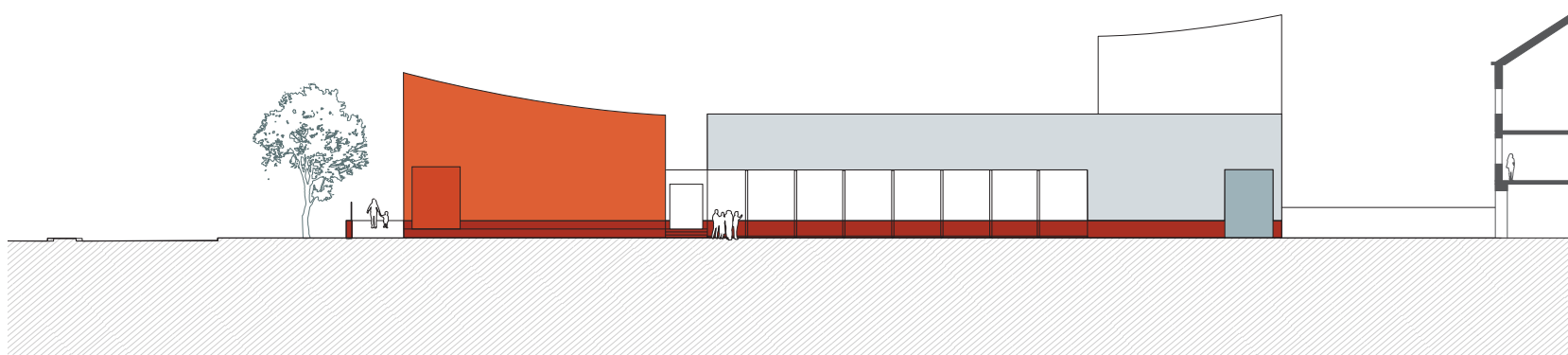

Väster

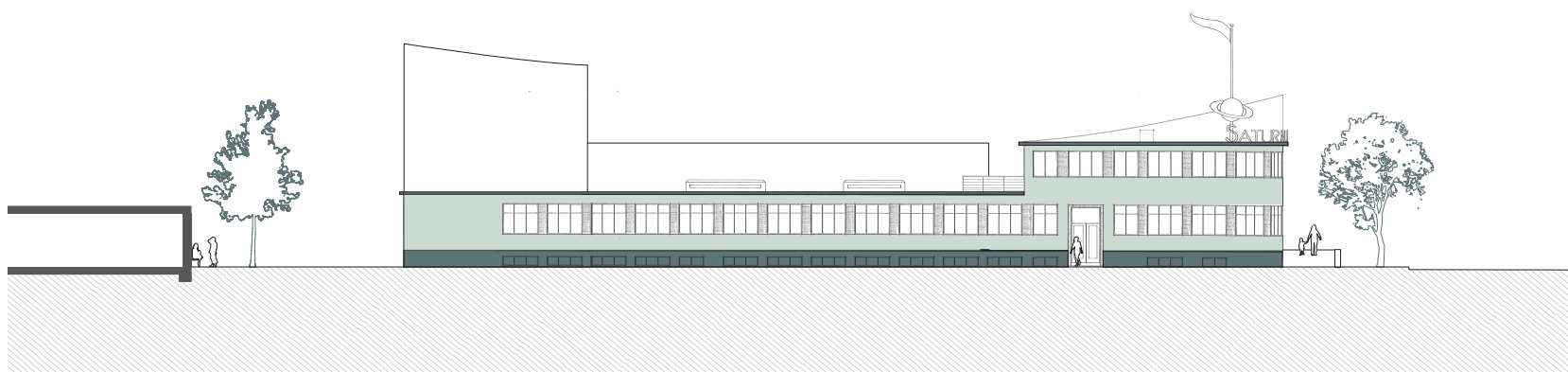

Öster

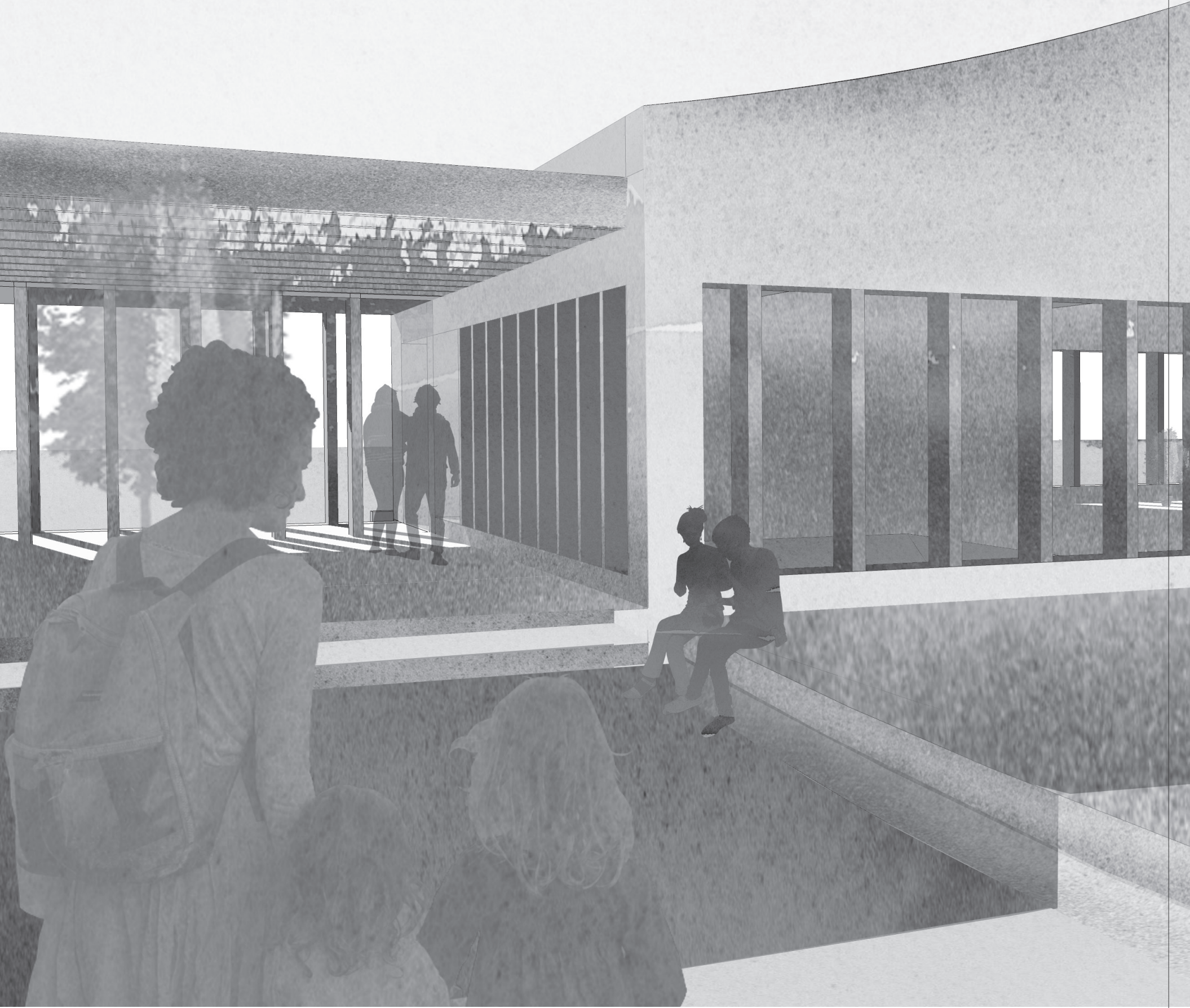

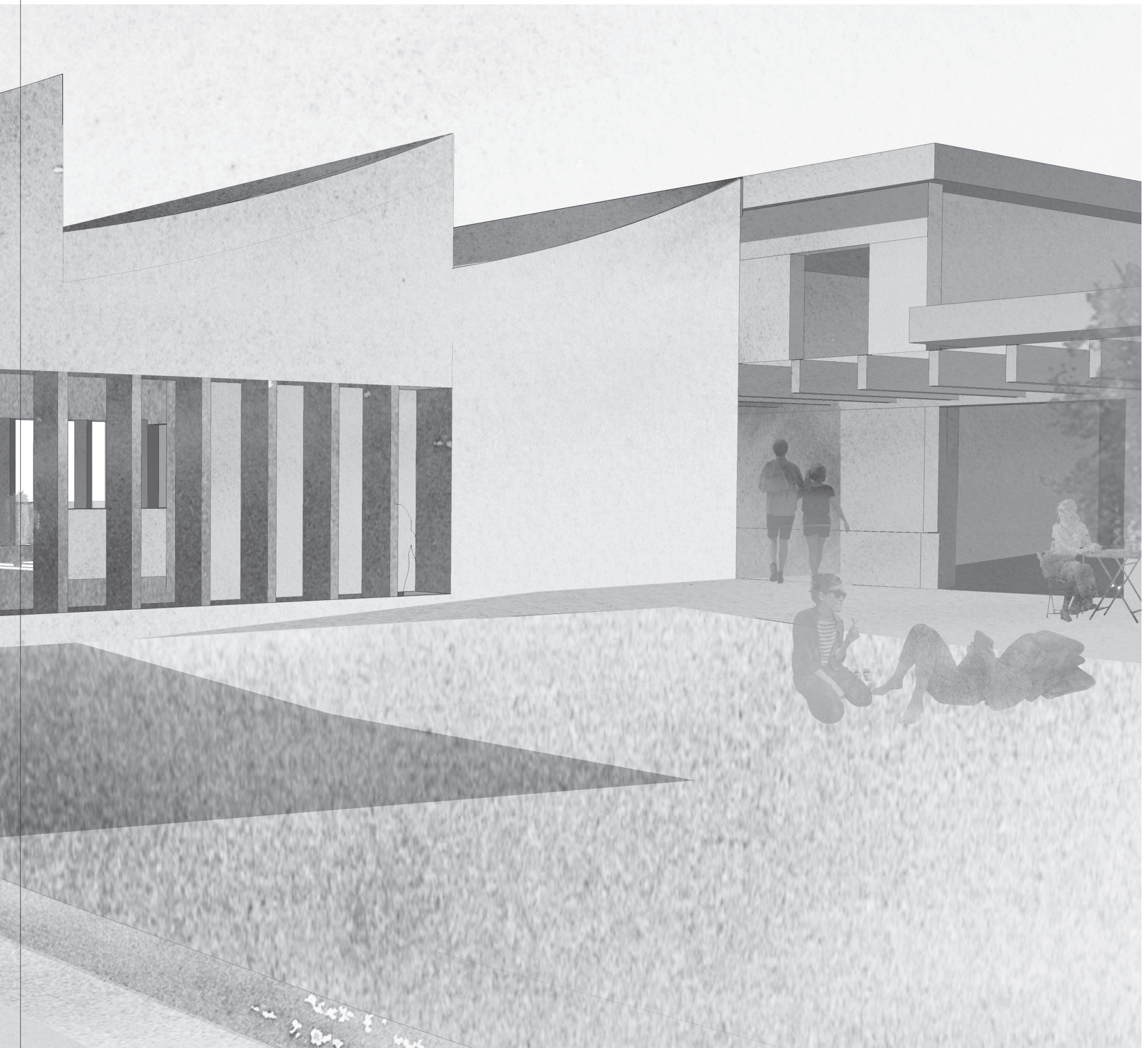
Söder

Norr

Innergården

4/ Reflektion

Reflektion kring lärdomar

Så här i efterhand kan jag konstatera att vissa lärdomar visade sig vara lättare att implementera än andra. De som jag tyckte mig ha störst problem med är 'variation', 'lekfulla avbrott' och 'växa långsamt'.

'Variation' och 'Växa långsamt' hör ihop och är problematiska eftersom de kräver tid. Jag har försökt skapa förutsättningar för variation och föränderlighet över tid, genom att arbeta med oberoende delar som kan omprogrammeras. att tänka projektet i etapper skulle kunna vara ett sätt att hantera dessa aspekter. Kanske behöver inte hela komplexet uppföras på en gång. Indelningen tillåter att det faktiskt växer fram över tid. Denna etappindelning skulle kunna te sig på olika sätt och då få olika typer av konsekvenser beroende på ordning och tidsplan. Detta är något som vore intressant att utveckla.

Det 'lekfulla' är något som jag tror att jag hade kommit till om jag fortsatte att gestalta projektet på en mer detaljerad nivå. Det är också logiskt att det lekfulla får växa fram efter att den robusta grunden är bestämd.

Jag upplever även att det saknas en viktig lärdom som jag hela tiden haft med mig men glömt skriva ner och kanske därför missat i min gestaltning. Nämligen utveckling en av en ordning och ett robust ramverk som omfattar både organisering av platsen och organisering av fasader och byggnadens grammatik i sin helhet. De byggnader som jag inspireras av har ofta en regelbundenhet i fasaduttryck och fönstersättning. Det skulle vara intressant att utifrån mitt resultat testa att förenkla byggnaderna något och våga vara mer rationell med syfte att skapa denna robusta grund.

Jag kan tycka att min gestaltning resulterade i ganska specifika rum trots ambitionen om flexibilitet. Jag strävade efter att skapa flexibilitet utan att gå miste om karaktär och identitet. Denna balansgång visade sig vara mycket komplicerad och jag tror att jag hade behövt mer tid för att nå hela vägen.

/ Sammanfattning Lärdomar

Rum

- **Variation** - av rumsliga karaktärer inklusive storlek, proportioner och hantering av dagsljusintag. Kombinationen ger intressanta sekvenser.
- **Balans** - mellan extroverta och introverta rum ger flexibilitet samtidigt som det värnar om rummet utanför byggnaden.
- **Oberoende delar** - som ger utrymme för verksamheten att växa eller krympa över tid.
- **Ordning** - Robusta ramar och regler bidrar till tydlighet och flexibilitet.

Tid

- **Historiska lager** - Historiska lager bör betraktas som en stor tillgång och förvaltas med omsorg.
- **Möten** - I möten mellan gammalt och nytt finns det potential för att det där "lilla extra" ska uppstå.
- **Växa långsamt** - Om det är möjligt vinner en plats på att få växa fram över en längre tid eftersom det är så platsen lär sig att bli det den är menad att vara.

Material

- **Robusta material** – Material som åldras väl och tål att användas skapar en tillåtande karaktär samtidigt som de är långsiktigt hållbara.
- **'Less is more'** - Enkla material i mindre segment som kan lagas och bytas ut bidrar till en lång livslängd.
- **Lekfulla avbrott** – **Oväntade material i oväntade kombinationer och möten kan förhöja upplevelsen och hjälpa till att förena byggnader från olika epoker.**

Avslutande Reflektion

Min ingång till projektet var att undersöka om det går att identifiera vilka komponenter som bidrar till att vissa platser och byggnader kan transformeras, överleva och pånyttfödas över tid. Genom att studera tre förebilder var ambitionen att försöka ringa in en rad lärdomar som skulle fungera som en verktygslåda för utformandet av en ny byggnad. Jag förutsatte att ett visst mått av flexibilitet var nödvändigt för att denna förändring skulle kunna äga rum. Med detta i bakhuvudet studerade jag objekten utifrån tre övergripande teman; Rum, Material och Tid. Dessa tre huvudteman har vuxit fram under projektets gång och är baserade på slutsatser jag dragit under mina observationer.

Detta är teman som jag intresserat mig för under en lång tid, och egentligen arbetat med under hela min studieperiod.

Som en övning under sluttampen av detta projekt gjorde jag en tillbakablick, med syfte att reflektera och försöka förstå vad det är jag egentligen undersöker. Insikten var på sätt och vis komisk eftersom jag upptäckte mig själv med att göra samma projekt om och om igen. Samma projekt i olika kostymer och med något olika fokus. Detta är något som jag inte riktigt kunnat se förrän nu när jag fått distans och ser hela processen utifrån på ett annat sätt. Det må vara komiskt, men det tyder trots allt på att dessa ämnen uppenbarligen intresserar mig på riktigt. Jag inser att jag borde omfamna denna upptäckt och kanalisera all denna kunskap som jag, enligt logikens lagar, måste ha förskansat mig.

Ett av mina första projekt projekt på Arkitektskolan gick under namnet 'Layers of History' och handlade om att skapa en genväg

genom det anrika Svarbröderkvarteret i Lunds stadskärna. I projektet undersökte jag hur man med minimal inverkan på den gamla bevarandevärda strukturen, kunde skapa en ny publik och icke-kommersiell miljö, med fokus på en innergård, med kvaliteter som jag tyckte mig sakna i det omgivande området.

Mitt kandidatarbete 'Noise' handlade om att skapa en tillbyggnad, till Göteborgs konserthus, som skulle vara särskilt utformad för att uppmuntra till appropriation. Projektet handlade om att demokratisera finkulturen och skapa ett nedtonat och kontrasterande tillägg till den pampiga konserbyggnaden. Byggnaden hade, utöver krav på flera mycket specifika typer av rum, krav på flexibilitet och föränderlighet. Byggnaden skulle även verka inkluderande.

Som pricken över i arbetade jag under min sista termin på arkitektskolan med omvandlingen av en spannmålssilo i Malmös norra hamn. Programmet för silon var konstmuseum och i anslutning med denna ritade jag en saluhall med en publik innergård.

Jag vill ju såklart tro att jag kommer närmre och närmre kärnan i det jag undersöker även om jag upplever det som svårare och svårare. Målet flyttas ständigt och det är troligtvis en vanlig och naturlig process. Annars skulle vi ju kunna sluta undersöka. Jag upptäcker mig själv med att rita samma teckning om och om igen. Tänker samma tankar som med åren sakta blir mer och mer raffinerade eller i alla fall nyanserade. Jag väver in fler och fler komponenter och inser att det aldrig kommer bli fulländat eller klart. Det är heller inte meningen att det ska bli klart.

Det handlar inte om att utvinna en sanning som talar om ett recept. Det handlar om att samla på erfarenheter och lärdomar, minnas dessa och lära sig när de ska plockas fram. Ju mer erfarenhet jag får ju mer komplexa projekt kan jag ta mig an. Jag ser fram emot att fortsätta rita "samma" teckning om och om igen. Samma fast med små modifikationer som förhoppningsvis gör dem mer och mer nyanserade, komplexa och utmanande.

Källförteckning

Websidor

- **www1 malmo.se, 2017**
<https://malmo.se/Service/Var-stad-och-var-omgivning/Stadsplanering-och-strategier/Oversiktsplan-och-strategier/Oversiktsplan-for-Malmo/Historiska-oversiktsplaner/Oversiktsplan-for-Malmo-2014.html>
- **www2 sydsvenskan.se, 2017**
<https://www.sydsvenskan.se/2017-03-21/gatufesten-ngbg-atervander-i-september>
- **www3 regeringen.se, 2017**
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/06/mer-kultur-till-fler-i-hela-landet/>
- **www4 sydsvenskan.se, 2017**
<https://www.sydsvenskan.se/2017-03-02/nar-det-galler-placering-av-ett-konstmuseum-ska-vi-tanka-sa-som-vi-gor-i-malmo-annorlunda>
- **www5 sydsvenskan.se, 2017**
<https://www.sydsvenskan.se/2009-03-08/en-doft-av-likor-over-lantmannagatan>
- **www6 saturnus.se, 2017**
<http://www.saturnus.se/Sv/Om-oss/Historik>
- **www7 malmohus.wordpress.com, 2017**
<https://malmohus.wordpress.com/2011/06/24/hatt-piraten-saturnus-malmo-historia-sprit-essens-lantmannagatan-besk/>

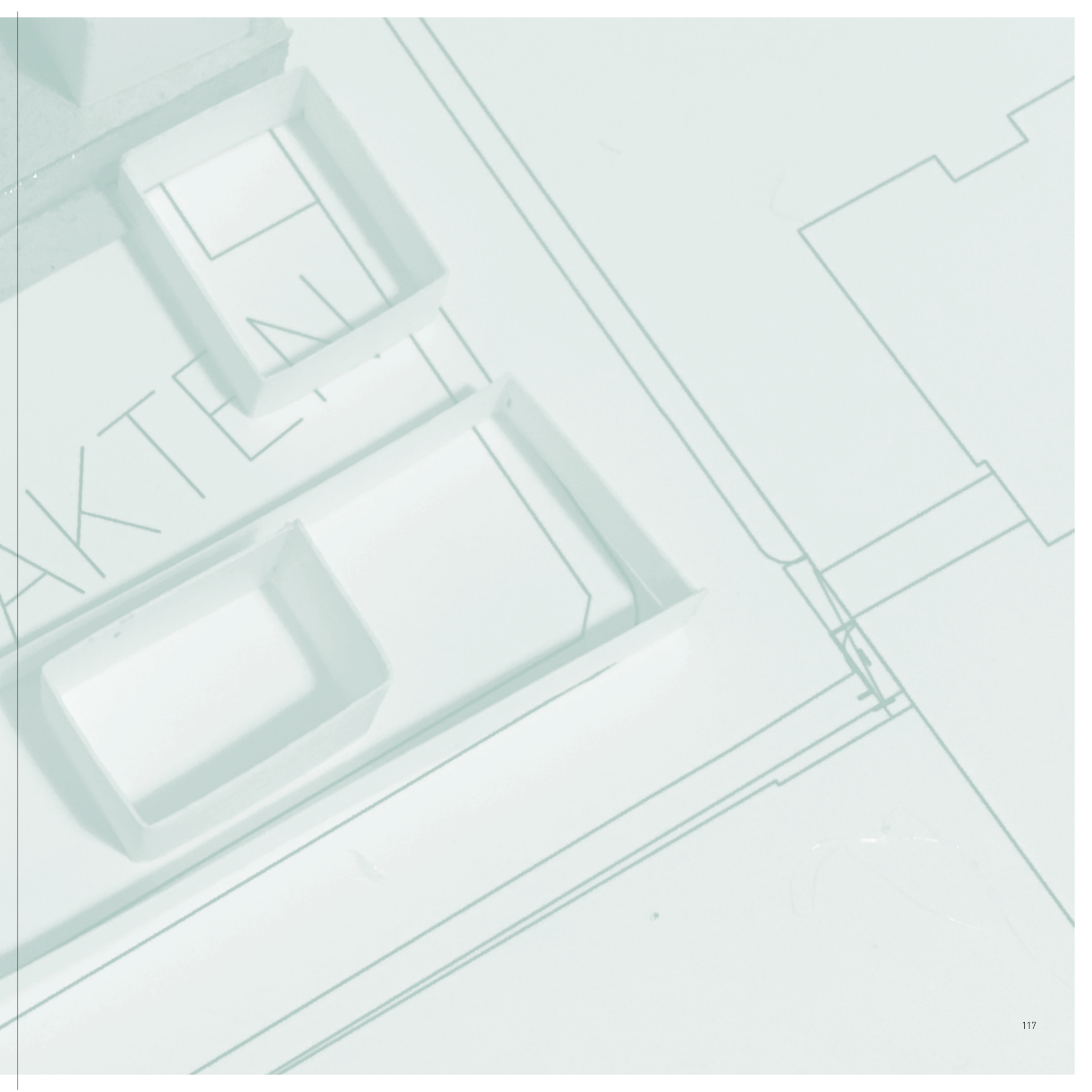
Dokument

- **DP4685 - Detaljplan Kv. Intäkten, Malmö innerstad**
Agneta Hammer & Lotta Wallin, 2001
- **Malmö Stads Översiktsplan 2014**
Kommunfullmäktige, 2014

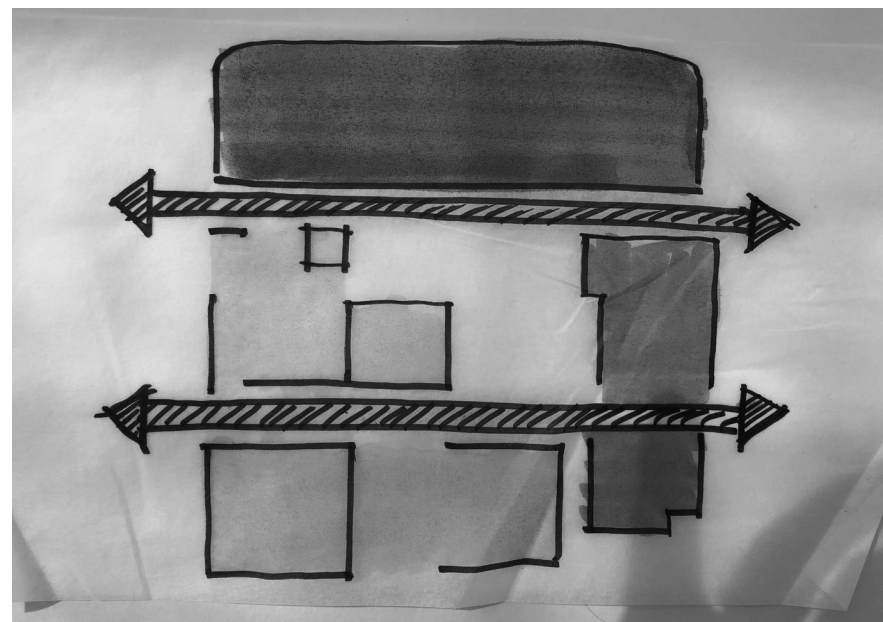
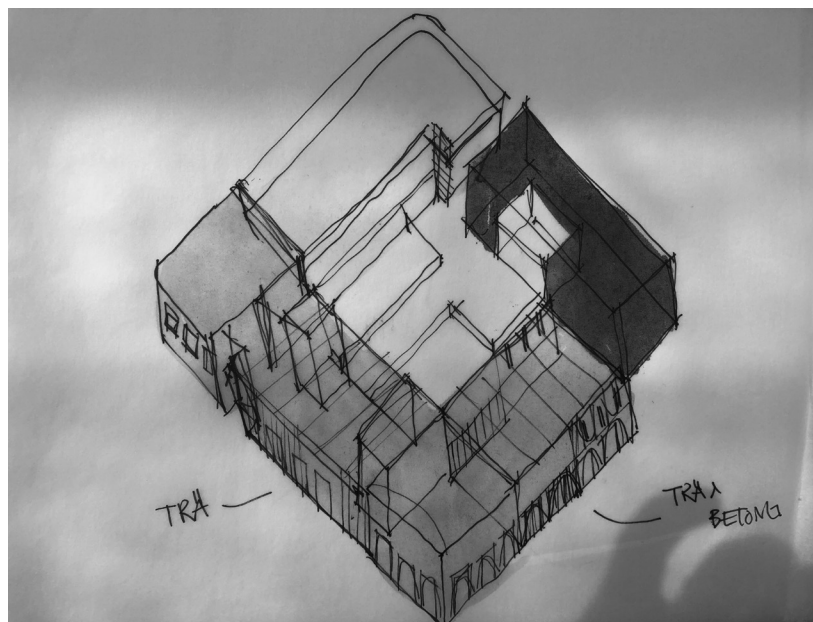
Litteratur

- **Brand, Stewart - How buildings learn, 1990**
- **Rapport för Amiralstadsens idéverkstad, 2016**
Dokument har tagits fram av Arbetsgruppen för Amiralstaden: Sophia Bescher, Projektledare Amiralstaden, Stadsbyggnadskontoret Marianne Dock, Senior advisor Amiralstaden, Stadsbyggnadskontoret Sabina Dethorey, Arbetsmarknad och socialförvaltning Jennie Hügert, Miljöförvaltningen Lena Eriksson, Miljöförvaltningen Anders Svensson, Projektledare Idéverkstad Amiralstaden, CaseLab AB Disorder, konsulter inom stadsutveckling

/ Skissprozess

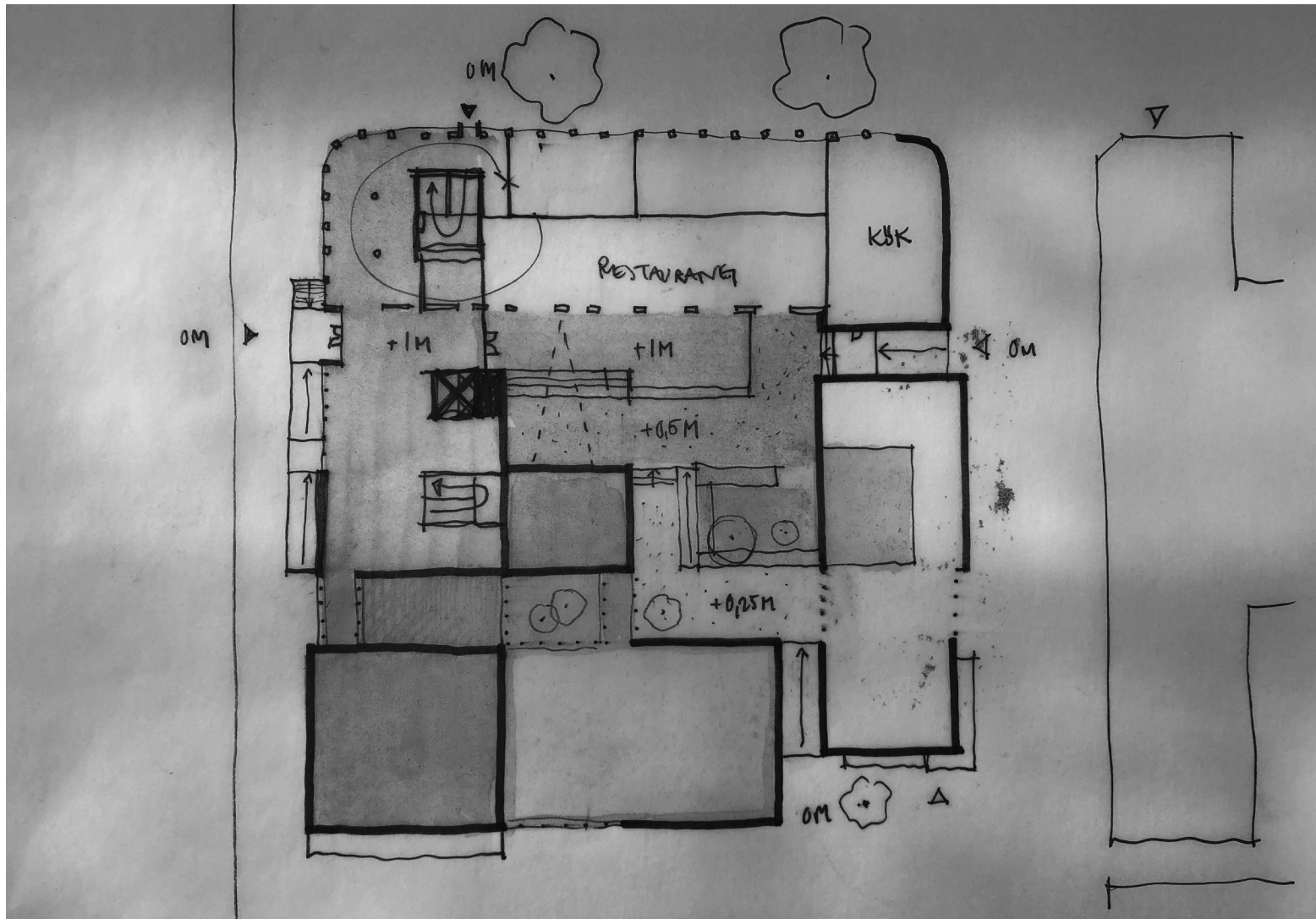

/ Skissprocess
Mellanseminarium

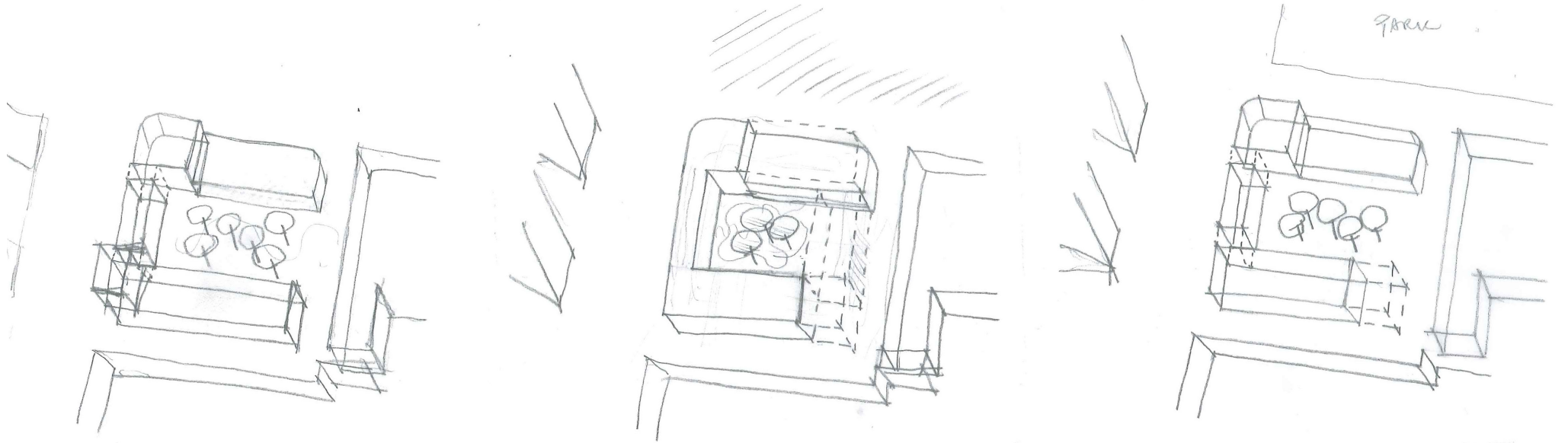
/ Skissprocess

Planen vid Mellanseminarium

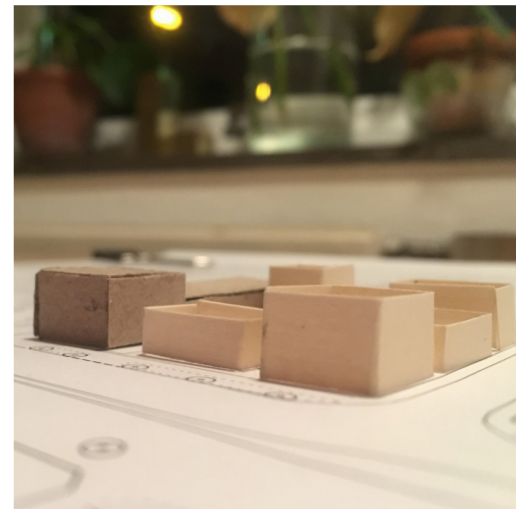
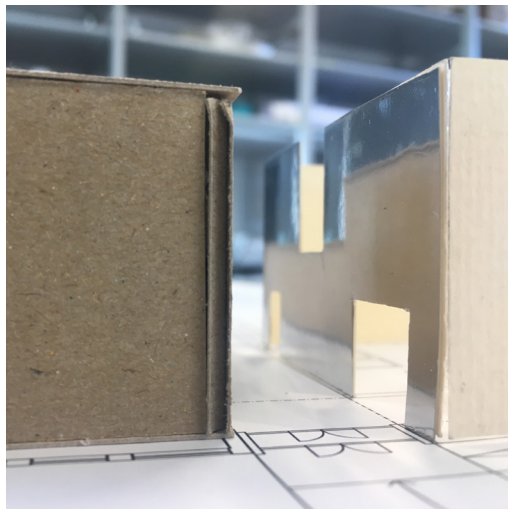

Planskiss vid Mellanseminarium

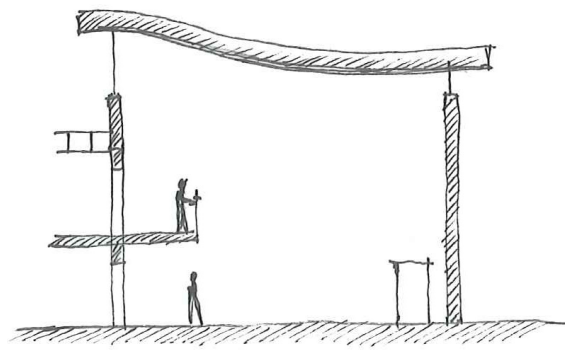
/ Skissprocess
Volymstudier

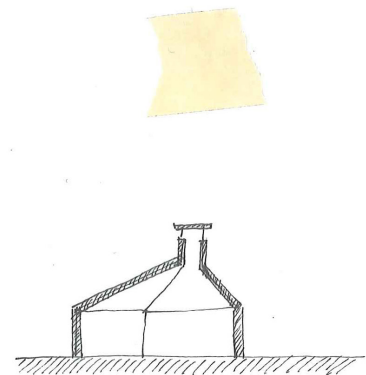
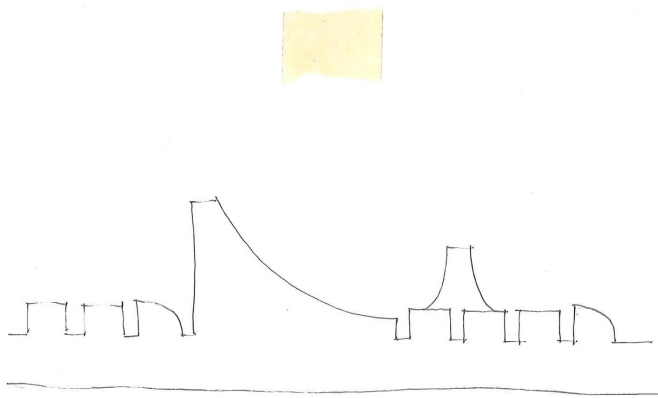
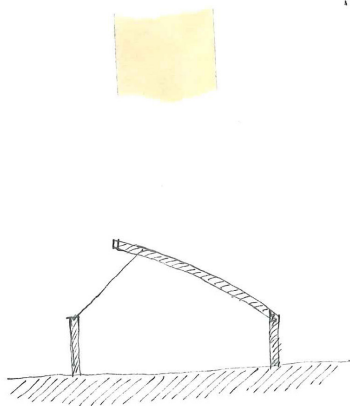
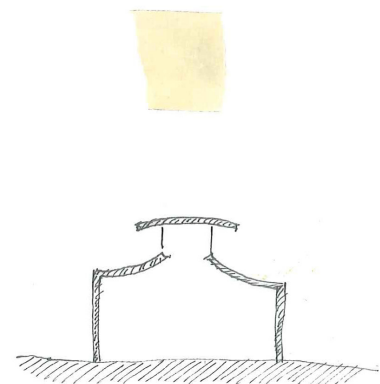
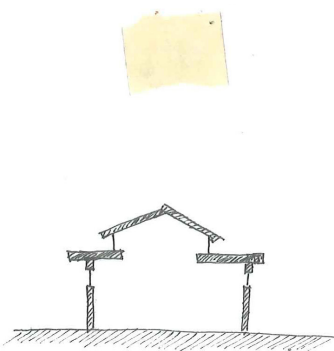
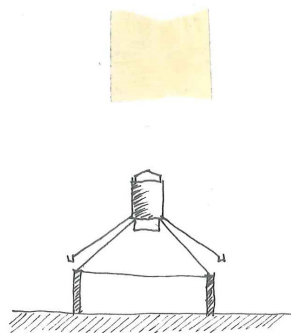

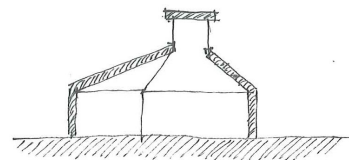
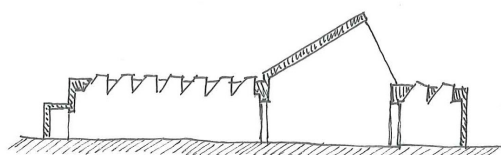
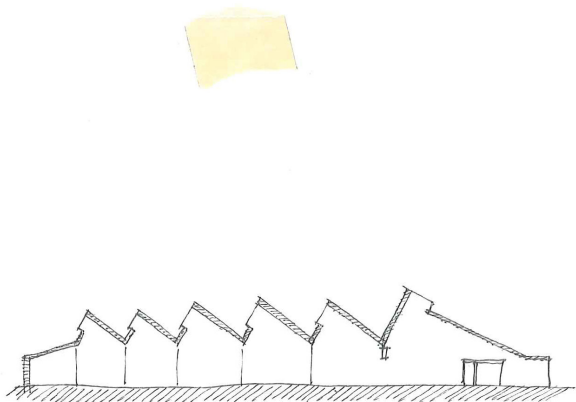

/ Skissprozess
Takstudier

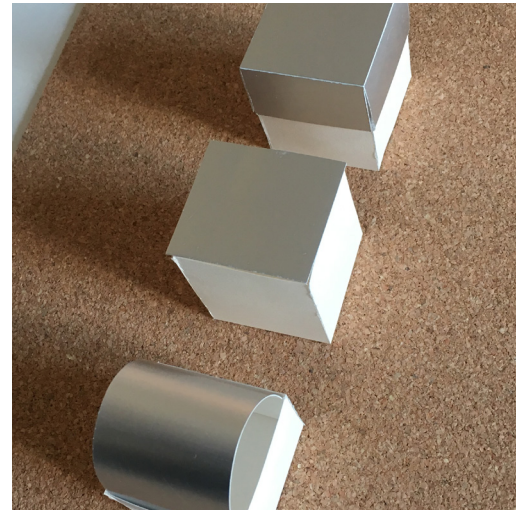
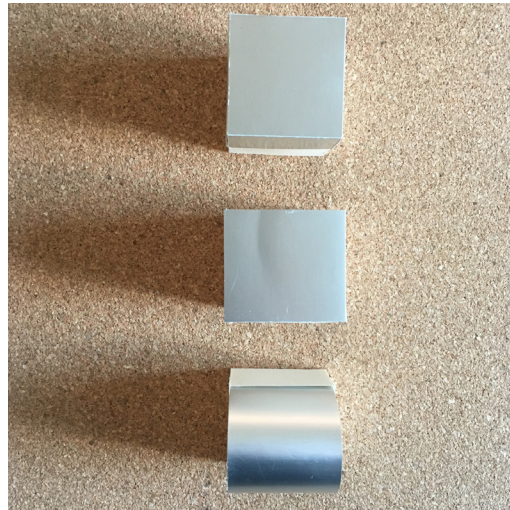
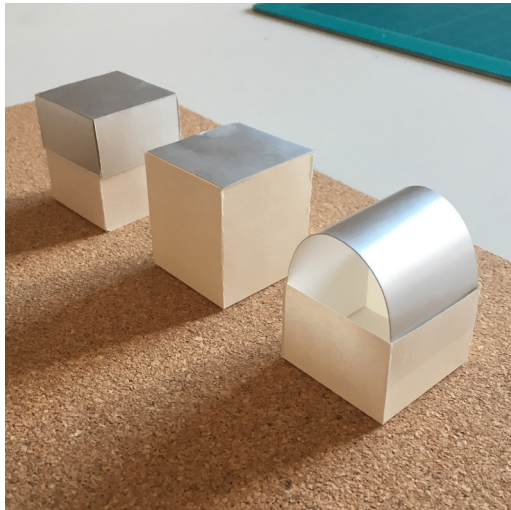
UTZON

MUSEUM LINER, SCHWEIZ, GIOON & GUYER 1998

MUSEUM KONSTANZ, KLAUS ANHLEM 1971

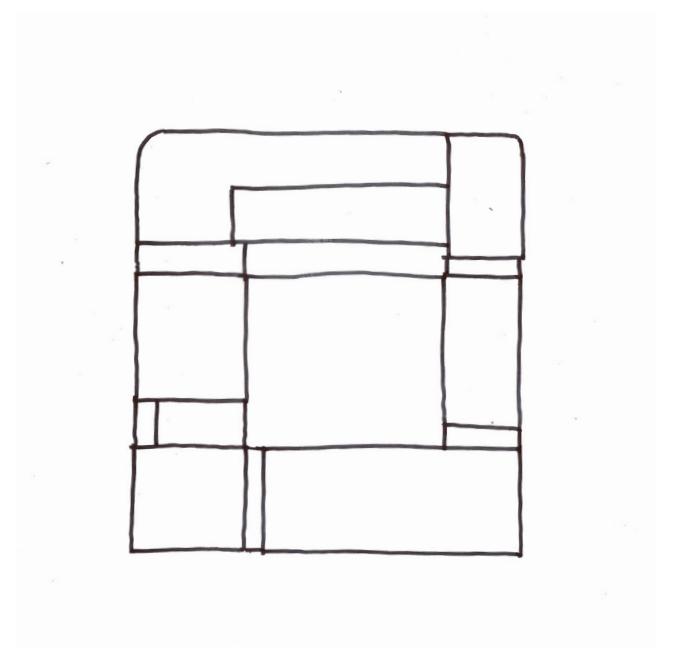
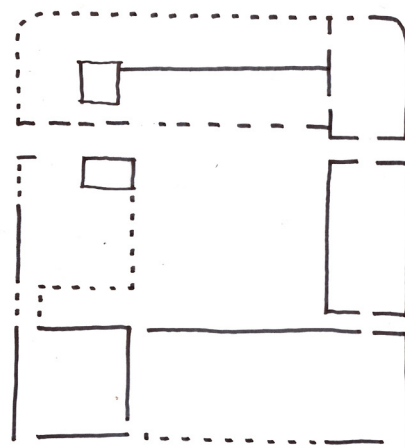
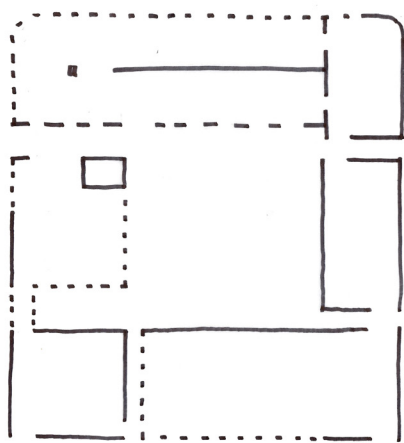
/ Skissprocess
Takstudier

/ Skissprocess

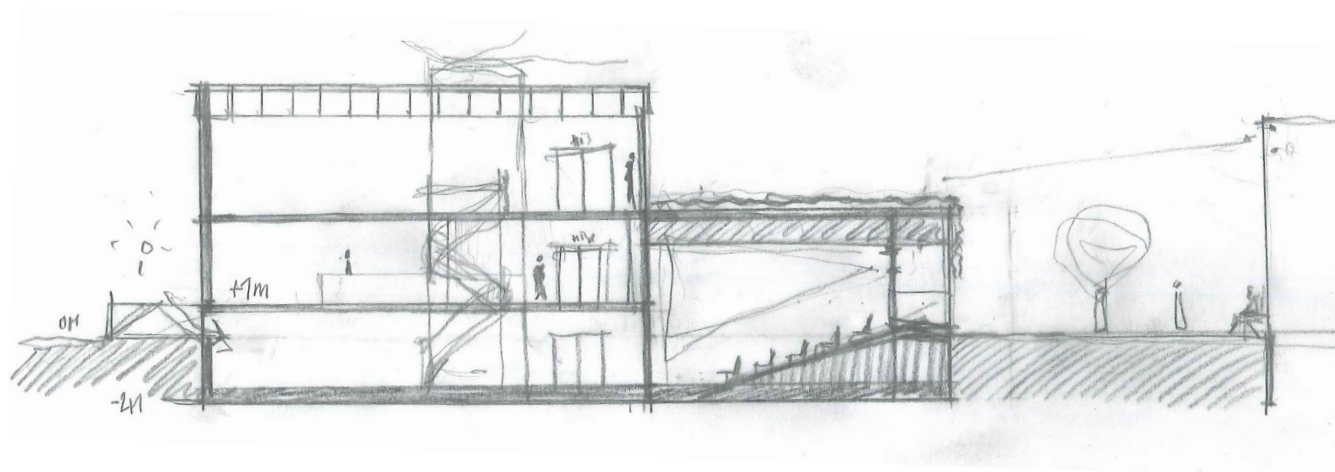
Rumslig distribution

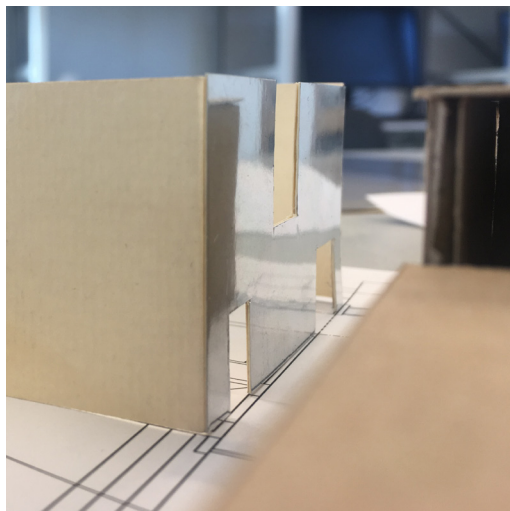
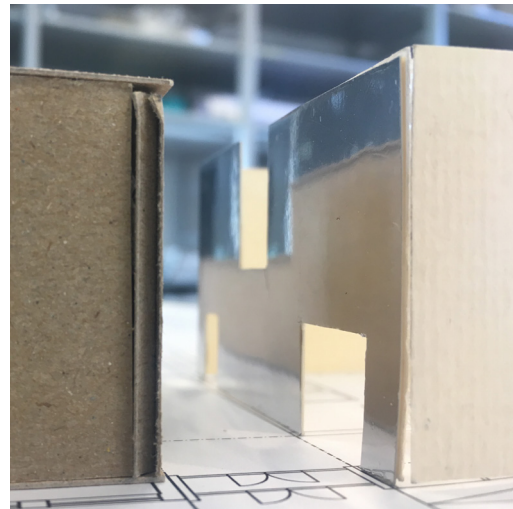
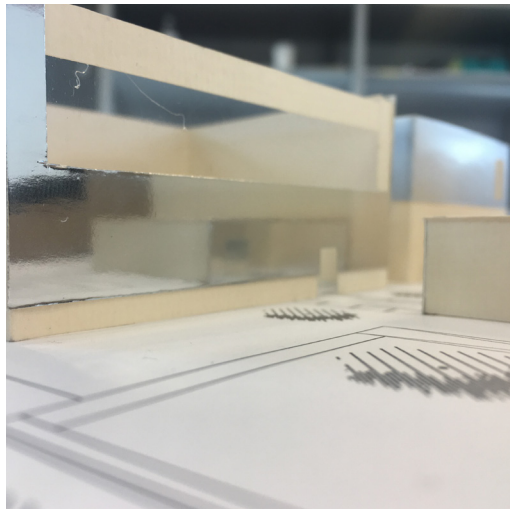
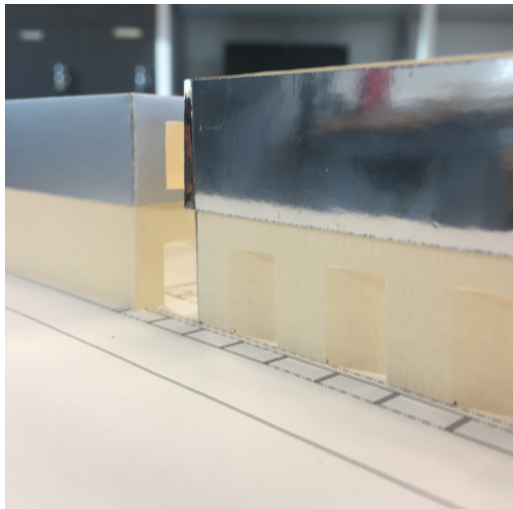

/ Skissprocess

Mötet mellan befintligt och nytt

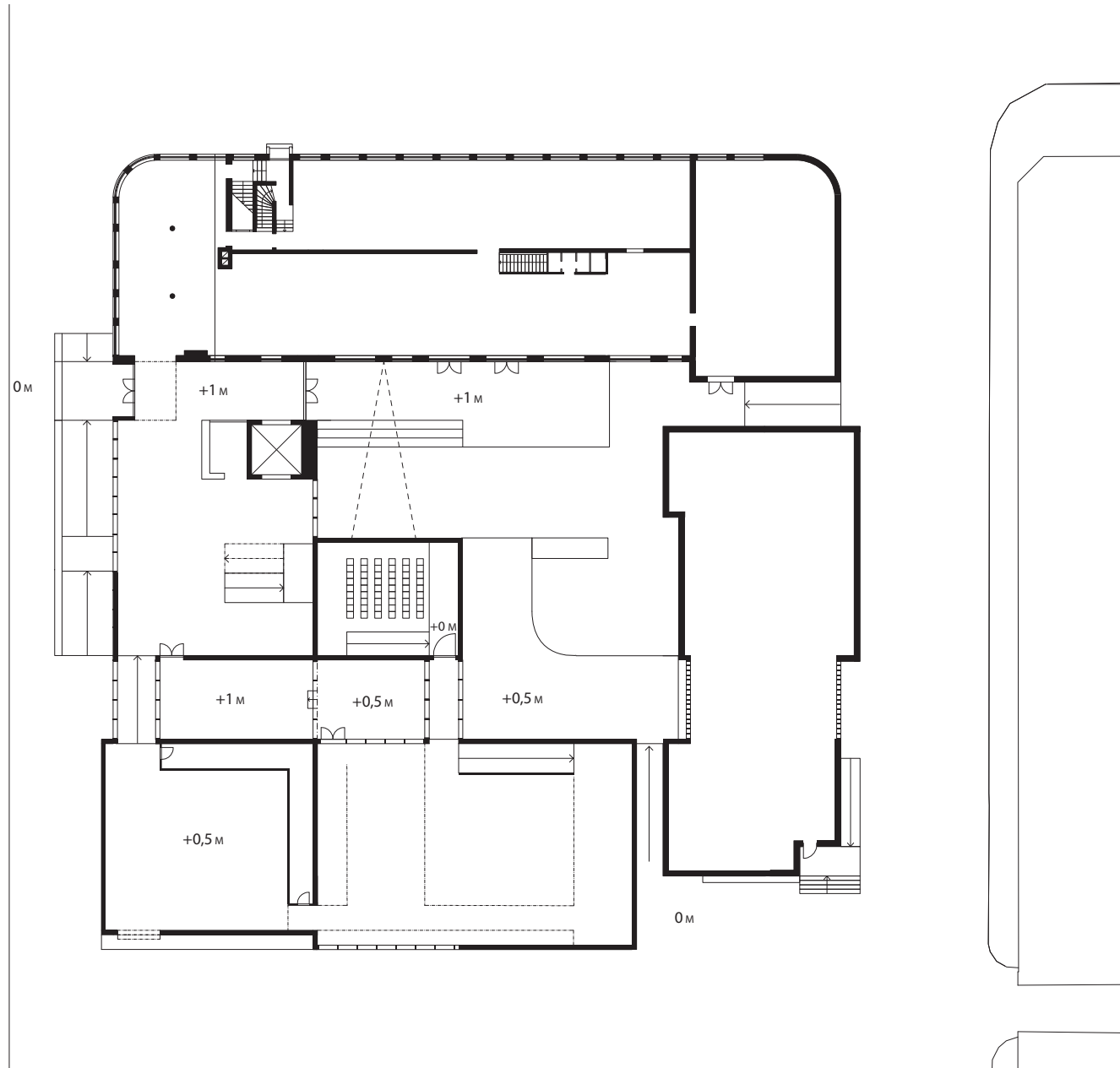

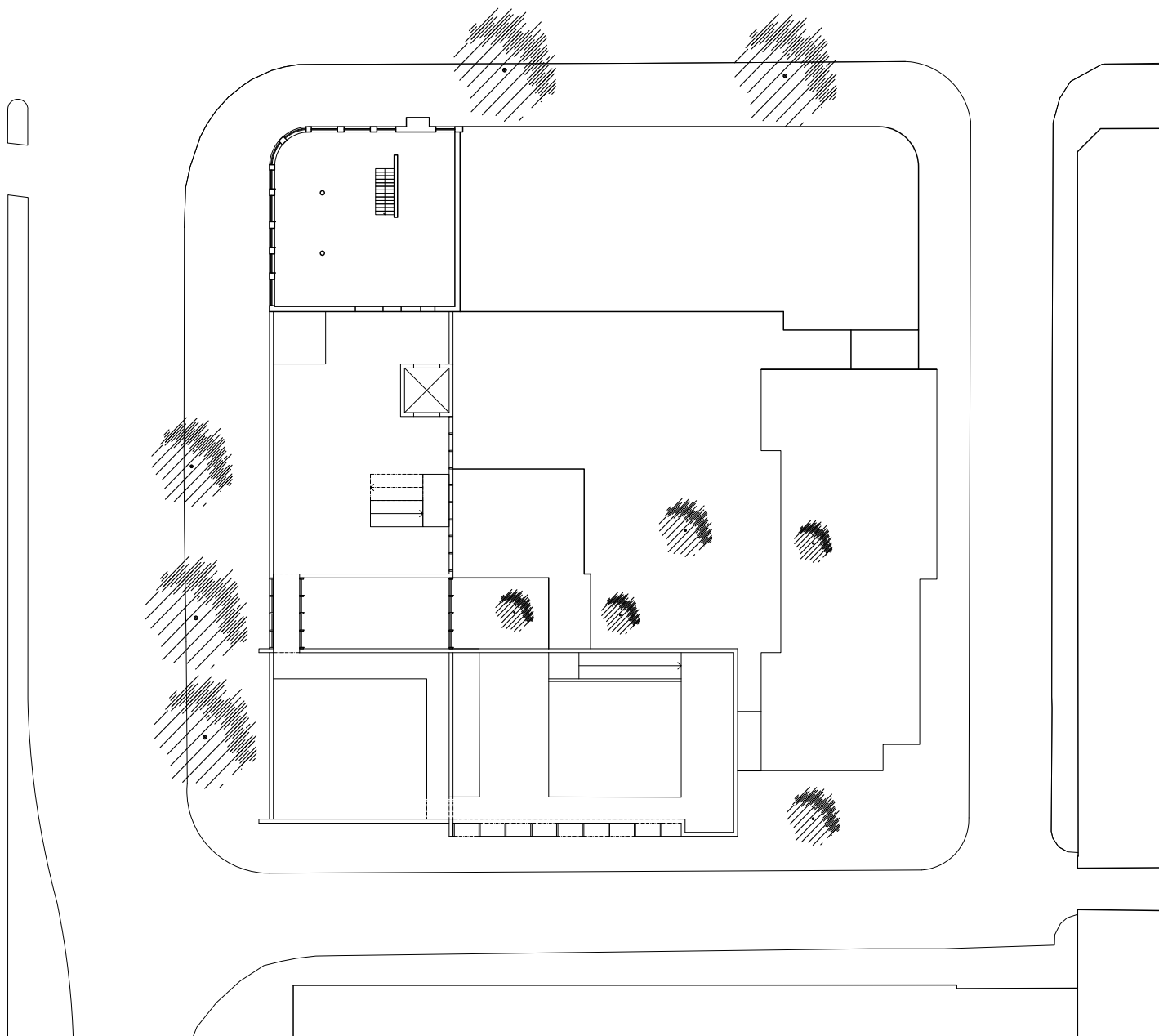

/ Skissprocess

Planen vid Mellanseminarium

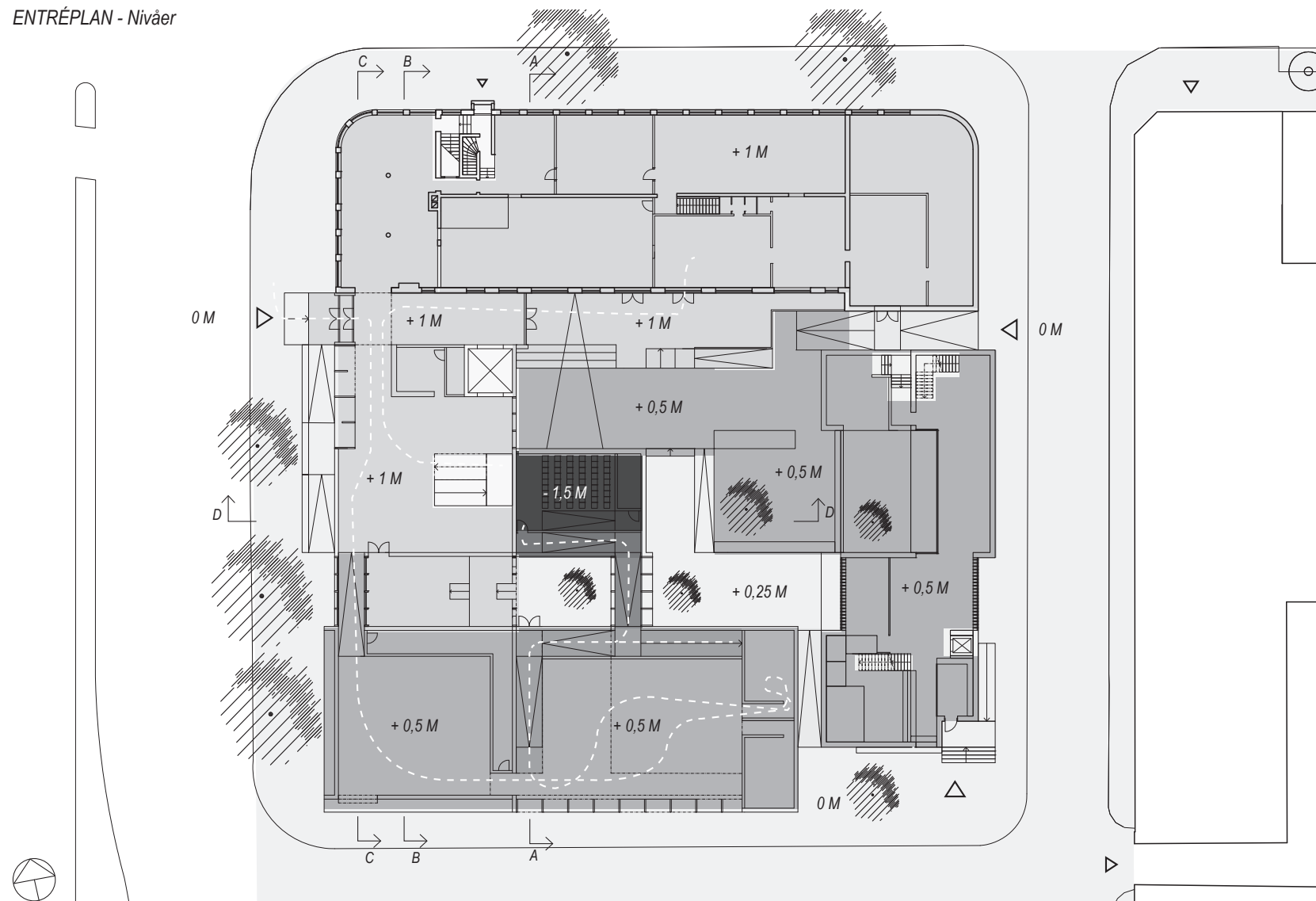

/ Skissprocess

Planen vid Mellanseminarium

ENTRÉPLAN - Nivåer

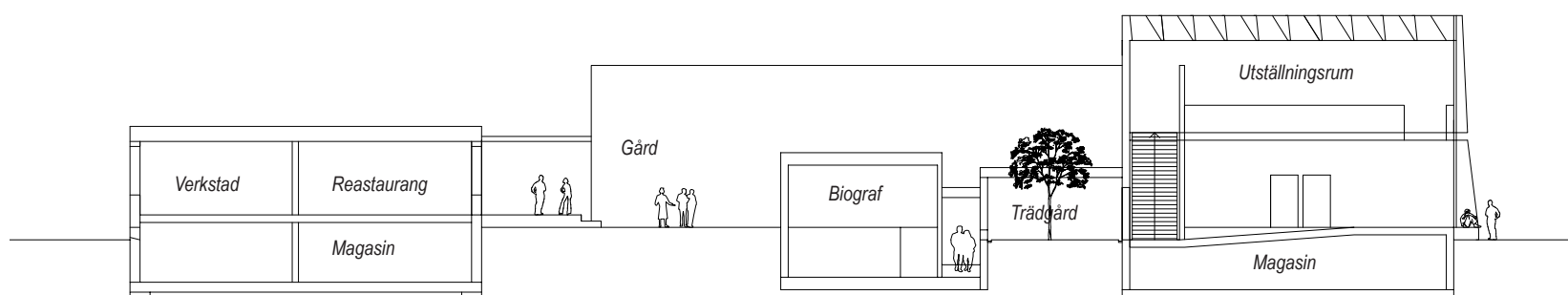

PLAN 2

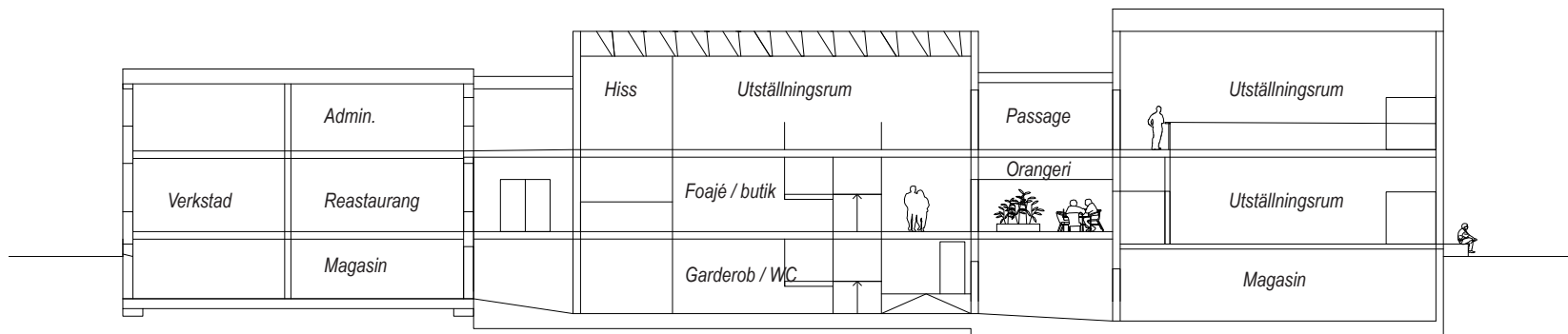
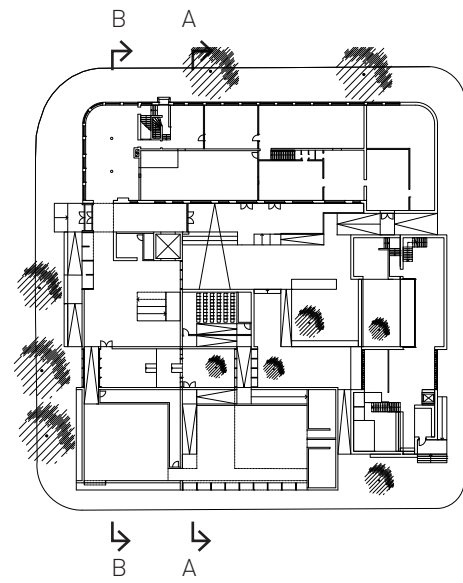

/ Skissprocess

Sektioner vid Mellanseminarium

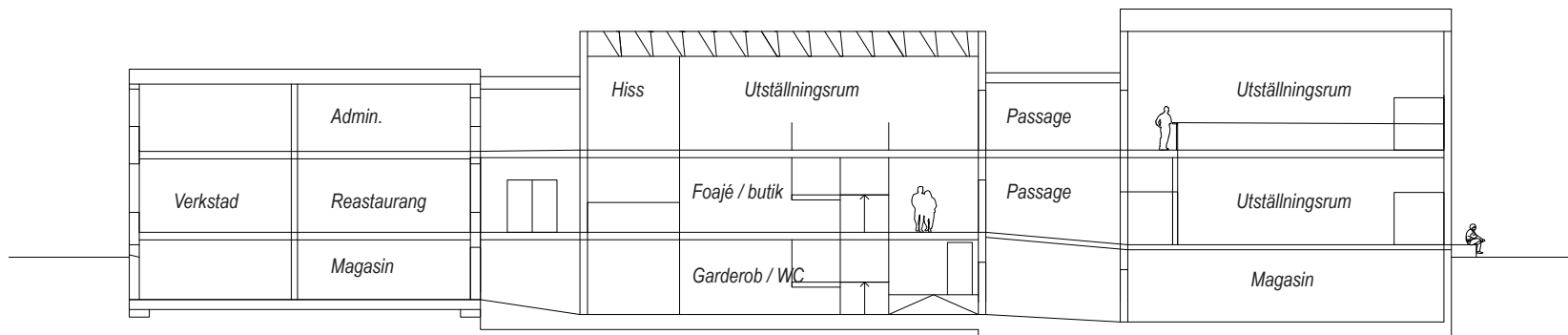
SEKTION A-A

SEKTION B-B

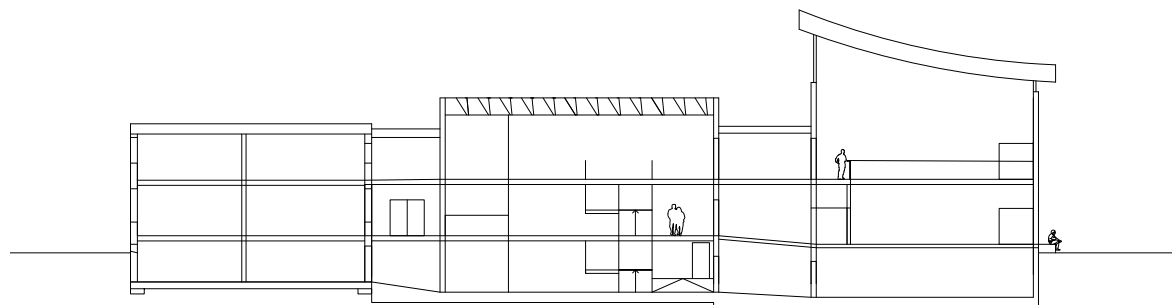
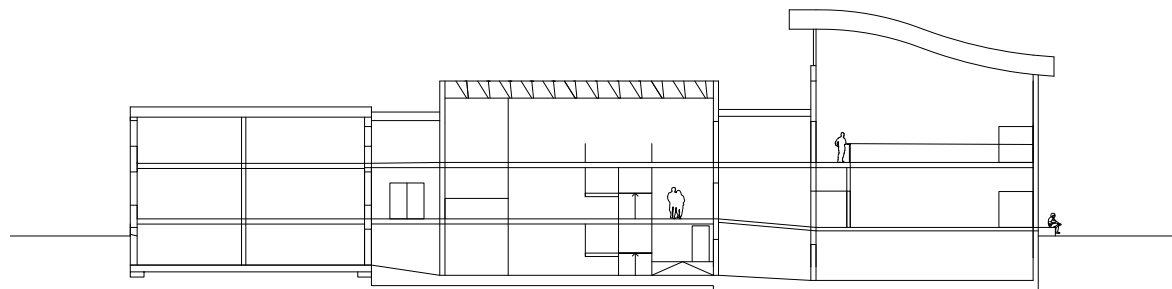
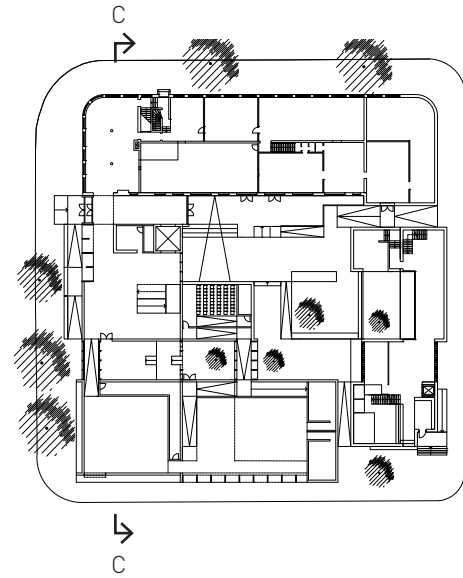
/ Skissprocess

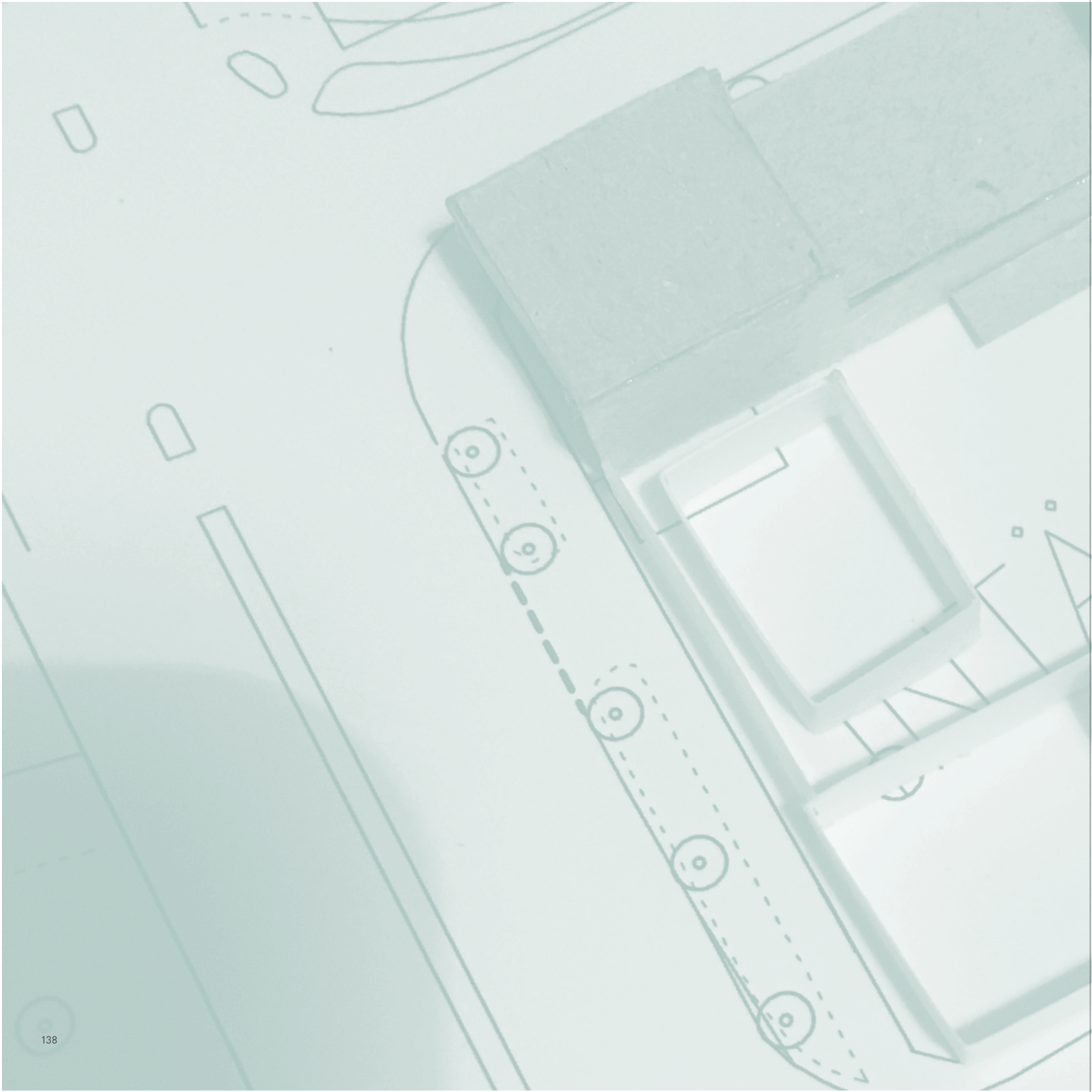
Sektioner vid Mellanseminarium

SEKTION C-C

The background of the page features a light green architectural model of a building with several rectangular volumes and a corresponding floor plan overlaid on it. The model is positioned on the left side, while the floor plan lines extend across the right side of the page. The overall aesthetic is clean and technical.

/ Tack!

*Examensarbete i arkitektur av Klara Bengtsson
AAHM01, 30 högskolepoäng, A (Avancerad nivå)*

2018-06-01

